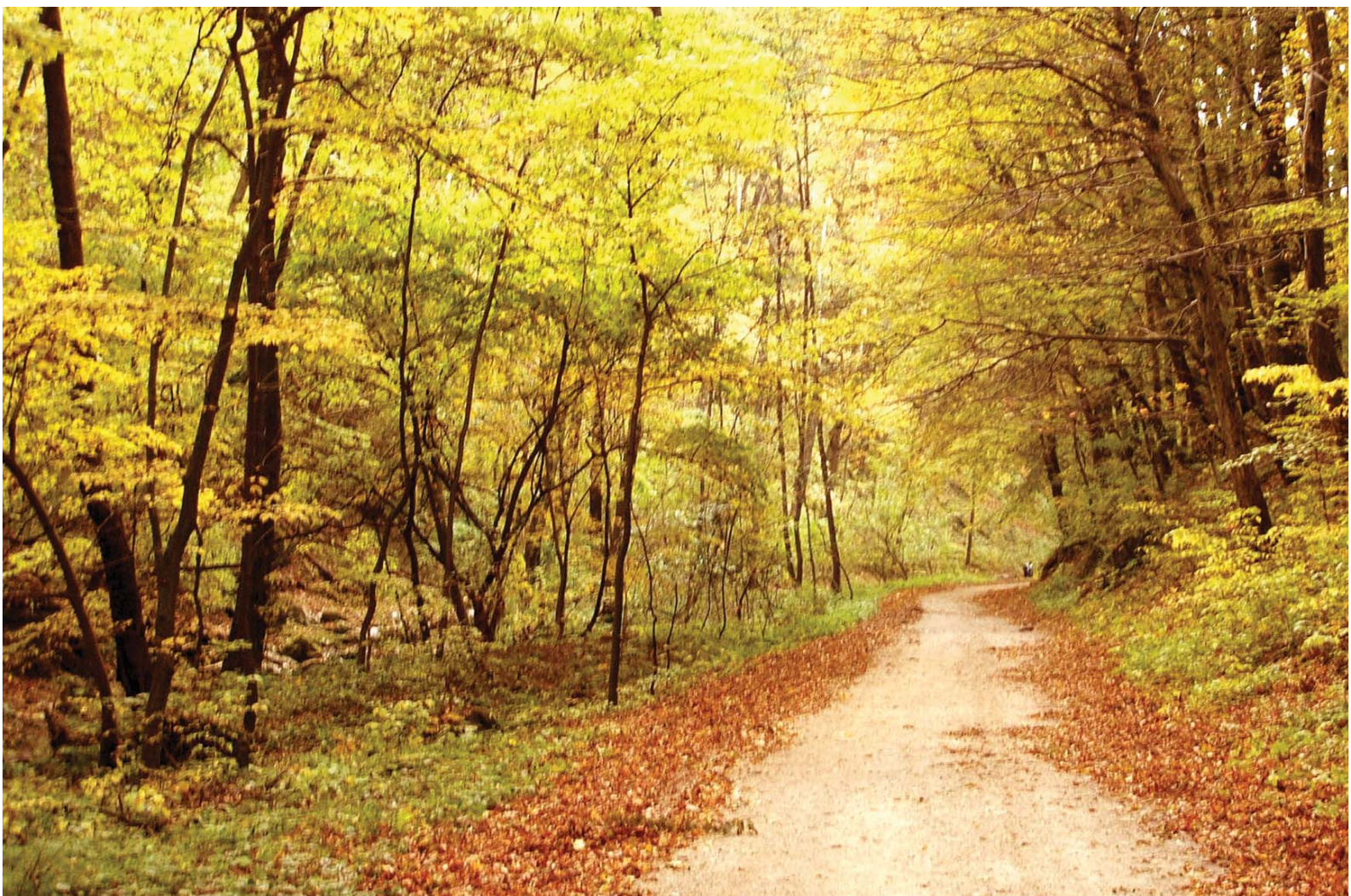

SIIRTOLAISUUS MIGRATION

3/2015

Siirtolaisuus – Migration 3/2015

42. vuosikerta / 42th year
ISSN 0355-3779 (painettu)
ISSN 1799-6406 (verkkojulkaisu)

Julkaisija/Publisher

Siirtolaisuusinstituutti
Migrationsinstitutet
The Institute of Migration
Eerikinkatu 34, 20100 Turku, Finland
Puh. / tel. (0)2-2840 440
email: kirsai@utu.fi
<http://www.siirtolaisuusinstituutti.fi>
<http://www.migrationinstitute.fi>
info@siirtolaisuusinstituutti.fi

Päätoimittaja/Editor-in-Chief

Tuomas Martikainen

Toimitussihteeri/Editorial Assistant

Kirsi Sainio

Toimittajat/Editors

Krister Björklund, Elli Heikkilä

Toimituskunta/Editorial Board

Siirtolaisuusinstituutin hallitus
Administrative Board of the Institute
of Migration

Taitto/Layout

Kirsi Sainio

Tilaushinta 2015/Subscriptions 2015

4 numeroa / nummer / issues
20 €/vuosi/år/year

VAMMALAN KIRJAPAINO OY

Yksittäisten kirjoittajien mielipiteet ovat
heidän omiaan.

Kansi: Syyskuva. <http://www.freeimages.com/>

Sisältö • Contents

Tuomas Martikainen

Pääkirjoitus: Uuden johtajan tervehdys

Riitta Eriksson & Katarina von Greiff

Här i Sverige – ensamkommande unga vuxna
navigerar i det svenska samhället

Krister Björklund

Unaccompanied Refugee Minors – Findings
from a Research Project

Nicol Foulkes Savinetti

Encountering Difference – The experience of
Nordic highly skilled citizens in India

Juha Tainio

”Ragnarin raatio” Pohjoiskalotilla ja muuta
suomenkielistä radiotoimintaa Suomen
rajojen ulkopuolella

Elli Heikkilä

Research Director's Column

Magnus Enlund

Centret för Svenskfinland

Jarno Heinilä

Arkistonhoitajan palsta

Asta Honkala

Kirjaston kuulumisia

Jaana Anglé

Aluekeskuksen kuulumisia

Tellervo Lahti

Siirtolaisuusmuseon kuulumisia

Kirjaesittelyt

Seminaarit – Konferenssit

Tiedotuksia – Tapahtumia

Uuden johtajan tervehdys

Tuomas Martikainen

Aloitin Siirtolaisuusinstituutin johtajana elokuun alussa. Tie instituuttiin on ollut pitkä ja vaiherikas. Kuten niin monen suomalaisen perheen elämässä, niin myös omassa suvussani on ollut Amerikan-kävijöitä ja valtamerentakaisia sukulaisia, joita en ole koskaan tavannut. Kotona olen kuullut myös äitini lapsuuden evakkomatkoista lukuisia kertoja ja setäni sotavankeus Venäjällä on hurjimpia kuulemiani tarinoita. Omien vanhempieni muutto Itä-Suomesta Turkuun ja sitä kautta kesäiset mökki- ja sukuloimismatkat Pohjois-Karjalaan ovat todistaneet minulle jo pienestä pitäen, että liikkuminen paikasta toiseen ja sitä kautta syntyvät suhteet ovat tärkeä ja olennainen osa monen elämää.

Elin kahden eri maassa sijaitsevan kodin perheessä koko kouluikäni. Isäni työskenteli Göttingenin yliopistossa ja äitini Turussa. Kokemukset kielitaidottomana koulun aloittamisesta Saksassa on jäänyt lähtemättömästi mieleeni ja kun kielitaito vähitellen kohentui, niin sen tuoma suunnaton helpotus vapautti näkemään maailman uusin silmin. Lapsena en pohtinut vanhempieni ratkaisua asua kahdessa maassa suurta osaa vuodesta, mutta näin aikuisena uskon sen mietityttäneen heitä lukemattomia kertoja.

Lapsuuden liikkuvan elämän myötä päätin jäädä kotikaupunkiini Turkuun opiskelemaan. En kokenut tarvetta nähdä maailmaa, koska omasta mielestäni olin jo nähnyt riittävästi. Sen sijaan kesälomilla halusin muualle, sillä jonkinlaisen levottomuuden lapsuuden kokemukset olivat jättäneet. Kotiseudulla on parasta elää, mutta halu nähdä maailmaa on silti usein läsnä.

Siirtolaisuusinstituuttiin tutustuin 1990-luvun alkupuolella. Opiskelin tuolloin Turun yliopistossa ja olin kiinnostunut erilaisista etnisiin ja kulttuuriin vähemmistöihin liittyvistä kysymyksistä. Tässä

suhteessa instituutin kirjasto oli aarreaitta. Graduni teemaksi tuli lopulta uskonnollinen ja etninen moninaisuus Turun kaupungissa ja taustatietojani löytääkseni kävin koluamassa instituutin kirjastoa ja sieltä löytyviä väestötilastoja. Jo siltä ajalta muistan avuliaan henkilökunnan, joka auttoi etsinnöissäni.

Vuosien varrella Siirtolaisuusinstituutti on monin tavoin sivunnut töitäni ja olen oppinut tuntemaan useita täällä työskennelleitä henkilöitä sekä lukenut instituutin julkaisemaa kirjallisuutta. Erityisesti mieleeni on jäänyt Siirtolaisuuden historia-kirjasarja, joka on erinomainen osoitus pitkäaikaisen paneutumisen tuottamista syvällisistä näkemyksistä ihmisten globaaliin liikkuvuuteen.

Instituutin hallituksessa aloitin vuonna 2010 ja sitä kautta opin vähitellen näkemään instituutin toiminnan moniulotteisuuden. Vuodet hallituksessa opettivat paljon ja vähitellen löysin toimintaan uudenlaisen, hallinnollisen näkökulman. On helppoa toivoa ja esittää erilaisia uudistuksia, mutta niiden toteuttaminen vaatii pitkäjänteistä työtä. Siirtolaisuusinstituutin strategiastyön johtaminen oli hyvää opettelua tulevaa varten.

Nyt Siirtolaisuusinstituutti on uusi työpaikkani ja tehtäväni on yhdessä muiden instituuttilaisten kanssa kehittää sitä. Siirtolaisuusinstituutilla on hienot perinteet ja oma paikkansa suomalaisten tiedeinstituuttien kentässä. Jotta toiminta pysyy laadukkaana, niin on hyvä pohtia säännöllisin väliajoin, mikä toiminnassa on tärkeintä ja keskittyä siihen.

Tänä kesänä Suomessa on puhuttu paljon muuttoliikkeistä, siirtolaisuudesta, pakolaisuudesta ja maahanmuutosta. Pahentunut pakolaiskriisi Lähi-idässä ja Pohjois-Afrikassa on tuonut Suomeen lisää turvapaikanhakijoita. Ihmisten liikkuvuus näytetään usein ongelmana ja Suomeen tulijoiden motiiveja epäillä. Keskustelu on ymmärrettävää,

koska maassamme on vakavia taloudellisia ongelmia ja monien ihmisten toimeentulo on hiuskarvan varassa.

Syksyn mittaan keskustelu aiheesta arvatenkin jatkuu ja tulemme kuulemaan monenlaisia äänenpainoja. Uskoisin Siirtolaisuusinstituutilla olevan sanottavaa myös ajankohtaisiin kysymyksiin. Instituutti on ainutlaatuinen, koska meillä on korkea-tasoista osaamista niin historiallisista kuin ajankohtaisista muuttoliikkeistä. On sitten mitä mieltä tahansa pakolaiskysymyksistä, niin lienee selvää, et-

tä laadukas keskustelu vaatii historiallista ymmärrystä muuttoliikkeiden pitkäaikaisista vaikutuksista ja erilaisten toimintamallien hyvistä ja huonoista puolista.

Tätä kirjoittaessa on takana kuukausi uuden työyhteisön ja uusien työtehtävien oppimista. Uskoisin, että niin omassa kuin Siirtolaisuusinstituutin elämässä on vielä lukuisia kirjoittamattomia lehtiä. Omat kokemukseni instituutista ovat olleet myönteisiä ja toivon, että saman kokevat myös muut tänne tulevat.

Greetings from the New Director

I started as the director of the Institute of Migration in August. It was a long way to get there. My family shares many of the same histories of migration as so many other Finnish families. My grandfather lived in the US for some years and several cousins stayed there as well. We were also part of the great rural to urban migration in postwar Finland. Our summer cottage in Northern Karelia was our family base during the summer, from where we visited relatives around the region. Later my father moved to Germany to work, but my mother decided to stay and work in Finland, as she did not fancy the career of housewife in Germany. We were a transnational family for a quarter of a century, with children moving between places.

After a mobile childhood and youth I wanted to study in Turku, and I did not share the wish to see the world as many of my friends. I felt, that I had seen enough by then already. During the summer holidays, however, I always wanted to spend

time somewhere else, as there still was an internal need to see new places and lives. Even my studies ended up looking at migration related phenomena, more precisely the religious lives of immigrants in Finland. My key observation from both personal and academic life is actually quite simple: the place where you live deeply transforms you, and often in ways that outside observers have a hard time recognizing, because it is easier to spot the foreign or exotic than the familiar or more well-known.

The Institute of Migration is now my workplace. I have known several staff members from years back and have good memories of their willingness to help and support. I hope to keep the same spirit, so that newcomers to the Institute will find warmth and friendliness in their search, whatever it may be. I also want to learn more about the many destinies and lives of people in motion, of the complexities of migrations and the richness of life both here and there.

Här i Sverige – ensamkommande unga vuxna navigerar i det svenska samhället

Riitta Eriksson & Katarina von Greiff

Syftet med artikeln är att diskutera hur ensamkommande unga vuxna efter tre till sju år i Sverige uppfattar sitt möte med det svenska samhället relaterat till deras livserfarenheter. Tolv unga vuxna i åldern 18–26 år har intervjuats individuellt eller i fokusgrupp. Resultaten visar att en del har extremt svåra erfarenheter som de fortfarande inte vågat eller fått möjlighet att bearbeta. Samtliga är påverkade av att de förlorat sina hem, något som de måste förhålla sig till. Deras moraluppfattningar och levnadssätt ifrågasätts, vilket medför att de tvingas omvärdera sin syn på livet. De unga vuxna utsätts för exkludering då de rör sig i olika grupper. Trots komplexa problem lyckas de flesta ändå hitta konstruktiva sätt att gå vidare i livet.

Riitta Eriksson, Fil.dr. i internationell pedagogik, Leg. psykolog, forskare vid FoU Nordost, Stockholms län, Sverige. Katarina von Greiff, Fil.dr. i pedagogik, Familjeterapeut, Socionom.

Nyckelord: ensamkommande unga vuxna, exkludering, resiliens, coping strategier, religion, framtidstro.

Inledning

Antalet barn under 18 år som kommer ensamma utan föräldrar eller legal vårdnadshavare och ansöker om asyl i Sverige har ökat från 398 år 2005 till 7049 år 2014. Tre fjärdedelar av de som söker asyl beviljas uppehållstillstånd (www.migrations-info.se). De kommer från ett 70-tal olika länder: majoriteten, 80 procent är pojkar i åldern 14–17 år.

Denna artikel utgör en delpresentation av ett större forskningsprojekt som bedrivits i samarbete mellan forsknings- och utvecklingsenheterna FoU-Nordost, Nordväst och Södertörn i Stockholms län (Backlund et al. 2012, 2014). Denna studie som genomförts på FoU Nordost syftar till att undersöka hur unga vuxna skildrar, reflekterar kring och förhåller sig till mötet med det svenska samhället när de efter en tid ser tillbaka på sitt liv. Ett annat syfte är att studera vilka strategier de utvecklar till det nya landet, hur de mår, vilken roll religion, kultur och framtidsplaner har i deras liv.

Vårt empiriska material består av två individuella intervjuer och tre fokusgruppsintervjuer med

tio ensamkommande unga vuxna, genomförda på svenska. Dessa unga vuxna, tio pojkar och två flickor, kom från fem olika länder, i första hand från mellanöstern och Afrika. Vid ankomsten var de 14–17 år, vid intervjutillfället 18–24 år. Då hade de varit mellan tre och sju år i Sverige. Alla utom en hade uppehållstillstånd.

Tidigare forskning

Krig, våld, förföljelse och svält drabbar civilbefolkningen i många länder och har konsekvenser för människors liv. Beslutet att lämna sitt land har flera orsaker men är ofta ett vuxenbeslut i grunden (Backlund et al. 2012; Hopkins & Hill 2008). När barn blir flyktingar förlorar de sitt naturliga sociala nätverk och har reducerade möjligheter till stöd och omsorg (Dydpahl et al. 2006). De som kommer ensamma är särskilt sårbara och mår sämre än de som kommer med sin familj (Hodes et al. 2008). Många unga vuxna får inte den hjälp och det stöd de behöver (Dydpahl et al. 2006). Mot bakgrund av att

äldre ungdomar i studier visat sig ha fått stöd och omsorg i mindre utsträckning än yngre och löper större risk för skolavhopp och social isolering är det särskilt viktigt att uppmärksamma frågor som omsorg, skola och eftervård för dessa (Eide & Broch 2010). Forskning visar att ensamkommande barn är att betrakta som en högriskgrupp. Mer kunskap behövs om hur deras behov ska bemötas för att kunna förebygga en negativ utveckling (a.a.).

Flera forskare (Lagnebro 1994; Kohli 2006; Papadopoulos 2002; Chase 2010) beskriver den tystnad som ofta råder kring flyktningbarnens bakgrund och tidigare liv. En del av denna tystnad kan enligt Raghallaigh och Gilligan (2010) bero på olika kulturella normer som föreskriver att man inte vill tala om sin bakgrund eller rädsla att avslöja sig själv eller att bli påmind om tidigare händelser, nuvarande situation och oro för framtiden. Det handlar om att förtrycka emotioner och söka efter distraktion som enligt deras studie fungerade som ett sätt att försvara sig mot svåra tankar och känslor. Det kunde röra sig om att aldrig utsätta sig för att vara ensam eller att ständigt vara upptagen av olika aktiviteter, vilket också våra resultat visar. Att minnas traumatiska upplevelser i samband med påtvingad migration och flyktingskap kan förstås både som en kulturell, social, politisk och moralisk process kring samspelet mellan öppenhet och tystnad.

Förlorad barndom

Det finns respondenter i vår studie som redan från tio års ålder har anlåtats som barnsoldater både av inhemska och utländska grupper i sitt hemland och varit inkallade till väpnade konflikter. Deras erfarenheter av att ha deltagit i dessa konflikter, att ha sett människor dödas och att själva ha dödat, har påverkat dem för livet. De bär ensamma på dessa svåra upplevelser och kan inte dela sina erfarenheter med andra. En av dem säger: ... *Det är ingen som vet vad jag har gjort i X [landet] eller var jag kommer ifrån.*

En annan som bär på skuld säger:

Jag vet inte hur jag ska acceptera det där när jag inser att... jag har tagit ett liv. Jag har lämnat en hel familj utan en vårdnadshavare. Jag har lämnat ett barn utan en förälder. Jag har lämnat en fru utan en man. Jag har lämnat en mamma utan en son. När jag inser det här, jag vet inte hur jag ska gå vidare.

Enligt studien om socialtjänstens mottagande av ensamkommande barn (Backlund et al 2012, 2014) tycktes socialsekreterarna ha en tendens att undvika att beröra smärtsamma upplevelser i barnens livshistoria. De framhöll att ansvaret för detta huvudsakligen ses som boendens och psykiatrins.

Frihetens pris

De tillfrågade beskriver svårigheter att förhålla sig till den frihet och brist på social kontroll som möter dem här, t.ex. hur pojkar och flickor umgås med varandra samt synen på alkohol och sexuellt umgänge före äktenskapet. En säger:

När man kommer hit. Det här med frihet, om jag säger såhär: jag har varit i en situation där jag inte drack på flera dagar. Vi fick bara såna här vattendroppar i kamelbag så vi fick dricka väldigt lite. Sen kom vi till vatten. Åh, vattenflaskor. Då drack vi, vi drack typ mindre än hälften av vattnet i de här vattenflaskorna och typ tre fjärdedelar av vattnet bara rann över kroppen. Alltså det blir för mycket. Och när man kommer hit så är det för mycket frihet. Man blir vilse typ: Åh, alkohol, tjejer, frihet, diskotek. Och sen blir det för mycket.

Några unga vuxna är förundrade över hur vuxenvärlden bemöter dem i frågor om sex och samlevnad. De efterfrågar information och upplysning om för- och nackdelar av att tidigt inleda sexuella relationer. Det här är nackdelarna att ha samlag överhuvudtaget om du är fjorton år. Förklara på ett annat sätt, liksom.

Hur mår de unga vuxna?

Det finns respondenter som säger att de mår bra, andra berättar att de inte mår så bra. En av dem som bott i tre år i Sverige är föräldralös och kommer från ett land i Afrika. Han har fått avslag på sin asylansökan från både Migrationsverket och Migrationsdomstolen.

Migrationsöverdomstolen har inte ens tagit upp fallet. Han mår mycket dåligt och har gjort flera suicidförsök eftersom han riskerar att mista livet om han återvänder. Hans pappa tillhörde voodoo-religionen som han själv tagit avstånd från, hans mamma blev dödad av en person som tillhörde denna religion.

Några unga vuxna tar upp den rädsla de upplever. *Jag är alltid rädd. Oavsett om jag sover eller är vaken. Vad jag är rädd för? Allting. Jag kan aldrig lita på någon. Jag kan aldrig lita på min mamma, min pappa, min bror, samhället, polisen. Ingen.*

Ytterligare en ung vuxen som inte kommit vidare i sin sorgebearbetning uttrycker att han går runt i en cirkel och har ingen förmåga att ta sig ur den. Han uppfattar att andra människor går linjärt framåt i livet.

För mig är det själva hoppet, att leva vidare, en hopplöshet. Jag kan säga såhär att om du gör nånting dumt, då påverkar det dig själv men samtidigt så går du framåt. Tills du hamnar där alla hamnar. Men när jag gör nånting, då är det inte att jag går framåt. Det är det som är skillnaden mellan ditt liv och mitt liv.

Tillit – misstro

Beträffande de tillfrågades kontakt med socialtjänsten framkommer det att socialarbetarna har svårt att möta den rädsla, frustration och utsatthet som de ensamkommande känner. En av dem berättar att när han kom till socialtjänsten sade han: *Jag är ensamkommande och jag har psykiska problem. Jag har förlorat min familj. Så säger hon [socialsekreteraren]: "Okej, jag förstår dig. Jag förstår verkligen det." Och hon blir ledsen, men oavsett hur mycket jag än berättar så kommer hon inte att förstå min smärta. Hon kan förstå situationen, men inte själva smärtan.*

Det förekommer att en del respondenter har erbjudits terapi på specialenheter och haft samtalskontakt med personer som arbetar i kyrkan eller i frivilliga organisationer, men har inte kunnat få hjälp med sitt trauma och lidande. Följden blir att de brottas med en grundläggande misstro både mot sig själva och mot andra människor, vilket gör att de inte kan ta emot hjälp och stöd.

Oförmåga att lita på någon betraktar Eisenbruck (1991) som ett tecken på en flyktings kulturella smärtsamma förluster. I Raghallaigh och Gilligans studie (2010) talade deltagarna om att de enbart litade på vissa personer i sin omgivning och endast i viss mån. Att inte lita på någon var ett sätt att skydda sig själv. Liknande resultat framkommer i vår studie.

Religion – en nödlinje till andligheten

De unga vuxna vi intervjuat uttrycker att de har svårt att lita på personer i sin omgivning. Som en coping strategi använder de religion där de söker tröst och

vägledning. Samtliga beskriver att de har en levande dialog med en högre makt. Det innebär att de har en gudstro, men den har skiftande betydelse. Vi har identifierat fyra sätt att förhålla sig till religion.

Religion skapar närvaro i en osäker tillvaro, har en lugnande inverkan och fungerar som inre kompass. *Man känner sig jättelugn när man ber, allt går bra. Det hjälper själen att tro på någonting efter döden. Religion som tradition och ritual. Mest brukar jag gå [i moskén] på fredagar. Religion som hjälp i krissituationer och existentiella frågor. Det är en nödlinje. 112 nånstans i den andliga världen. Religion som revitalisering av språk och kultur. Jag går i kyrkan, det blev ganska mycket kulturellt. De kan prata det språket.*

En del respondenter har börjat omvärdera det invanda mönstret i sitt religionsutövande och ger uttryck för att de upplever att det finns ett tryck på muslimska ungdomar från imamer och muslimer i Sverige hur de ska utöva sin religion; man måste gå i moskén och be ett visst antal gånger per dag. Några berättar att de börjat vackla om detta är det enda sättet att vara muslim, andra hävdar att man kan vara muslim på ett mindre ortodox sätt.

Annars skickade imamen fyra-fem personer, de tog dig till moskén. För att man har en imam och familjen betalar imamen varje år. Det är hans jobb, att vi ungdomar måste gå i moskén och läsa Koranen.

I Sverige går denna unge man inte längre i moskén, han ber inte heller fem gånger om dagen, vilket han gjorde i sitt hemland. En annan ung vuxen exemplifierar hur omöjligt det kan vara att leva upp till sin övertygelse i en ny kontext. Oavsett om han går i kyrkan eller i moskén känner han sig stämplad som annorlunda av sina jämnåriga kamrater och har svårt att tackla dessa frågor. En risk är att hamna i frustration och varken orka eller våga stå upp för det man tror på, en annan risk är att bli mer lättledd och okritisk om religionen är det enda "halmstrået".

Jag gick med 35 ungdomar. Då blir man en mot 34 i klassen. Det är omöjligt. Det är lätt att säga. I teorin är det så, i praktiken sitter man där och svettas. Problemet är att så fort man går i kyrkan tror folk att man är kristen.

Likt våra resultat anser Cottingham (2003) att för att hålla oss samman och inte tappa bort det väsentliga behöver vi ritualer och riter. Enligt Raghallaigh och Gilligan (2010) hade deltagarna en stark personlig relation med Gud och kände att denna

hjälpte dem att handskas med de svårigheter de mötte i det nya landet. De sökte inte stöd från andra människor utan förlitade sig på sin tro där religionen utgjorde en bro mellan hemlandet och det nya landet. När de mötte svårigheter i livet vände de sig i första hand till Gud för att få vägledning och stöd. Genom religionen kunde de se sina svårigheter mer positivt. Tro var något som förblev relativt oförändrat i ungdomarnas liv, vilket däremot inte är så entydigt i vår studie.

Här i Sverige – ett uttryck för exkludering

En återkommande fras som de tillfrågade möter av både vuxna och jämnåriga i sin omgivning är olika nyanser av uttrycket "Här i Sverige". En av dem säger om den första tiden att han många gånger hörde uttrycket: *Ja, här i Sverige pratar vi svenska*. Andra berättar att de ofta bemöts med uttryck som: *I Sverige gör man såhär och såhär*. Dessa uttalanden kommer fram när olikheter möts. Respondenterna får kommentarer även om sin klädsel. En del bär på hijab som täcker både hår och hals, ibland skuldror, och är den vanligaste sjalen bland troende muslimska kvinnor i världen. Folk säger inget direkt negativt om den, men det märks på deras blickar och frågor som: *Hur kan du klara det? Är det inte varmt?* En del vill behålla det de har med sig från sitt hemland: *Man får inte lämna allt. T.ex. att jag ska täcka mig*.

Det finns exempel på exkludering. Det kan röra sig om fientliga blickar. Människor runtomkring dem säger ingenting, men de unga vuxna känner ett ifrågasättande.

Ibland, det finns en person som du pratar med, hur hon svarar, du känner att hon inte accepterar hur du är. Det är det som är svårt. Ibland vill du komma fram till någon person, och fråga, när hon ser dig, hon kollar någon annanstans. Man känner av.

Vår tolkning är att respondenterna uppfattar att en del både äldre och yngre undviker att ha kontakt med dem. Exkludering uttrycks ibland konkret, ibland mer subtilt. De tillfrågade beskriver att det händer att äldre personer drar väskan närmare till sig när de sätter sig bredvid dem i tunnelbanan.

Ett sätt att komma in i det svenska samhället är att använda överdrivet kroppsspråk och att ändra sitt sätt att uttrycka sig verbalt.

Man ska vara den här lagomramen. Man ska inte ha stort kroppsspråk, typ skrika och inte skratta för

högt. En annan säger: Jag har ändrat mitt sätt att prata, pratar långsammare, har tränat och tränat på det, jag försöker anpassa mig.

Vad händer när kulturer möts?

Respondenterna beskriver att de tänker annorlunda än sina jämnåriga kamrater om vad som är viktigt i livet. De ger uttryck för att många unga vuxna i Sverige är intresserade av utseende och klädsel, medan de själva har behov av att tänka på hur de och deras familj ska överleva. Raghallaigh och Gilligan (2010) ansåg att västerlandets befolkning grundar sin självuppfattning till stor del på yttre ting som kläder och utseende, vilket de tillfrågade i vår studie reagerar mot.

Andra ungdomars uppträdande kan vara förbryllande: *Det känns konstigt faktiskt. I skolan, elever som går i samma klass, de svenska, i dag de är bra sociala, de berättar allting. I morgon – helt annorlunda, annan person. Om du pratar säger de: 'Håll käften. Jag vill inte prata'. Alltså, de säger så.*

De tillfrågade uttrycker att de känner sig främmande inför vuxenvärldens regler och gränssättning som ska respekteras.

Här i Sverige har jag en gräns för att komma hem klockan tio på kvällen. Där i X [landet] har jag ingen sån gräns. Jag får komma hem klockan fem på morgonen. Där får jag inte vara dum, men jag får vara ute. Här får jag inte vara ute, men jag kan lika gärna vara dum.

Olika synsätt på beteende och regler krockar i de intervjuades värld med tanke på vilka vanor, erfarenheter och upplevelser de bär med sig. En av dem säger om gruppboendet: *Vi försökte följa reglerna och anpassa oss [enligt] deras regler men de sa: Nej ni får inte det här och ni får inte det där. Ni får inte ta hit kompisar. De får inte sova över*. Respondenterna berättar att personalen skyllde deras problem på hemmet och hemlandet.

Vi var tolv stycken i boendet och jag tror att elva eller tio av ungdomarna fick gå på psykisk behandling p.g.a. att vi hade massor av problem, för att vi kommer från ett svårt land. Om vi säger våra tankar och hur det är, de säger: "Det kommer hemifrån", så det är inte bra.

De unga vuxna själva anser att problemen i stället berodde på institutionens strikta och för dem främmande regler. De ifrågasatte varför informa-

tion inte gavs när nya regler infördes eller när gällande regler ändrades. Att gränssättning inte fungerar handlar om att boendepersonal saknar emotionella relationer med ungdomarna (Watters 2012). Det är också känt att kvaliteten på relationer är viktigare än den metod som används. Att bygga upp tillitsfulla relationer främjar resiliens genom att möta behov av tillhörighet och delaktighet, något som de intervjuade saknat.

Samtidigt som de unga vuxna strävar efter att komma in i samhället vill de behålla sin egen kultur och nära relationer genom att ha tät kontakt med sina anhöriga via sociala medier.

Matkulturen

Det förekommer att respondenterna har svårt att anpassa sig till olika mattraditioner i Sverige då sedvänjorna här och i hemlandet är olika.

När jag är hemma hos en svensk familj, oavsett om jag är gäst eller inte, om jag är yngst, då får jag börja först, när jag sitter vid middagsbordet. Det är precis tvärtom i X [landet]. Då ska barnet vänta till sist.

En ung vuxen berättar att när han var på middag hos sin flickväns föräldrar. De sa: *nej, du ska inte göra så här för vi äter och du är redan klar. Det var sant. De började, jag var redan klar med maten. Sen satt jag bara tyst, helt tyst. De sa: du kan prata med oss samtidigt som du äter.*

En svårighet är att ingen förklarar varför man gör som man gör. Det får intervjupersonerna själva komma på. En aspekt som tas upp handlar om respekten för de äldre; som ung talar man inte vid matbordet. En annan aspekt handlar om respekten för maten; man ska koncentrera sig och äta medan maten är varm.

Artighet och respekt

I mötet mellan två kulturer talar vi ofta om kulturkrockar. Enligt Alexandra Utrén (2013, 1) handlar det mer om *små, fast ändå ganska viktiga skillnader i sättet att vara och uttrycka sig*. Enligt henne finns artighet i alla kulturer, men mönstren för hur den uttrycks skiljer sig åt. Unga icke-svenskar har lärt sig att visa ensidig respekt mot obekanta, äldre och föräldrar, men de förväntar sig inte respekt tillbaka. Svenska ungdomar visar ofta samma respekt och

är artiga, men de kräver att själva bli bemötta med respekt och artighet. Utrén menar att det kan finnas både religiösa, sociala och ekonomiska orsaker till dessa skillnader. I Sverige råder ett jämlikhetsideal: unga och äldre är mer på samma nivå och inte inordnade i en hierarki som i en del andra kulturer. Hon menar att det egentligen inte finns artiga eller oartiga ord och uttryck. Hur de tolkas beror på sammanhanget och sättet hur de uttalas och artighet uttrycks inte bara verbalt utan också icke-verbalt. I vissa situationer blir handlingen viktigare och värderas högre än språklig artighet. Utrén menar att ”svenska” ungdomar inte visar tillräcklig respekt för sina föräldrar, bland de med utländsk bakgrund är det däremot ett måste att visa respekt för gruppen, släkten och framför allt för mamma.

En respondent säger: *Jag respekterar dig med hela mitt hjärta. Jag tar aldrig vänstra handen såhär [på höger sida] för att hjärtat ligger här, och högra handen är den hand jag respekterar dig med. Jag har högra handen på hjärtat och böjer mig*. Han menar att han visar mer respekt med detta beteende än genom att bara skaka hand.

Att förlora sitt hem

Gemensamt för flyktingbarn och flyktingar är förlusten av ett hem (Papadopoulos 2002). Vad innebär det att känna sig hemma? När har man kommit hem? Känslan av hem innehåller både fysiska, materiella, psykologiska och existentiella dimensioner. Först när man förlorar sitt hem blir man ofta medveten om betydelsen av det, vilket sker när människor blir asylsökande och flyktingar. Enligt våra studier (Backlund et al. 2012; Eriksson 2013; Backlund et al. 2014) präglas barnens första tid i exil av saknad, längtan, otrygghet, uppbrott och separationer från anhöriga men också från vuxna och kamrater som de förlorat på resan eller i Sverige. Kallifatides (2013, 18) säger att: *Exilen innebär inte enbart att man blir utvisad från sitt land, utan att man också blir utvisad av sig själv. Enligt honom behöver flyktingar och migranter lära sig att leva på nytt*.

Papadopoulos (2002) lyfter fram upplevelsen av ett hem som en central del av vår identitet. Han talar om ”nostalgisk desorientering” som vid hemlöshet ofta leder till reaktioner som panik, depression, apati, misstänksamhet etc. vilket lätt kan missförstås och patologiseras. Nostalgi var redan under

1600-talet ett välkänt fenomen hos människor som bodde i ett främmande land (Johannisson 2001). Papadopoulos (2002) förklarar att hemlöshet hos flyktingar i många fall snarare handlar om osäkerhet, otrygghet och existentiell ångest än trauma. Känslan av hem är resultatet av stabilitet, trygghet och kontinuitet där pålitliga relationer utvecklas och återskapas. De flesta behöver inte förtjäna rätten av att vara hemma, en flykting däremot behöver kämpa för att få tillbaka sin hemkänsla. Kohli (2011) hävdar att känslan av att söka sitt hem efter påtvingad migration är mer än sökandet efter skydd och politisk sanktionering. Hem bygger på ömsesidighet där vanor från det förflutna återskapas i en ny miljö.

Rosenberg (2012, 273–274), författare och journalist, säger att: *hemlösheten är ett underskattat helvete för dem som överlevt koncentrationsläger. Han kopplar hemlöshet ihop med språksvårigheter: Hemlösheten och språkförbistringen. Det ena hänger samman med det andra. Att vara hemma är att bli förstådd utan att behöva säga så mycket.* Rosenberg anser att ingen plats i världen kan ersätta den plats där vi första gången sätter ord på världen: *vi kan bara göra oss hemmastadda någon annanstans om något slags förbindelse med platsen och människorna och språket som format oss lever kvar.*

För en del ensamkommande unga vuxna finns ingen sådan förbindelse. Den plats som format dem finns inte, inte heller människorna, språket eller minnena. Mellan dem och den värld som de en gång gjorde till sin reser sig en mur av smärta som minnet inte förmår tränga igenom (Rosenberg 2012, 274).

En ung flicka säger: *Det här är inte vårt hem.* En annan kommenterar: *Att vara någonstans som man kan komma in liksom. Det är det som är hemma. Man känner: jag kan prata hur jag vill och säga hur jag vill och ser folket som förstår mig, men inte folket som bara bedömer mig. Det är det som är svårt.*

Känslan av hem tycks i viss mån återskapas i de unga vuxnas liv; de talar om gruppboenden och familjehem i termer av familj, mamma, pappa och syskon. En pojke berättar: *Min syster [familjehemmets dotter], hon bor hemma emellanåt. Men hon har också eget hem.* En annan förklarar: *När ett barn kommer hit som tolvåring, efter tio år när han fyller 22 år här i Sverige, då ska han känna sig hemma i Sverige. Då ska han säga: "Ok, Sverige är mitt land". Jag har inte sett några afghaner, några ensamkomman-*

de som efter tio år säger att Sverige är mitt land. Om sitt eget liv säger han: Efter fem år har jag fortfarande drömmen att åka tillbaka till mitt land. Tyvärr.

Det finns unga vuxna som har en motsatt uppfattning om hem. I vår tidigare studie (Eriksson & von Greiff 2014) säger en att *"Jag har två hemma... både hos mina föräldrar och i Sverige"*.

Berry et al. (2006) konstaterar att de som tillämpar en integrationsstrategi som innebär en tvåkulturell identitet tenderar att uppnå bäst psykologisk och sociokulturell anpassning i en ny kontext.

Egna initiativ

En strategi som de unga vuxna använder är att de vill vara aktörer i sitt liv. Ensamkommande ungdomar har i Sverige bildat Sveriges Ensamkommandes Förening. Några av de intervjuade tillhör denna förening och berättar att de aktivt arbetar för att driva gemensamma frågor som vägledning av nyanlända medlemmar. En av dem säger: *Vi samlar in problematiken hos ensamkommande ungdomar och sen för vi den vidare till myndigheter. Att höra till denna förening blir för några en livlina där de upplever förståelse och uppskattning bland andra som befinner sig i samma situation. En uttrycker att det borde vara någon som kommer ifrån själva gruppen, som förstår dem. Det kan vara en plats där de samlas och känner sig hemma. Ok, jag har ett värde här och folk förstår mig.*

Raghallaigh (2011) fick i sin studie liknande resultat. Ungdomarna agerade självständigt och uppfattade sig själva som tillitsfulla. De var stolta över det och upplevde en ökad kontroll över sin situation. Detta gjorde att de fick kraft att hantera sitt liv på ett bättre sätt, vilket också vår studie visar.

Framtid i Sverige eller i hemlandet

Förhoppningar och framtidstro kan ses som en strategi som ger förutsättningar att kunna sätta den egna situationen i ett sammanhang. De intervjuades framtidsdrömmar var likartade i hemlandet och här och lever fortfarande kvar efter några år i Sverige. *Jag ville bli advokat förut men jag vet inte. Jag ändrar mig hela tiden och jag vet faktiskt inte nu vad jag vill bli, kanske hålla mig kvar. Min dröm är att bli advokat, hjälpa människor.*

De unga vuxna har som ideal att inrikta sig på akademiska utbildningar men om det visar sig svårt är de inte främmande för andra utvägar.

Sjuksköterska först. Nu utbildar jag mig till underköterska. Sen läser jag till sjuksköterska, sen barnmorska. Det är det jag har planerat. Men som vi vet, man planerar men det är gud som bestämmer hur det kommer att bli. Det är inte alltid som det blir hur vi planerar. Jag accepterar det som det kommer.

Flera respondenter uppger att de tänker globalt när det gäller framtidsplanerna. De vill ha dörren öppen vilket land de vill bosätta sig i och behålla det som fungerar bra i respektive land och försöka påverka människorna att få det bättre.

Jag tycker att det är bra att man tar goda grejer eller goda tankar härifrån till somaliska kulturen så ska man blanda ihop dem så kommer det att funka jättebra. Man har ju både och, fördelar och nackdelar. Båda två länderna.

De tillfrågade fokuserar på positiva aspekter av sitt liv här i Sverige. De värdesätter att de genom sina ambitioner kan nå sina mål.

Om vi tänker på vad som är bra för mig. Om jag var i mitt land kan jag inte gå i skolan. Jag har problem där. Det var krig hela tiden, men här känns det bra. Det är väldigt bra för jag får gå i skolan, jag har nästan allt här.

Ytterligare en aspekt som kommer fram är att en del unga vuxna känner sig trygga att röra sig fritt utomhus, vilket de uppskattar. *Man behöver inte vara rädd när man går ut.*

Ungdomarna i Raghallaigh och Gilligans (2010) studie såsom i vår studie föreföll att hantera sin situation genom att fokusera på positiva aspekter av sitt liv och skapa en bra framtid för sig själva där de inkluderar sin familj.

Avslutande kommentarer

Vår studie visar att ensamkommande unga vuxna fortfarande efter tre till sju år i Sverige strävar efter att få ihop sina liv till en enhet där både det förflutna, nuet och framtiden finns med, men det återstår för många en hel del arbete för att uppnå detta. Trots svåra upplevelser som många haft drar vi slutsatsen att en del av dem känner sig tillfreds och mår bra, medan andra är tyngda av sin historia och sina erfarenheter som gör att de har svårt att hitta riktning. Som coping strategi används religion och and-

lighet som är angelägna frågor - en livlina och en inre kompass i krissituationer. Dessa frågor hamnar dock utanför socialsekreterarnas profession (Eriksson & von Greiff 2014). I värsta fall är det ingen vuxen som möter dem i dessa frågor, vilket leder till vilshenhet och otrygghet i en ny kontext.

De flesta respondenterna vittnar om att de känner sig ställda när de konfronteras med hur unga människor i Sverige lever. De är oförstående inför den gränssättning de möter här. P.g.a. att livsbetingelserna sett olika ut kan svenskfödda ungdomars beteenden upplevas som att de är mindre mogna, utseendefixerade och konsumtionsinriktade, något som dessa unga vuxna kan känna sig främmande inför.

De tillfrågade vittnar om upplevelser av exkludering i Sverige. Det kan gälla påpekanden om önskvärda beteenden eller mer subtila signaler och blickar. De unga vuxna beskriver att de upplever andras förväntningar gällande t.ex. koder för uppförande. I definitionen hem ryms i bästa fall att en människa får vara precis den hon innerst inne är med sina brister och förtjänster, vilket respondenterna upplever att de inte får vara. I resiliens-termer kan vi säga att de unga vuxna utvecklar framgångsrika strategier som stärker deras behov av aktörskap och syftar till att behålla kontinuitet under förändrade förhållanden. Deras framtidsdrömmar var likartade i hemlandet och här och lever fortfarande kvar efter några år i Sverige. Trots svårigheter och tunga upplevelser är de unga vuxna målinriktade och kämpar för att få en bättre framtid.

Referenser

- Backlund, Åsa, Eriksson, Riitta, von Greiff, Katarina & Åkerlund, Eva-Marie (2012): *Ensam och flyktingbarn – barnet och socialtjänsten om den första tiden i Sverige. Forskningsrapport 2012:1. FoU-Nordväst, FoU Nordost och FoU-Södertörn i Stockholms län.*
- Backlund, Åsa, Eriksson, Riitta, von Greiff, Katarina, Nyberg, Eva & Åkerlund, Eva-Marie (2014): *Ensamkommande barn och unga vuxna – ett longitudinellt perspektiv. Forskningsrapport 2014:4. FoU-Nordväst, FoU Nordost och FoU-Södertörn i Stockholms län.*
- Berry, John, W., Phinney, Jean, S., Sam David, L. & Vedder, Paul (2006): Immigrant Youth: Acculturation, Identity, and Adaptation. *Applied Psychology: An international Review*, 55, 303–332.

- Chase, Elaine (2010): Agency and Silence: Young People Seeking Asylum Alone in the UK. *British Journal of Social Work*, 40, 2050–2068.
- Cottingham, John (2003): *On the Meaning of Life*. London and New York: Routledge.
- Dybdahl, Ragnhild, Christie, Helen Johnsen & Eid, Jarle (2006): Psykososialt arbeid med barn og familier som er asylsøkere og flyktninger i Norge. *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*, 43, 12, 1300–1308.
- Eide, Ketil & Broch, Tuva (2010): *Enslige mindreårige flyktninger. Kunnskapsstatus of forskningsmessige utfordringer*. Oslo: Regionsenter for barn og unges psykiske helse, region øst og sør.
- Eisenbruck, Maurice (1991): From post-traumatic stress disorder to cultural bereavement: diagnosis of Southeast Asian refugees. *Social Sciences and Medicine*, 33, 673–680.
- Eriksson, Riitta (2013): *Ensam barn på flykt i Sverige. I: Heikkilä, Elli & Söderling, Ismo: Siirtolaisuus-Migration, Unaccompanied refugee minors. Supplement 2013*. Turku: Migrationsinstitutet.
- Eriksson, Riitta & von Greiff Katarina (2014): Ensamkommande barns globala tillhörighet – en resurs för individ och samhälle. I: Backlund, Åsa, Eriksson, Riitta, von Greiff Katarina, Nyberg, Eva & Åkerlund Eva-Marie. *Ensamkommande barn och unga vuxna – ett longitudinellt perspektiv*. Forskningsrapport 2014:4. FoU-Nordväst, FoU-Nordost och FoU-Södertörn.
- Hodes, Matthew, Jagdev, Daljit, Chandra, Navin & Cunniff, Anna (2008): Risk and resilience for psychological distress amongst unaccompanied asylum seeking adolescents. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*. 49(7). 723–732.
- Hopkins, Peter, E. & Hill, Malcolm (2008): Pre-flight experiences and migration stories: the accounts of unaccompanied asylum-seeking children. *Children's geographies*, 6 (3), 257–268.
- Johannisson, Karin (2001): *Nostalgia. Natur och Kultur*.
- Kallifatides. Theodor (2013): *Brev till min dotter*. Stockholm: Albert Bonniers Förlag.
- Kohli, Ravi (2006): The sound of silence: listening to what unaccompanied asylum-seeking children say and do not say. *British Journal of Social Work*, 36 (5) 707–721.
- Kohli, Ravi (2011): Working to ensure Safety, Belonging and success for Unaccompanied Asylum-seeking children. *Child Abuse Review*. 20 (5) 311–323.
- Lagnebro, Lillemor (1994): *Finska krigsbarn*. Umeå universitet: Institutionen för social arbete.
- Papadopoulos, Renos, K. (2002): Refugees, home and trauma. I: R.K. Papadopoulos. (red.) *Therapeutic care for refugees: No place like home*. London: Karnac. 9–40.
- Raghallaigh, Muireann, Ní (2011): Religion in the Lives of Unaccompanied Minors: An Available and Compelling Coping Resource. *British Journal of Social Work*. 41 (3) 539–556.
- Raghallaigh, Muireann, Ní & Gilligan, Robbie (2010): Active survival in the lives of unaccompanied minors: coping strategies, resilience, and the relevance of religion. *Child & Family Social Work*, 15 (2) 226–237.
- Rosenberg, Göran (2012): *Ett kort uppehåll på vägen från Auschwitz*. Albert Bonniers Förlag.
- Utrén, Alexandra (2013): Alexandra fick lära sig ett nytt artighetsspråk. *Dagens Nyheter* 2013-06-19. www.dn.se/insidan/alexandra-fick-lara-sig-ett-nytt-artighetssprak. 2013-07-04.
- Watters, Charles (2012): Forces migrants: from the politics of displacement to a moral economy of reception. In: *Routledge international handbook of migration studies*. Routledge international handbooks. London: Routledge.
- www.migrationsinfo.se (2015): *Ensamkommande barn*. Februari 2015.

Unaccompanied Refugee Minors – Findings from a Research Project

Krister Björklund

The number of unaccompanied refugee minors seeking asylum in Europe has risen rapidly. This puts pressure on the receiving countries and calls for good integration policies. On the one hand, these asylum seekers are children and thus should be treated as migrants in a vulnerable situation requiring special care according to their needs, but on the other hand the receiving countries seek to limit the number of asylum seekers, including unaccompanied children. Attempts have been made to harmonize policies and procedures in Europe, but they still vary significantly between the countries. This research showed that Finland and the other Nordic countries have fairly well functioning reception systems based on the best interest of the child, but there are problems related to insufficient cooperation between authorities and shortcomings in language training, education and labor market support.

Keywords: refugees, migrants, integration, unaccompanied minors, asylum seekers.

Writer is a senior researcher at the Institute of Migration.

Introduction

The number of unaccompanied or separated refugee minors (URM) seeking asylum in Europe has risen drastically, from 12,730 in 2013 to 23,075 in 2014 (Eurostat 2015) and preliminary data indicate a further big increase in 2015; in Finland the number of applicants was 453 by the middle of August, whereas their total number was 196 in 2015 (The Finnish Immigration Service 2015). This is also the case in Sweden, where the number of applicants was 4,546 by the end of June, twice the number the year before (The Swedish Migration Agency 2015).

Most of the unaccompanied minors come from Afghanistan, Iraq, Syria, Eritrea, Somalia and other African countries. The increase reflects the deteriorating situation in the countries of origin. In Afghanistan, the Taliban and other armed groups use children as combatants, sex slaves and suicide bombers. Large numbers of youngsters flee Eritrea to escape the indefinite and harsh military service, where beatings, torture and hard labor are common, children as young as 15 are recruited. In Syria at least 13,000 children have been killed since the

beginning of the conflict, schools are attacked and numerous armed groups recruit children as soldiers (Becker 2015).

The receiving countries are faced with challenges ranging from initial accommodation to integration issues. The refugee minors should be treated as migrants in a vulnerable situation requiring special care according to their needs, but as the receiving countries seek to limit the number of asylum seekers, many cannot follow the principles regarding minors because of the great number of influx of refugees.

As both asylum seekers and children, the unaccompanied minors are in a precarious situation. Treating the child as subordinate to asylum seeker will lead to very different social results than when being a child is given priority over being asylum seeker (Vitus and Lidén 2010). Unaccompanied refugee minors are fully dependent on the child welfare services. Still, they are not unconditionally seen as children in need of care, but often regarded as “anchor children”, sent by their parents to seek asylum in order to later bring in their family.

Almost all unaccompanied minors who apply for residence permit in a European country must undergo certain common procedures including age assessment, family tracing, placement in accommodation and the assignment of a legal guardian or representative. They are given access to health services and education. The legislation and practices surrounding the unaccompanied minors differ considerably in Europe.

Care is usually provided until the minor reaches the age of 18 and formally becomes an adult. Turning 18 may in some countries cause a change in the residence permit status and generally URMs lose their right to specific benefits and entitlements they had as refugee minors, also their right to family reunification if the procedure is not completed by that age (e.g. in Finland). In those countries, where the extension of the residence permit after coming of age (18) is uncertain (e.g. in Denmark), the URMS face a stressful situation, which can have consequences for their well-being and motivation to integrate.

These issues were addressed in the HALATEN-Project – From Vulnerable Childhood to Healthy and Safe Adulthood (2013–2015), which was financed by the European Refugee Fund and coordinated by Turku University of Applied Sciences. The objective was to enhance integration of unaccompanied minors to Finnish society and provide support and social networks for these youngsters in the new home country. The role of the Institute of Migration was to analyze practices in reception and integration of unaccompanied refugee minors and pinpoint problem areas and less successful policies and propose amendments.

In order to evaluate and single out problem areas in the reception and integration of unaccompanied refugee minors, thirteen interviews were made with young people in the Turku area who had a background as unaccompanied refugee minors (ten men and three women from Afghanistan, Bosnia, Ethiopia, Iraq and Somalia). Eight social workers and administrative personnel were also interviewed. The main findings based on the interviews were published in 2014 with the title “*Haluun koulutusta, haluun työtä ja elämän Suomessa. Yksintulleiden alaikäisten pakolaisten kotoutuminen Varsinais-Suomessa*” (I want education, I want work and a life in Finland. The integration of unaccompanied refugee minors in the county of Varsinais-Suomi)

(Björklund 2014). The focus of the project was regional, but many of the findings have relevance on a national and international level.

The findings from the project were further analysed and the scope extended to the other Nordic countries (Denmark, Norway and Sweden) in a subsequent report *Unaccompanied refugee minors in Finland. Challenges and practices in a Nordic context* (Björklund 2015). The question of the existence of different hegemonic discourses about asylum seeking minors in the Nordic countries and the consequences of these was also studied. Additional information was obtained in later discussions with professionals and administrators. This article is a summary of the findings published in the aforementioned reports.

Adapting to a new country

Many of the unaccompanied minors do not seek asylum in the country where they turn up, some countries are transit points to other destinations (Shuteriqi 2013). A significant number of unaccompanied minors have prior experiences in several countries within the EU. Departure for another country depends on the degree of integration and the availability of protection services. Stopping in another country than the preferred is not necessarily a satisfactory choice. The final destination has not been clear to all children at the time of leaving their home country, during the journey or even when arriving in Finland. Unaccompanied minors admit more often than adult asylum seekers that their motivations for the entry into the country are economic and a desire to receive education in Finland (Policies, practices and data... 2014).

There is a culture of mistrust embedded in the asylum procedure. The URMs must convince skeptical authorities that they are minors and in need of protection, not adults or “anchor children” sent by their parents to take advantage of the asylum system. On the other hand the young refugees for their part mistrust the authorities. It might be difficult for them to perceive others as trustworthy. They fear that the information they give can be used as evidence against them in the asylum process. It may also be difficult for them to establish confidential relations to professionals, because such generally lack reciprocity.

Because of such mistrust it is common for URMIs to keep silent about their past lives and only partly disclose information about their flight and reasons for applying for asylum, omitting facts that could weaken their cause. They might also have been instructed by their families not to reveal facts and thoughts to outsiders. Much research attributes the silence to traumatic experiences relating to the flight, silence as a way to deal with deep disturbances. It can also be interpreted as a sign of “functional distrust” that allows to maintain a level of integrity allowing survival in a potentially hostile environment. Yet another reason is that unaccompanied minors, like any other adolescents, are absorbed in their daily life and not interested in looking backwards (Kohli 2006).

I have talked with some youngsters about this, some say that they have forgotten what happened during the journey, but the memories are returning. Typically they have just been put on the ship with nobody to meet them here. They have reported to the customs office or to the police station and applied for asylum. But they don't want to talk about how much the family is in debt for their journey. I think that they are forbidden to talk about it, because smugglers might get revealed and so it can even be dangerous to talk. (Counsellor)

Coming to a foreign country with a different culture not being able to understand the language is a bewildering experience. They miss their families and in combination with traumatic experiences the consequences may be somatic and psychological symptoms (Helander & Mikkonen 2002; Mikkonen 2013). Thus active forgetting can be a method to protect themselves (Jokinen 2010).

Usually they keep a facade not revealing what goes on inside, but every now and then they suddenly feel an urge to talk, at times even for a couple of hours, telling about what is going on in their home country... Afterwards they have regrets and feel bad about it and suffer from nightmares. (Caretaker)

Loneliness and isolation is one of the greatest problems of the URMIs. It is common for them to feel isolated from other people and from their origins and past (Kohli & Mather 2003, 207). Having no family present, they seek belonging to social collectives and places. Because it is difficult for them to make friends with native Finnish youth, it

is common to turn to others in the same situation. The unaccompanied minors share the experience of being newly arrived in Finland. Even though they originate in different countries and cultures, not sharing a common language, the relationships with other young refugees and particularly other unaccompanied minors that they live with are important to them. Like other youth they mostly establish friendships with others of the same gender and age (Wernesjö 2014).

I don't have many Finnish friends. It is easy to make friends with foreigners. If you are out somewhere, like at the bus station, you can spot a foreigner and it is easy to talk to that person, because we may have something in common. But with Finns it's more difficult. Even sitting next to a Finn on the bus, can't really say why. And now, even when I am with Finns in school, I have no Finnish friends. It's not because I don't want to make friends, but they don't easily trust other people and then I'm a bit shy, like they are. But I have many foreign friends, maybe it will change with time. I get along with everybody it's like working in a group, but it's all in school, not that they would ask about my life or I about their. (Woman, 21)

One of the highest priorities of the URMIs is reunification with their family in Finland. This became considerably more difficult with the changes in legislation 2010. According to section 38 issuing a residence permit on the basis of family ties to an unmarried minor child require that the child is a minor on the date when the residence permit application is decided. (Aliens Act 38 § 2010). In practice family reunification became extremely difficult, because there are practical obstacles for the family to apply for residence permit, since they must apply at a Finnish embassy abroad. The financial costs including travel can be considerable, and the minor can come of age before the application is decided upon (Ilman huoltajaa tulleiden...2014).

Almost every one of the interviewed had applied for family reunification, but only two had been successful. The social workers and caretakers described reunification as a difficult process in all stages. The minors suffer from being separated from their family, and have high hopes of getting at least one family member to Finland. In worst cases this leads to psychological problems, especially when they have to give up their hopes.

Elements Of Integration

Attending school and getting an education is of central importance for the integration of refugee minors. They are a heterogeneous group regarding e.g. gender, age ethnicity, religion, socioeconomic background and previous education. They come from countries where their schooling often has been of low standard, insufficient or disrupted. Many of them have missed many years of school because of displacement. Also psychosocial and mental health problems impair their school success (Helander & Mikkonen 2002; De Wal Pastoor 2014).

The prerequisite for attending school in Finland is fluency in Finnish or Swedish. The URM's have Finnish classes already at the reception centre, but the motivation to learn the language may be lacking as long as they are in the asylum process. *"I had little motivation to learn Finnish as long as I did not know if I can stay or had to leave the country"*, as one interviewee expressed it.

Immigrant children of compulsory school age may be offered instruction preparing them for basic education. Studying is supported with the help of class room assistants, social workers and cultural interpreters. Learning difficulties are prevented through guidance counselling (Policies, practices...2014). Those who have passed the age of compulsory education on arrival can study at a folk high school or on a study programme for adults at an up-

per secondary school. All those who have completed the basic education syllabus or who have otherwise acquired corresponding skills are eligible for general upper secondary education. The number of immigrants in upper secondary education has not proportionally kept up with increasing immigration. One of the main reasons for this is that upper secondary school requires good skills in Finnish or Swedish (Osallisen Suomessa... 2013).

Vocational studies form an alternative to upper secondary education. Before vocational education, immigrants may participate in preparatory education and training. The duration ranges from six months to one year. The objective of this preparatory training is to improve the student's language skills, coping skills and other skills needed in vocational education and training (Immigrant education in Finland, undated).

It is difficult for young immigrants who have arrived in Finland after the age of 15 to learn the language well enough to be able to successfully complete basic education and continue to upper secondary school or vocational education. They are let off easier and not required to take the test in mother tongue intended for Finnish- or Swedish-speaking students, but can take the test entitled "Finnish or Swedish as a second language" (Immigrant education in Finland). It is generally not so difficult for the youngsters to learn to basic proficiency in a new language, but acquiring the aca-

demic language and discourse required in different subjects in school is quite another matter (Mattila & Björklund 2013).

Although the URMs are motivated and hard-working, it is more difficult for them to succeed with their education than for students who have gone through the normal educational path since pre-school in Finland. There are other challenges than learning the language. Especially those minors, who have received insufficient education in their former home country often have learning difficulties and lack study skills. They often have experiences from an educational system very different from the Finnish. If the education methods have been very authoritarian, it takes extra time to learn to study independently and take responsibility (Aikuisten maahanmuuttajien perusopetus 2014).

There are many educational transition points where the risk to drop out is considerable. This risk is biggest for those over compulsory school age, as they must both learn Finnish and complete the basic syllabus within a couple of years, while Finnish children have nine years of comprehensive education in their mother tongue. It has been estimated that a young immigrant needs between five and seven years to acquire the necessary cognitive language skills for higher level studies. Basic communication skills are much easier to attain, even in less than a year. Insufficient skills in Finnish or Swedish form the biggest obstacle to secondary stage education and the most important reason for young immigrants dropping out according to research findings in Finland and Sweden (Osallisen Suomessa 2013; Backlund et al. 2012).

The 18th birthday brings many changes in the life of the unaccompanied minor. Reaching the age of majority means losing the representative and the right to family reunification. The minor must leave the family group home and live independently. The situation is not easy although support is provided. An independence promotion plan is drawn up well in time before coming of age. The availability of after care and support is very important at this stage, as the new situation can be quite chaotic. Everyday household must be managed from cooking meals to doing the laundry, and income and expenses must balance. The caretakers told of many problems which young people face in this stage of life. All youngsters moving away from home, not only

immigrants, face the same problems, but URMs cannot turn to their parents in times of difficulty.

They might seem to get along fine, have neat clothes at school and so, but when you visit them you may see really strange things. They should have a mother who would visit them every now and then to clean and do their laundry. (Counselor)

The counsellors and social workers interviewed agreed that integration takes at least 10–20 years, even though the URMs learn independent living within a short period of time (Björklund 2014). There is very little research on the later lives of URMs. Most of the research has focused on the initial period in the new home country and on the best way to organize reception and after-care. Little attention has been paid to how their background, living without parents in a new culture in a vulnerable period of their lives, has affected their choices and life-trajectories (see Backlund et al. 2012).

Generally, the situation of immigrant youth on the labor market is difficult and the inactive share (not on the labor market or in education) of them has been much higher than for Finnish youth (Osallisen Suomessa 2013). The URMs are in the same situation as other youngsters with refugee background. Prejudice and discrimination are obstacles on the labor market. To compensate for this, they need good command of Finnish/Swedish and documented professional skills, persistence and also luck. A young woman revealed her resilience when telling about her hopes:

I hope to graduate soon, and my dream job is working as an accountant. I don't know if I will succeed in getting a job as accountant when I finally have vocational qualification in business and administration after one year and a half. Maybe I must continue to study at a university of applied sciences after that. Maybe I can work and study at the same time, because three-four years in school again is too much, and how would I finance it? It would be very hard, first three years here and then four years more, seven years. I can't make it that way. I look for work, and think about university studies then. (Woman, 21)

The factors separating those who came as URMs on the labour market from other immigrants of the same age are initial vulnerability and resilience, no family present and a period of life in institutional settings, and a pressure to succeed, for many the

reason they were sent to seek asylum in the first place. Lowering the aspirations was a reality for most of the youngsters interviewed in the research project, but keeping up appearances was essential for all. In the words of a counsellor:

Nobody ever goes home or phones home and says “I have a difficult time in Europe. Life sucks, I can’t make money and work is hard to come by”. Everybody must say that life is a breeze and money keeps pouring in. Nobody can say (to the family) that it’s not easy, it’s hard, because then they have failed while others have succeeded. When they come here (to Finland) they think that all is fine, all goes well and all the doors are open. But it isn’t like that at all.

A Nordic Comparison

In the Nordic countries the discussion on asylum policies has often been linked to the welfare system. Although the links between immigration, integration and welfare state policies are strong in Finland, Sweden, Denmark and Norway, the countries have quite different approaches to immigration and integration, especially when it comes to refugees. A large proportion of the newcomers have proven difficult to integrate in the Nordic labour market, which is characterised by high demands for skills. Thus political support for immigration restrictions has increased in all four countries. General social policies are targeted at the overall population, and it also sometimes benefits immigrants to a higher extent than the majority, because many of them have a more precarious situation on the labour market. The Nordic countries have reacted by tightening the immigration policies, Sweden remaining the most generous and Denmark the most restrictive (Brochmann & Hagelund 2011).

The organizational and administrative systems for taking care of the URM differ between the countries. Finland has perhaps the most complicated system with many actors on many levels involved. Coordinating special units for minors at a national level and seeing to the children’s’ best interest has been challenging due to the polarization of administration. There have been difficulties in cooperation, and the duties of different authorities require clarification (Policies, practices... 2014).

Although all Nordic countries claim to base their politics concerning unaccompanied minors on the

principle of the best interest of the child, migration control generally tends to overshadow it. The differences in discourse between the Nordic countries relate to the question of return and if this can be considered to be in the best interest of the child. The efforts to promote voluntary return and reintegration in the country of origin (or a third country) indicate compromising “best interests” in favour of migration control.

Conclusions

There are shortcomings in the reception and integration of refugee minors; fragmented organizational structures with insufficient cooperation, problems with placing URMs in municipalities which often are unwilling to receive them, difficulties in providing adequate language training, education and health care, following up adolescents coming of age with supporting measures, minors disappearing during the asylum procedure etc.

There is no single authority responsible for the welfare of the unaccompanied minors in any of the Nordic countries. The administrative structure needs to be simplified and/or cooperation between administrative sectors improved. The uneven supply of health care services, especially the access to mental and psychiatric care for the URMs should be remedied.

Primary and secondary education needs improving. In primary education the minors should receive sufficient preparatory education before being placed in an “ordinary” class and the size of heterogeneous classes should not be too big. Integration in school should be supported with teachers’ cooperation. Support persons knowing the immigrant child’s mother tongue should be employed in bigger schools. The children’s own mother tongue should be supported.

Attention must be paid to those URMs beyond compulsory school age. They often finish comprehensive education with insufficient language skills and do not attain the same knowledge level as native minors.

Support should be provided also after the age of 18. The transition points on the educational path are especially critical for minors and targeted individual support is important. Also the transition from education to entering the labour market is critical, and different forms of publicly supported

entry jobs providing gates to the open labour market should be available.

Free-time activities should be encouraged, because it is one of the best ways to establish contacts between the native population and the young immigrants. NGOs and clubs should be encouraged to organize different kinds of activities (sports, cultural activities, hobbies etc.) involving young immigrants. Targeting municipal support to such efforts would be a powerful incentive.

Integration is a two-way process involving both immigrants and natives, and information to the majority population on a local level is important. Mentorship and international friend families have proven to be good practices.

References

- Aikuisten maahanmuuttajien perusopetus (2014): Kehittämisehdotukset. Opetus-jakulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014:23. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2014/liitteet/tr23.pdf?lang=fi> – Read 10.3.2015.
- Aliens Act, Finland. <http://www.finlex.fi/fi/laki/kaannokset/2004/en20040301> – Read 12.12.2014.
- Backlund, Å., Eriksson, R., von Greiff, K. & Åkerlund, E-M. (2012): *Ensam och flyktingbarn – barnet och socialtjänsten om den första tiden i Sverige*. Forskningsrapport 2012:1. FoU-enheterna i Stockholms län.
- Becker, J. (2015): *Why children risk deadly Mediterranean Crossings*. Policy Review, May 2015. <http://www.policyreview.eu/why-children-risk-deadly-mediterranean-crossings/> – Read 26.6.2015.
- Björklund, K. (2014): “Haluun koulutusta, haluan työtä ja elämän Suomessa” – Yksintulleiden alaikäisten pakolaisten kotoutuminen Varsinais-Suomessa. Siirtolaisuusinstituutti, Tutkimuksia A48, Turku. http://www.migrationinstitute.fi/files/pdf/A48_Yksin_tulleet_Halaten_projekti_KB.pdf
- Björklund, K. (2015): *Unaccompanied refugee minors in Finland. Challenges and good practices in a Nordic context*. Institute of Migration, Migration Studies C26, Turku. <http://www.migrationinstitute.fi/files/pdf/c26.pdf>
- Brochmann, G. & Hagelund, A. (2011): *Migrants in the Scandinavian Welfare State*. Nordic Journal of Migration Research. Volume 1, Issue 1, 13–24.
- Chase, E. (2013): “Future citizens of the world”? The contested futures of independent young migrants in Europe. RSC working paper series No. 97. Barnett papers in social research, working paper 13-05. Refugee studies Centre. University of Oxford. https://www.spi.ox.ac.uk/fileadmin/documents/PDF/131126_BarnettPaper_13-05.pdf – Read 17.11.2014
- De Wal Pastoor, L. (2014): *The mediational role of schools in supporting psychosocial transitions among unaccompanied young refugees upon resettlement in Norway*. International Journal of Educational Development. <http://www.elsevier.com/locate/ijedudev> – Read 14.3.2015.
- Eurostat (2015): *Asylum statistics* http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_statistics – Read 17.8.2015.
- The Finnish Emigration Service (2015): *Personal communication* 12.8.2015.
- HALATEN-Project (2013-2015). <http://halaten.turkuamk.fi/> – Read 15.6.2015.
- Helander, R. & Mikkonen, A. (2002): *Ikävä äitiä. Ilman huoltajaa tulleet pakolaislapset Suomessa*. Väestöliitto, Väestöntutkimuslaitos, E13/2002.
- Ilman huoltajaa tulneiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden vastaanotto ja järjestelmän kehittämistarpeet (2014). Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Konserni, 29/2014. https://www.tem.fi/files/40852/TEMjul_29_2014_web_05092014.pdf – Read 11.12.2014.
- Immigrant education in Finland (Undated). Finnish National Board of Education. http://www.oph.fi/download/47659_OPH_maahanmuu.ajaesite_envalmis.pdf – Read 10.3.2015.
- Jokinen, R. (2010): *Turvapaikanhakijalapsen edusta. Itä-Suomen yliopisto, Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta, Yhteiskuntatieteiden laitos. Pro gradu -tutkimus, sosiaalityö*. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:uef-20110082> – Read 11.11.2013.
- Kohli, R. (2006): *The Sound of Silence: Listening to What Unaccompanied Asylum-Seeking Children Say and Do Not Say*. British Journal of Social Work 36 (5), 707–721.
- Kohli, R. & Mather, R. (2003): *Promoting Psychosocial Well-Being in Unaccompanied Asylum Seeking Young People in The United Kingdom*. Child and family Social Work 2003:8, 201–212.

- Mattila, M. & Björklund K. (2013): Tomaatteja, teollisuutta ja monikulttuurisuutta. Närpiön malli maahanmuuttajien kotoutumisessa. Siirtolaisuusinstituutti, Aluekeskuksen tutkimuksia 5.
- Mikkonen, A. (2013): Myös Suomeen tulleet pakolaislapset ja -nuoret kaipaavat ja tarvitsevat perhettä. In: Heikkilä, E. & Söderling, I. (eds.): Siirtolaisuus-Migration, Supplement 2013, 22–31. http://www.migrationinstitute.fi/art/pdf/SM_1_2013_Supplement.pdf – Read 9.8.2014.
- Osallisena Suomessa -hankkeen arviointiraportti (2013): Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Konserni 29/2013. http://www.tem.fi/files/38416/Osallisena_Suomessa_-_hankkeen_arviointiraportti.pdf – Read 14.3.2015.
- Policies, practices and data on unaccompanied minors in 2014 (2014): Finnish Immigration Service, EMN focussed study 3. http://www.emn.fi/files/1056/EMN_Minors_ENG_ja_FIN_FINAL.pdf – Read 11.12.2014.
- Shuteriqi, M. (2013): Challenges faced in protecting children on the move: An NGO perspective. In: “Children on the move”. IOM, Geneva, 81-94. http://publications.iom.int/bookstore/free/Children_on_the_Move_15May.pdf – Read 14.3.2015.
- The Swedish Migration Agency (2015): <http://www.migrationsverket.se/download/18.2bbf7de914c17a2ed262f09/1433420680012/Aktuellt+om+maj+2015.pdf> – Read 17.8.2015.
- Vitus, K. & Lidén, H. (2010): The status of the asylum seeking child in Norway and Denmark: comparing discourses, politics and practices. *Journal of Refugee Studies*, vol 23, No 1, 62–81.
- Wernesjö, U. (2014): Conditional belonging: listening to unaccompanied young refugees’ voices, *Acta Universitatis Upsaliensis*. <http://uu.diva-portal.org/smash/get/diva2:689776/FULLTEXT01.pdf> – Read 8.12.2014.

FinnForum XI –konferenssi järjestetään Turussa syksyllä 2016

Yhdysvaltain ja Kanadan suomalaissukuisella väestöllä on pitkät perinteet yhteisille kokoontumisille, joista tunnetuimpia ovat FinnFest, FinnForum ja Kanadan Grand Finn Fest -juhlat. Edellä mainituista FinnFest ja Finnish Canadian Grand Festival ovat painottuneet suomalaisen kulttuurin esittelyyn, FinnForum keskittyy lähinnä tieteelliseen puoleen.

Tämä kaksipäiväinen tieteellis- ja asiapainotteinen tapahtuma on suunnattu suomalaista sukujuurta oleville ja muillekin suomalaisuudesta kiinnostuneille. Tilaisuudet on järjestetty hieman vaihtelevin väliajoin tarkastelemaan eri näkökulmista ulkosuomalaisuutta, yhteyksiä Suomeen, suomalaisen kulttuurin muotoja ja siihen liittyviä käsityksiä. Kokoontumiset ovat olleet tieteellispainotteisia ja heijastaneet siten kulloinkin ajankohtaisia etnisyyteen, siirtolaisuuteen ja ulkosuomalaisuuteen liittyviä ajankohtaisia tutkimuskysymyksiä. Kokouksiin on osallistunut viime vuosina arviolta n. 100 asiantuntijaa ja muuta kiinnostunutta.

Turun yliopiston eri yksiköiden (erityisesti Yleisen historian oppiaineen) ja Siirtolaisuusinstituutin aloitteesta on tarkoitus järjestää Turussa syksyllä 2016 seuraava FinnForum. Mukana järjestelyissä on myös Åbo Akademi. Valmistelujen edetessä asiasta informoidaan laajemmin.

Yhteyshenkilöt:

Turun yliopisto/yleinen historia: professori Auvo Kostianen: +358 40 517 4343 aukosti@utu.fi
Siirtolaisuusinstituutti: tutkimusjohtaja Elli Heikkilä, +358 400 695 452 elli.heikkila@utu.fi

Encountering Difference – The experience of Nordic highly skilled citizens in India

Nicol Foulkes Savinetti

My dissertation is an analysis of how Danish and Finnish highly skilled temporary migrants encounter difference when they are living and working in a foreign country, India. Using the theoretical framework of social citizenship, I analyse how their identification with formal institutions (vertical citizenship) informal institutions (horizontal citizenship), and the broader social (natural and physical) environment transforms as a result of the move. The results show that citizens have divergent citizenship constellations (Bauböck 2010). They experience changes both to their legislated social rights in their home country depending on the country of origin, duration of stay and whether they are in or out of work among other factors. In addition, their behaved citizenship – attitudes and responses to people and the social and physical environments they operate within – also changes in various ways among the same and different nationalities. Among other reasons, the variations occur as a consequence of their divergent levels, ability and willingness to mobilize different forms of capital; as a consequence of framing effects in relation to people, groups and institutions; and because of different relationships to the state and the sending company.

The writer is Managing Editor of Asia in Focus Journal at NIAS – Nordic Institute of Asian Studies.

Keywords: difference, migration, social citizenship, welfare, privilege, capital

I am the fourth generation in my family to become a migrant and consequently have always straddled many different countries, societies, communities, and social groups. Encountering difference has thus been a constant in my life course which is undoubtedly why my academic path has led me to write this thesis.

My dissertation is an analysis of how Danish and Finnish highly skilled temporary migrants encounter difference when they are living and working in a foreign country, India. We tend to read more in academia and mainstream media about how more vulnerable migrant groups confront new situations in a destination country: just think about refugees, diasporic communities, and forced and voluntary labour migrants. But if we are aiming to create good societies that work for everyone then we

must surely also focus on the lived experiences of powerful, dominant, majority populations even if they are more privileged; not least because they are often portrayed as ideal type citizens.

With this study I turn the tide and study up rather than study down. I analyze how the powerful encounter difference and find that they too experience numerous challenges in spite of being equipped with far more resources. They also handle situations very differently to one another in spite of the similarities between them, and their position of relative privilege.

Today, I shall take you on a short journey through the process of producing this thesis as I believe that the strengths of my work lie not only in the empirical findings, but also in the methodological and theoretical approach I take.

In 2007, working as a language instructor in Denmark, I started to wonder why so many of my clients were professional women preparing to

Article is Nicol Foulkes Savinetti's *Lectio praecursoria* she presented in her dissertation event 6.6.2015.

ditch their jobs, careers, gender equality and privileged lifestyles to become 'expat wives' in Asia. I imagined that they would have very different roles within the family, very different living conditions, very different position in society and likely also face many more challenges. The thesis was born out of this curiosity.

I took a holistic approach to the work and used the framework of social citizenship as an umbrella under which I could analyze all the different social inter and intra actions taking place when the both the accompanying and posted or seconded partner encountered difference. I analysed the formal relationships to the state, the public authorities, public services and the labour market. I analysed the informal relations to expat communities, families, friends, employees and colleagues. The analysis thus considers what Condor (2011) refers to as vertical citizenship, the identification with formal institutions, as well as horizontal citizenship, identification with a human community. It was very clear to me during the fieldwork that the physical and natural environment had a role to play in social relationships, too, and so I argue for the inclusion of a third dimension to social citizenship, namely, the environment. Migrants are not 'free-floating'; they enact their citizenship in particular places and spaces.

In order to consider the numerous interactions and relationships taking place across borders during the enactment of political citizenship, Rainer Bauböck proposes using a constellation framework. He defines a citizenship constellation as "*a structure in which individuals are simultaneously linked to several such political entities, so that their legal rights and duties are determined not only by one political authority, but by several.*" The same can be said of the numerous links migrants have to social entities in different social spaces. So, as the first social scientist to do so, I apply the constellation framework to social citizenship: rather than conforming to any specific typology, I argue that this approach allows for consideration of the multi-dimensional interactions that take place when migrant citizens encounter difference.

I hypothesized that the Nordic migrants would exhibit different citizenship constellations as a result of the variation within and across their vertical, horizontal and environmental relationships. Being a new theory, the constellation approach has had little application to empirical data. As such, the

methodology requires a small sample study. Obtaining a representative sample is thus not the goal of my work; giving examples of the diversity among the group is.

In 2009, after conducting an extensive pre-study, I located a small sample of 8 Danish and 8 Finnish citizens, who were living in Delhi, Bangalore or Mumbai, and who came there originally in relation to an international posting, which I refer to as secondment. The most effective ways of finding them were to contact the Danish embassy in Delhi, to attend different expat meet-ups in the cities, and through word of mouth. All in all I spent just under four months in India conducting fieldwork. All informants filled out a pre-interview questionnaire and the majority filled out another one two years later. Both could be found online through a website that I created for the project, www.globaleuropeans.com.

To facilitate our conversation during the interviews, I asked questions about how the migrants' working and everyday lives had changed with the move, about their welfare and wellbeing, about their attitudes towards the differences they encountered, about the changes they had noticed in themselves, and how they felt about life in India.

As well as the sixteen Nordic citizens, I also interviewed other temporary highly skilled migrants from the UK, Netherlands and Germany. While more or less the same issues were spoken about by all, they were spoken about in different ways and using different frames. The Nordic respondents distinguished themselves with their focus on trust, institutional and normative behaviors, order, hierarchy, and interpersonal relationships and communication. They also positioned themselves against foreign 'others' more frequently, for instance by referring to things Danish and Finnish, and being 'white'. For these reasons, and because I focused on the relational aspects of citizenship, I took an interdisciplinary approach. I utilized concepts from social psychology, human geography, sociology and social policy, which is not common in social policy research, but I believe it was necessary to unmask the complexity of the situation.

I shall now present some of the key findings of the study.

The first pertains to the Nordic Welfare State which is repeatedly hailed as a success story by academia and the international community for its

comparatively high levels of gender equality, affordable good quality child care and schooling, good standards of living, high levels of trust and low levels of corruption. Poignant for this thesis is that the universalist principle of welfare has repeatedly been shown to work well for sedentary Nordic citizens and its fragility has only been discussed with regards to immigration and ethnic minorities. I find however that there is cause for concern for Danes and Finns who emigrate outside of the European Union.

For the Danes, both the seconded worker and the accompanying partner lose their right to basic social security if they are de-registered for more than two years. For my informants who exceeded the two-year limit it was more the principle that their freedoms were so restricted that disturbed them, not that they thought they would suffer particularly as a consequence. Greg was perhaps an extreme case who felt very strongly about being de-registered from his family home which his father built, and to which he is the sole heir. He describes denying citizens the right to residency as like *“Amputating the leg when there is a problem with the foot”*.

According to the rules in Finland, if Finnish accompanying partners took up paid work in India, they would automatically lose their right to basic social security even if they still have an address in Finland. The working partner meanwhile would retain his right, if he was employed by an Indian subsidiary and had an address in Finland, or if employed by the Finnish office with an address in India. This is alarming for the Nordic ambition of gender equality as it continues to be predominantly women who accompany male partners abroad. Curiously though, the Finnish women in this study were not at all worried about their effective loss of the right to work. The spouse visa which many of them were on prohibited them from undertaking paid employment anyway.

All of the accompanying partners I interviewed were in fact extremely efficient at transforming their cultural capital to fit in to the new situation and create new opportunities in India: solutions included circumventing or disobeying the rules of visas and engaging in paid work; being self-employed or doing voluntary work; and making use of the internet to facilitate starting up new activities. One respondent felt liberated from the constraints of conforming to the dual worker model in Finland and seized the opportunity to spend more time

with children and take up new sports, enjoy the leisure time.

All of these findings digress from the majority of studies on so-called expat wives, where the wives' are often portrayed as victims of the secondment process. On the other hand, it supports the research findings of Pierre Bourdieu, Catherine Hakim, Anja Weiss and others who maintain that having particular forms of privilege and capital and being able to mobilize them generates more capital and more privilege. But I add a further dimension in the context of migration, which pertains to time. Almost all of the women commented that the great transformations that were occurring in Indian society in 2009 meant that there was a wealth of opportunities for them, and several of the working partners recognized that having knowledge and experience of conducting business in India would be highly valuable to employers in their respective home countries.

The citizenship constellations clearly vary between the seconded worker and the accompanying partner, and the accompanying partners' constellations transform dramatically as a result of changing relationships to the state and labour market. What's more, the activities that the women undertook were further influenced by other social factors such as their relationships to their previous employers or their husband's employers, their previous work or study activity and also where they lived in the respective cities.

An additional important finding for the literature on privileged migration is the great extent to which the sphere of work and employment intervenes in both the working and non-working lives of seconded families. In many ways, the employers replace the welfare state as the main formal institution in providing a safety net. The holes in that net are bigger for some than for others which suggests that industrial citizenship, a term originally coined by TH Marshall, is a concept that needs further investigation in the study of so-called expatriates.

Another major finding is that even though the loss of rights in the home country was reality for some of the Nordic citizens, and could potentially be for others, the majority of them trusted that if they needed it upon return to Denmark or Finland, there would be social support. Also, in spite of some criticisms, they fully supported the existence of the Nordic welfare state.

It would seem that the frames used in communicating how good and reliable the welfare state is, has had the effect of creating a sense of security so strong that some citizens have expectations that may not be realistic. This is both a cause for concern and something to behold if the result is that it yields pro-active citizens.

When it came to trust in Indian institutions, the issue of corruption was unsurprisingly a hot topic for my informants. One of the theories that explains corruption is based on a principal-agent model. To put it crudely, the principal works against corruption, and the agent encourages it. One might expect there to be many principals among the notoriously trusting and law abiding Danes and Finns, but I found only one. The collective action model by contrast proposes that all individuals are maximizers of their own self-interest, and so if they find themselves in an environment where corruption is the expected behavior, then individuals will simply go along with it, even if they are morally disapproving. And this shoe fit my informants.

Michael for instance uses an agency to help his family with administration. The agency always sends him the same person – a broker – who told them that when they are at the offices, always just reply “yes” to officials and smile. He will take care of the rest. In short, the broker is paid a fee and he takes care of all administrative tasks such as renewing visas, registering ones arrival and such. In this manner, those who can afford the service are spared time, and are free from being reprimanded for participating in corruption, even though it is common knowledge that the broker simply bribes the officials with a proportion of the money he is paid. The boundaries between corruption and legal service provision in India are somewhat blurred. Michael explains:

“We have had some fun with it; [we joke] ‘Never drop your papers in that office because then the money will fall out!’ [Laughs]. But we get a bill, so our company in Denmark are fine with the situation and we have, of course, official bills for all the expenses we do have and [so] no problem is made. Of course we are supporting a system which we shouldn’t support, but on the other hand we would probably not be here if we didn’t play by the rules from time to time [...] The company is quite strict about [this]: you are not allowed to pay your way. But as I said, that’s fine for some Finnish clerk sitting in Finland do-

ing laws that are perfectly fine in Finland. Come over here!”

A new finding for the collective action model is that there were varying degrees to which the Nordic citizens ‘went along with’ corruption. I identified four different strategies that should be explored in more depth: acceptance and compliance without reprise or frustration; acceptance and compliance with frustration; alternative actions and methods; non-acceptance and no alternatives.

When it came to trusting other people there were a multitude of responses and behaviours. Nordic citizens are reported to have very high levels of trust in other people when situated in their home countries. There, they are a dominant middle class ethnic majority. In India they become an elite ethnic minority, and so their social position is transformed, and so too is the ability to trust, for some. The examples I highlight here are simply those I find most noteworthy with regard to how they transformed the Nordic migrants’ citizenship behaviours.

All of the Danes and Finns made reference to being a visibly ethnic other, and ‘Western’ in appearance. But while some of them attributed being stared at in public to simply looking different, others felt singled out because they were white. This was not perceived as offensive for all of them. Those who were intimidated were also the ones who engaged in negative stereotyping when they made references to Indian people and society. Some also restricted their movements, by travelling everywhere by car, by sticking to large multinational chains rather than shopping locally. One person also stopped visiting popular tourist destinations. Those who felt comfortable with being a visibly ethnic other moved more freely in public areas and seemed to have more frequent encounters and relationships with Indian people which they enjoyed.

The Nordic migrants in this study were all highly educated, and they had various formal and informal channels through which they could acquire more knowledge and understanding of India. Nonetheless, they had very different capacities to use these privileges to their advantage. A poignant remark from one respondent when speaking about the challenges with communication was, “even though you understand the difference you sometimes just don’t want to behave”. There were also instances

where Nordic citizens took advantage of being in hierarchical relationships and would instruct their staff to behave in ways they knew were against the norms of behavior in India, in order to facilitate a more comfortable situation for themselves. Privilege sometimes yielded undesirable behaviours that several of the migrants commented they had never seen in themselves before.

By highlighting how divergently the Nordic highly skilled citizens encounter difference in India, I find strong support for my hypothesis. The migrants indeed exhibit widely different citizenship constellations, vertically, horizontally, in relation to the broader social and physical environment. Their different approaches to trust, hierarchy, inter-group relations, cultural and ethnic difference, and also how they are treated and perceived by other individuals, groups and institutions, seemingly influences their citizenship outcomes.

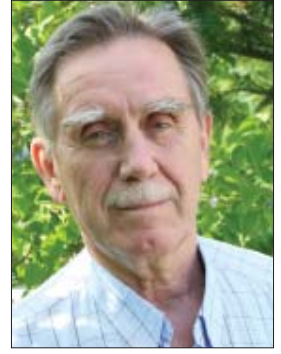
I understand my thesis to present an array of opportunities in research at the intersection of social policy and migration: Firstly, I do not believe that we can continue to speak about social citizenship, particularly in the context of migration, without deeper consideration of the socio-cultural and socio-environmental norms that denizens are used to enacting their citizenship within, and the norms of the society in which they are located, because one impacts the other. Secondly, I clearly show that the idea of universalism falls apart when Nordic citizens are seconded abroad on the grounds of residency and work/employment status. Finland's current structure forces a return to the 'old' male breadwinner model of family life, albeit a new and perhaps more privileged version. Thirdly, it cannot be ignored that the basic needs that the citizens have not only change, but they change in different ways according to the individual's abilities to activate their agency and mobilize their stocks of capital and adapt to the new surroundings. The relationships to the employers and labour market also

strongly impact these capabilities and as such more attention should be given to industrial citizenship in the context of research on highly skilled mobility. And lastly, I believe that Social Policy could benefit from taking a more inter-disciplinary approach to better understand why policies work for some and not for others.

References

- Bauböck, R. (2010): Studying Citizenship Constellations. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 36 (5), pp. 847–859.
- Bell, D.R. (2005): Liberal Environmental Citizenship. *Environmental Citizenship*, 14 (2), pp. 179–194.
- Bourdieu, P. (1984): *Distinction*. Translated from French by Richard Nice. Routledge Classics Edition, 2010. Abingdon: Routledge.
- Condor, S. (2011): Towards a Social Psychology of Citizenship? Introduction to the Special Issue. *Journal of Community and Applied Psychology*, 21, pp. 193–201.
- Hakim, C. (2011): *Homey Money: The Power of Erotic Capital*. London: Penguin Books.
- Marshall, T.H. (1950): *Citizenship and Social Class and Other Essays*, Cambridge: Cambridge University Press. 314.
- Marshall T.H. (1964): *Class, Citizenship and Social Development*. Essays by TH Marshall, New York: Doubleday and Company Inc.
- Persson, A., Rothstein, B. and Teorell, J. (2010): The Failure of Anti-Corruption Policies. A Theroetical Mischaracterization of the Problem. QoG Working Paper Series 2010: 19. Available through Copenhagen University Library website <<http://rex.kb.dk>> [Accessed 7 March 2014].
- Weiss, A. (2005): The Transnationalization of Social Inequality: Conceptualizing Social Positions on a World Scale. *Sociology*, 53 (4), pp. 707–728.

”Ragnarin raatio” Pohjoiskalotilla ja muuta suomenkielistä radiotoimintaa Suomen rajojen ulkopuolella

Juha Tainio

Sveriges Radio AB juhlii 90-vuotisjuhlaansa vuonna 2015 teemalla: ”Ratkaiseva silmänräpäys” – ”avgörande ögonblick”. Samana vuonna tuli suomenkieliset ohjelmat aloittaneen Ragnar Lassinantin syntymästä kuluneeksi 100 vuotta. Ruotsin Radion suomenkielisille lähetyksille ”ratkaiseva silmänräpäys” tarkoitti vuotta 1957, kun suomenkieliset ohjelmat alkoivat Norrlannissa ja uusi ratkaiseva käännekohta tuli elokuussa 2015, kun alueelliset suomenkieliset lähetyksen lopetettiin 58 vuoden jälkeen.

Ratkaisevia hetkiä koettiin myös vuonna 1969, kun suomenkielinen ohjelma-toimitus FPR perustettiin sekä vuonna 1977 kun paikallisradio aloitti suomenkieliset lähetykset, mutta ratkaisevin silmänräpäys oli päätös omasta suomenkielisestä radiokanavasta ”P7 finska kanalen” vuonna 1997, joka sain 2000-luvun alkaessa nimekseen ”Sveriges Radio Sisuradio”. Päätöksellä oli suuri periaatteellinen merkitys Ruotsin Radion suomenkielisen ohjelmalvelun parantajana, mutta käytännössä kanavan tielle tuli paljon kiviä ja mutkia matkaan. Niistä ja suomenkielisten lähetysten historiasta kertoo tämä artikkeli, joka pohjautuu Juha Tainion Tampereen yliopiston pro gradu -tutkielmaan, vuosien 2005 ja 2015 Ragnar Lassinanti seminaareihin sekä hänen omaan työhönsä Ruotsin Radion palveluksessa.

Asiasanat: Pohjoiskalotti, suomenkieliset radiolähetykset, Sveriges Radio Sisuradio, Karjalan Radio, rajayhteistyö, Ragnar Lassinanti, Lennart Meri, suomenkielen asema, vähemmistökielet, ruotsinsuomalaiset.

Radiopioneeri, valtiopäivämies ja maaherra Ragnar Lassinanti

”Ragnarin Raatio” oli kansan suussa nimenä Ruotsin Radion ensimmäisille suomenkielisille ohjelmille. Niitä toimitti sosialidemokraattien Norrbottenista valtiopäiville 1956 valittu Ragnar Lassinanti. Hän teki näitä ohjelmia yhdeksän vuotta valtiopäivämiesuransa ohella. Viimeisessä tunteikkaassa lähetyksessään hän kiitti kuulijoita luetellen ohjelmien kohokohdat ja tärkeimmät haastateltavat. Kun hänet vuonna 1966 oli valittu Norrbottenin läänin maaherraksi, hän ei enää jatkanut sivutoimista työtään ”tillförordnad programchef för finska program” eli suomenkielisten lähetysten ohjelmapäällikkönä.

Ragnar Lassinanti sai tehtävään toimeksiannon suoraan radiojohtajalta. Ilmeisesti hän kuului myös Ruotsin Radion muutaman poliittisesti valitun toi-

mittajan joukkoon. Ohjelmien tekijänä hän oli tasa-
puolinen ja pidetty, eikä hänestä tehty yhtään ilmoitusta radiolautakuntaan, kertoi edesmennyt toimittaja Pekka Arto. Hän oli Ragnarin avustaja ja jatkoi Pohjoiskalottiohjelmien toimittajana vuodesta 1966.

Pekka Arto esitteli myös minulle ”maaherran nauhat”. Ne olivat Ragnarin työpöydällä vielä viisi vuotta sen jälkeen, kun hän oli lopettanut ohjelmien tekemisen ja nauharöykkiö oli vielä siivoamatta. Artoilta kuulin tarinan legendaarisen radiomiehen nauha-aarteista, joihin kukaan ei ollut uskaltanut koskea, sillä maaherra oli luvannut tulla ne kuuntelemaan ja päättämään, mitä niistä säilytetään. Siihen aikaan kelanauhat magnetisoitiin, puhdistettiin ja käytettiin uudelleen. Siksi on melkoinen ihme, että nämä 700 nauhakelaa säilyivät ja vielä suurempi ihme, etteivät ne joutuneet kaatopaikalle, kun Ruotsin Radion Luulajan toimitus muutti uusiin tiloihin.

Kirjoittaja Juha Tainio (juha.tainio@utu.fi) etnomusikologi, emeritustoimittaja Ruotsin Radio Sveriges Radio AB, Sisuradio ja Yleisradio sekä verkostotutkija Siirtolaisuusinstituutti.

Östen Groth oli Ragnarin henkisen perinnön vaalija, hänen hyvä kaverinsa ja Lassinantin nauhojen pelastaja. Kun tapasimme ruotsinsuomalaisten historiaseminaarissa Ahvenanmaalla, kuulin nauhojen kohtalosta. Östen oli kuljettanut ne autollaan kotiinsa ja säilyttänyt niitä siellä, kunnes ne siirrettiin Luulajan Teknillisen yliopiston kirjaston Ragnar Lassinantti-kokoelmiin.

Minä pääsin ääninauhoihin käsiksi, kun Sisuradion ja LTU:n yhteistyönä aloitettiin niiden digitalisointia valmisteleva pilottiprojekti. Valmistelin muutaman kuukauden ajan digitalisointia, etsin arkistointimenetelmiä ja kokeilin niitä käytännössä. Yhdessä Östen Grothin kanssa kävimme läpi ja kuuntelimme Ragnarin kolmen ensimmäisen vuoden nauhat. Kun kerroin Tampereen yliopiston professorilleni, Timo Leisiölle, mitä olin puuhannut, hän sanoi: ”sinähän olet tehnyt työgradun, pane se paperille ja lähetä tarkastettavaksi”.

Näin syntyi Etnomusikologian pro gradu -tutkielma, joka 2001 valmistui nimellä:

”RADIOTALLENTEITA POHJOISKALOTIN KIELI- JA KULTTUURIOLOISTA. Magneettinauhan digitointi ja toimittaminen sekä suomenkielisen digitaalisen äänitearkiston perustaminen Ruotsissa – esimerkkinä Ragnar Lassinantin 1950- ja 1960-lukujen radio-ohjelmat”.

Tämän vuosituhatosen alkaessa muutin Tukholmasta Haaparannalle ja pääsin ”kenttätöihin” Ragnarin radio-ohjelmista tutuksi tulleeeseen ympäristöön. Sveriges Radio Sisuradion Haaparannan toimuksesta oli helppo seurata Suomen ja Ruotsin yhteistyötä Torniolaaksossa molemmin puolin rajaa. Pohjoismaiseen rajat ylittävään yhteistyöhön liittyi Venäjä ja siitä tuli koko pohjoisen ulottuvuuden Barents-yhteistyötä. Neuvostoliiton viime hetkillä pääsihteeri Gorbatsov kehitti ajatuksen Eurooppalaisesta talosta, joka liittäisi idän länteen. Se kirjattiin Norjan Kirkkoniemen huippukokouksessa valtioiden väliseksi Barents-sopimukseksi.

Toimittajat omaksuivat myös tämän uuden Eurooppa-idean ja niin syntyi vapaaehtoinen Barents Press-yhteistyö. Tapaamisissa käsiteltiin sananvapautta, luotiin ystävyys-suhteita ja verkostoiduttiin. Tapaamiset järjestettiin vuosittain vuorotellen Suomessa, Norjassa, Venäjällä ja Ruotsissa. Tähän toimintaan sain osallistua aktiivisesti ja verkoston avulla pääsin päivittämään artikkelini suomenkielistä radiotoimintaa Suomen rajojen ulkopuolella koskevat tiedot. Ruotsin Barents Pressin puheenjohtajana ollessani järjestettiin Haaparannalla vuosikokous 2008.

Ragnar Lassinantin juhlintaa nyt ja 10 vuotta sitten

Vuonna 2015 on kulunut 100 vuotta Ragnar Lassinantin syntymästä. Juhlavuonna järjestetään monia seminaareja. 10 vuotta sitten oli myös juhlavuosi, jolloin kaikki Ragnarin nauhat oli digitalisoitu ja äänitearkisto perustettu. Torniolaakson vuosikirja julkaisi silloin artikkelini, jossa kuvasin Ragnarin radiotoimintaa. Artikkelin pohjana on alla oleva teksti:

”Harvoin maaherraa juhlietaan näin paljon. Se osoittaa Lassinantin suuren merkityksen politiikkona ja ihmisenä, mutta myös kulttuurihenkilönä sekä rajat ylittävän yhteistyön sillanrakentajana. Hän nosti alueemme suurempaan kokonaisuuteen, Pohjolan yhteyteen”. Näin sanoi filosofian tohtori Pohjoisen Fennoskandian ja Barentsin historian tuntija ja tutkija Lars Elenius, joka järjesti Luulajassa seminaarin: *”Ragnar Lassinantti ja korkeampi koultus Norrbottenissa”*. Seminaarissa pohdittiin myös maaherran osuutta Luulajan Teknisen yliopiston syntyyn, sen kirjaston perustamiseen ja millä tavoin 100 vuotta sitten syntyneen Ragnar Lassinantin ideat vaikuttivat Pohjoiskalotin kehitykseen.

Ragnar Lassinantin (20.9.1915–31.3.1985) elämäntyöksi muodostui rakentaa Suomen ja Ruotsin välisiä suhteita sekä Pohjoiskalottia. Äidinkielenä opittu suomi teki hänestä suomen kielen puolustajan ja taustavoiman aikana, jolloin suomen kieltä ei Ruotsissa virallisesti siedetty.

”Pohjoiskalotin kummisetä” -nimen hänelle antoi Markku Laukkanen vuonna 1985 ilmestyneessä kirjassaan, joka kuvaa monipuolisesti Lassinantin elämää ja toimintaa. Ragnarin maaherrakauden hyvät kaveruus-suhteet korostivat hänen merkitystään sillanrakentajana; muun muassa presidentti Urho Kekkonen sai nimikkotunturinsa Ruotsin Lapista Ragnarin aloitteesta. Hänen tuttavapiiriinsä kuuluivat myös Ruotsin nykyinen kuningas Kaarle Kustaa sekä pääministerit Tage Erlander ja Olof Palme.

Ragnar Lassinantti aloitti Ruotsin radion suomenkieliset ohjelmat 1957, aikana jolloin televisiolähetys ei vielä ollut ja radio oli ainoa ikkuna suureen maailmaan. Siihen aikaan kuunneltiin metsätyömaiden kämpillä ja Torniolaakson kommunistikodeissa uutisia myös Petroskoin tai Moskovan suomenkielisistä radiolähetyksistä.

Kylmän sodan alkusoitto oli kuultavissa radioista. Propagandalähetyksillä luotiin pohjaa totuudelle, jotka olivat jakamassa rautaesiripulla Euroop-

paa kahtia. Ruotsin Radion Pohjoista aluetta silloin Sundsvallista johtanut Håkan Unsgaad palkkasi Ragnar Lassinantin tekemään Ruotsiin suomenkielisiä ohjelmia. Ne lähetettiin Luulajan pitkäaaltolähettimellä, josta radioaallot levisivät koko pohjoisen Suomen, Ruotsin ja Norjan alueelle. Lassinantin omien sanojen mukaan tarkoitus oli välittää suomeksi tietoa Ruotsin demokratiasta ja kansankodista, sillä monet vasemmistolaiset, jotka eivät osanneet ruotsia, luottivat vain Moskovan uutisiin.

Suomen kieltä ei silloin Ruotsissa arvostettu, sen osaaminen oli uhka ja jopa vamma. Sitä pidettiin kommunistien ja lestadiolaisten kielenä. Ruotsin kirkko ja kansallisvaltio pelkäsivät molempia, siksi ”äkkiverisimmät suomen kielen vastustajat epäilivät, että valtakunnan rajoja on muutettu, kun radiosta kuuluu suomen kieltä”. Näin totesi Ragnar Lassinanti ohjelmassaan viisi vuotta lähetysten alkamisen jälkeen vuonna 1962.

Tuohonaikaan ei myöskään Haaparannan ja muiden rajakuntien kirjastoissa saanut olla suomenkielisiä kirjoja, eikä koulussa saanut puhua tai opettaa suomen kieltä. Kun tutkija Nils Hansegård alkoi puhua julkisesti suomenkielisen opetuksen puolesta, lehdistö syytti häntä vihaisissa artikkeleissaan, ja yleisönosastoissa julkaistiin nimettömiä uhkauskirjeitä. Esimerkiksi Haaparannan lehdessä (Haparandabladet) 28.1.1966 yleisönosaston kirjoittaja vaati, että ”Hansegård pitäisi ampua ja hirttää ylösalaisin niin kuin Mussolini aikoinaan”.

Edellisen lehtikirjoittelun ymmärtäminen tänään edellyttää paluuta kansallisvaltioiden syntyyn ja Euroopan murrokseen 100 vuotta sitten. Sitä vauhditti 1920- ja 1930-luvun kielitaistot ja rotubiologinen tutkimus, joka määritteli kansat eriarvoisiksi ja myös eigermaanisiksi kielet vähempiarvoisiksi. Tässä tutkimuksessa Ruotsi oli Euroopassa edelläkävijämaa ja tätä todisti se, että Hitler antoi Uppsalan Rotubiologian laitoksen johtaja Herman Lundborgille kunniatohtorin arvon ja että Natsi-Saksa eli ”Kolmas Valtakunta” otti rotuopin omakseen. (*Maja Hagermanin haastattelu ja kirja vuodelta 2006 "Det rena landet – konsten att uppfinna sina förfäder" sekä TVdokumentti Rotubiologian laitoksen perustajasta Herman Lundborgista "Hur man räddar ett folk"*).

Tämän Rotubiologian laitoksen ideologia, tutkimukset ja johtajat vaikuttivat myös Ruotsin kansankodin syntyyn, kertoo Tapio Tamminen kirjassaan ”Kansankodin pimeämpi puoli” (Atena 2015).

Kun Suomessa ja Ahvenanmaalla ruotsinkieliset taistelivat oikeudesta omaan kieleensä, keskustelu myrkytti poliittista ilmapiiriä vaikuttaen myös Ruotsin ja Suomen suhteisiin. Samalla siitä tuli Ruotsille oma sisäpoliittinen kieliongelmansa, ja yhtenäisen ratkaisuna päätettiin kitkeä Tornionlaaksosta suomen kieli kokonaan pois. Haaparannan seminaari, alkuaan suomen kielen taitoa meriittinä pitänyt opinahjo, muuttui silloin täysin ruotsinkieliseksi. Neljä eri komiteaa tutki suomenkielisten koulujen opetusta ja väitti sitä huonoksi. Koulut lopetettiin 1924, vaikka niihin osallistunut Tornionlaakson edustaja jätti eriävän mielipiteensä ja kaksikieliset opettajat vastustivat. Siitä huolimatta alkoi suomenkielisen opetuksen alasajo Ruotsissa.

Näihin aikoihin Suomen ja Ruotsin välien tulehtuneisuus näkyi myös naapurimaata solvaavissa pilapiirroksissa. Niitä on tutkinut Lundin yliopistossa historian tohtoriksi väitellyt Ainur Elmgren kirjassa: *”Allra käraste fienden eli Vihollisista rakkain”* (Sjölund förlag Lund 2008). Tämä pilkkakirjoittelu loppui syksyllä 1937, kun maiden ulko- ja sisäministerit Artur Engberg, Richard Sandler sekä Rudolf Holsti ja Uuno Hannula tekivät yhteisen naapurisopua rakentavan ja kieliriitaa lievittävän matkan Tornionlaaksossa. Tätä Ragnar Lassinanti muisteli vuonna 1975 Uumajan yliopiston julkaisemassa kirjoituksessa: ”Vuotta ennen oli kieliriita hajottanut Suomen eduskunnan ja myös Ruotsissa fennomaaneja pidettiin erityisryhmänä, jotka eivät olleet kansakunnan kannalta luotettavia”. Hän jatkaa kertomustaan siteeraten erään paikallislehden erikoislaatuista näkemyksiä, joissa tuomittiin voimakkaasti ministerien matka. Lehden mukaan pyrkimys on ”kulttuuriseen yhteisymmärrykseen Ruotsin ja Suomen välillä, mikä on tuomittavaa koska se voisi johtaa jonkinlaiseen poliittiseen yhteisymmärrykseen maiden välillä”. Tämä sitaatti kuvaa hyvin norrbottenilaisten suhtautumista Suomeen maailmansotien välisenä aikana. Tilanne muuttui pian, kun maailman politiikan taivaalle nousi uutta suursotaa enteileviä pilviä. Ragnar toteaa: ”Kaksi vuotta myöhemmin, kun talvisota oli alkanut, kirjoitti samainen lehti – kuten käytännöllisesti katsoen kaikki Ruotsin lehdet, että ”Finlands sak är vår” eli ”Suomen asia on meidän”.

Naapurikina alkoi, kun Suomi itsenäistyi ja Ruotsi miehitti Ahvenanmaan. Ahvenanmaalla järjestettiin myös kansanäänestys, koska ahvenanmaalaiset halusivat kieleen ja historiaansa vedoten kuu-

lua Ruotsiin. Samankaltaisuutta on nähtävissä tämän päivän Venäjän Krimin miehityksessä. Ruotsin ja Suomen riidan ratkaisi Kansankuntien neuvoston juristikomissio. Ahvenanmaa sai itsemääräämisoikeuden ja sotilaallisen riippumattomuuden.

Valtioiden välinen Pohjoismainen yhteistyö antoi vauhtia valtiopäivämies ja maaherra Ragnar Lassinantin toimille Suomen ja Ruotsin suhteiden rakentajana. Pontta yhteistyölle antoi myös kansalaisten perustamat Pohjola-Norden -yhdistykset. Pohjoiskalottikonferensseista tuli yhteistyön pohjoisin ulottuvuus, jossa Ragnar Lassinantti oli näkyvä voimahahmo. Norden-yhteistyötä oli ollut jo vuodesta 1919, mutta vasta 60 vuotta sitten, kun Pohjoismaiden neuvoston perustettiin ja Suomi tuli mukaan Pohjola-Norden yhteistyöhön, syntyi edellytykset uudelle pohjoisen ulottuvuudelle. ”Ragnar Raatiosta” tuli Pohjoiskalotin äänitorvi, joka välitti uutisia sekä tietoa ajankohtaisista tapahtumista ja kulttuurista. Ohjelmista eivät unohtuneet ihmisten omat tarinat, laulut, kansanperinne, asutushistoria ja lestadiolaisuuskaan. Niiden merkitystä lisäsi, että radio oli ainoa rajat ylittävä media ja TV:tä ei vielä pohjoisessa ollut. ”Kun Ragnarin raatio alkoi, kläpiti eli lapset komennettiin olemaan hiljaa ja pirtissä ohjelmaa kuunneltiin kuin seuroissa saarnaa”, muisteli eräs kuuntelija.

Ragnar Lassinantin radiomiesuraa kesti yhdeksän vuotta. Niinä vuosina syntyi lukuisia ohjelmia ruotsiksi ja suomeksi. Pohjoiskalottiohjelmaa kuunneltiin 1960-luvulla hartaasti kaikissa pohjoisen Fennoskandian kodeissa, joissa suomen kielen pohjoisia murteita osattiin. Lassinantin nauhoista käy ilmi, että silloin näitä kieliä osattiinkin yleisesti kaikkien kolmen valtion pohjoisosissa.

Ragnar Lassinantin työ radiotoimittajana päättyi 1966, kun hänet nimitettiin Norrbottenin läänin maaherraksi. Hänestä tuli tämän läänin perustetun läänin ensimmäinen maaherra, joka on syntynyt Norrbottenissa ja jonka juuret ovat Torniolaakson Neistenkankaan kylässä, kirjoittaa Georg Gripenstad ”Pohjoiskalotin kummisetä” – Ragnar Lassinantti Nordkalottens Gudfar -kirjan esipuheessa. Teoksen ruotsinkielisessä painoksessa on myös kuva Gränslek -patsaasta, jonka Norrbottenin lääni lahjoitti vuonna 1971 Tornion 350-vuotisjuhlaan.

Kuvanveistäjä Ensio Seppäsen teos kuvaa siltojen rakentamista väylän yli. Siltojen rakentamista tapahtui myös käytännössä, sillä Ragnar Lassinantin maaherrakaudella rakennettiin lähes kaikki ny-

kyiset Torniojoen ylittävät sillat. Asiasta kertoi samalla seudulla, Ruotsin Ylitornion Pellossa syntynyt Haaparannan entinen kunnanneuvos ja poliitikko Bengt Westman.

Ragnar Lassinantti jätti maaherran tehtävät vuonna 1982, mutta jatkoi työtään rajattoman Pohjoiskalotin hyväksi aina kuolemaansa 31.3.1985 saakka. Muistokirjoituksessaan 2.4.1985 Haparandabladet, Haaparannan lehti korosti maaherran elämäntyön arvoa: ”*Vaikka hän oli lähtöisin vaatimattomista oloista ja huolimatta ”synnynnäisestä vammastaan”, mitä Tornionlaakson suomi monelle on, hän pääsi elämässään pitkälle*” eli ”*att även tornedalningar – med enkelt ursprung och med det medfödda handikap, som tornedalsfnskan utgör för många – kan man nå långt*”.

Kymmenen vuotta sitten oli tilanne toinen, kun Ragnar Lassinantti 90-vuotisjuhlaseminaarit järjestettiin Pellossa, Haaparannalla ja Luulajassa. Aika ja arvostukset olivat muuttuneet. Ruotsin ja Suomen rajayhteistyössä puhalsivat paremmat tuulet. EU avasi ovet, IKEA näytti tietä ja muutkin Ruotsin puolen yritykset sekä kunnat, jotka nyt kuuluivat vähemmistökielien hallintoalueisiin ovat innokkaita käyttämään myös suomea. Tosin englannin kielestä on tulossa uusi rajat ylittävän yhteistyön kieli, myös venäjänkieli on ollut nousussa Barentsin yhteistyön ansioista. Näin oli ainakin Krimin konfliktiin saakka, mutta vuoden 2015 aikana Ukrainan sodan kiristettyä Venäjän ja EU:n välejä, on myös Barents-yhteistyö vaikeutunut.

Ruotsin radion suomenkielisten lähetysten historiikki

Håkan Unsgaardin ja Ragnar Lassinantin yhteistyöllä alkoivat suomenkieliset ohjelmat. Missä ja miten päätös syntyi ei ole tiedossa. Ruotsin Radion suomenkielisen ohjelmatoiminnan kehitykseen edellisten ohella vaikutti myös Per (Pepe) Persson, radion Ekot-uutistoimituksen uudistaja, joka sai johtakseen radion uutistoiminnan 1964 ja vuonna 1968 hänestä tuli koko Ruotsin Radion kaikkien ääniradio-ohjelmien päällikkö. Siihen aikaan myös televisio kuului Ruotsin Radion organisaatioon. Vuonna 1969 hän perusti Ruotsin Radion suomenkielisen ohjelmatoimituksen FPR:n, jonka taustavoimana hän toimi pitkään. Toimitusta johti Stig Törnroos ja ensimmäiset vakinaiset toimittajat olivat Pertti Pit-

känen ja Kari Lumikero. Heidän lisäksi toimitukseen kuului suuri ohjelma-avustajien joukko Tukholmassa ja ympäri Ruotsia.

Ruotsin Radion SR:n suomenkielisen kanavan perustamisen tuskaa

Uuden vuosituhanen alkaessa 15 vuotta sitten, julkisen palvelun radiotoimintaa tutkittiin 75 vuoden aikaperspektiivillä. Samaan aikaan uusi digitaalinen tekniikka teki kangerrellen tuloaan. Ruotsin julkisen palvelun (public service) radio panosti täysillä uuteen tekniikkaan 1990-luvun puolivälissä. Voimavarat koottiin yhdistämällä SR-konsernin tytäryhtiöt Riksradio (RR) ja Lokalradio (LRAB) uudeksi Sveriges Radio (SR) -yhtiöksi. Tässä murroksessa syntyi myös kauan odotettu suomenkielinen radiokanava Ruotsiin. Kerran aikaisemmin 1970-luvun puolivälissä se oli ollut suunnitteilla, mutta jäi FM-aaltopituuksia jaettaessa paikallis- ja lähiradioiden jalkoihin. Silloin eivät ruotsinsuomalaiset järjestöt ja poliitikotkaan sitä kovin suuriäänisesti vaatineet. 1990-luvulla tilanne oli toinen, eikä Ruotsin Suomalaisten Keskusliitto (RSKL) säästellyt voimavarojaan painostaessaan Ruotsin Radiota toteuttamaan suomenkielisen radiokanavan.

Vihdoinkin Ruotsiin oma suomenkielinen radiokanava – Sisuradio

1998 oli kaikki valmista ja Sisuradiossa mieliala korkealla. Kun kolmen vuoden mittaisiksi venyneet koelähetykset alkoivat, uskoa ei horjuttanut edes, että suurin osa tuotannosta meni harakoille digitaalisten vastaanottimien puuttumisen takia.

Ruotsin Paikallisladioiden LRAB ja valtakunnanradion RR suomenkielisten toimitusten henkilökunta ja rahat koottiin yhteen yksikköön ”P7 finska kanalen”, jonka toimintaa johti kanavapäällikkö Jukka Häyrinen.

Uusi tekniikka oli hankittu ja henkilökunta koulutettu. Organisaatiota uusittaessa jäivät ilman vakinaista virkaa olleet sijaiset ilman työtä, lisäksi kymmenisen toimittajaa jäi eläkkeelle tai lopetti uudistusmyräkän aikana. Tiimiorganisaatio oli uusinta uutta ja uutta oli myös synergia, strateginen johto ja kehitystekniikka, mutta se tärkein – digitaaliset vastaanottimet ja niiden myötä kuuntelijat puuttuivat.

Ruotsin suomenkielisen radiokanavan syntymäpäiväksi on kirjattava 1. tammikuuta 2002. Sil-

loin alkoivat lähetykset, jotka kattoivat arkipäivät klo 6–22 ja viikonloput klo 7–22.

Sverigesradio Sisuradio Haaparannalla – seitsemän päivää onnea...

Myös SR Sisuradion ensimmäinen oma paikallistoimitus oli valmistumassa Haaparannalle Radio Norrbottenin tyhjilleen jättämiin tiloihin. Ruotsin suomenkielisen radiokanavan ensimmäinen suuri takaisku tuli vain seitsemän päivää lähetysten alkamisen jälkeen. Digitaaliset lähettimet suljettiin, eikä koko Tornionjokilaaksossa voitu enää kuunnella näitä lähetystyksiä.

Takaisku tuli, kun kaikki oli valmista. On helppo väittää, että ruotsinsuomalaiset oli jälleen petetty. Sisuradion henkilökunnallakin mieliala oli ollut korkealla ja lähetysvirtaa tuottava oma kanava täydessä käynnissä. Erityisen ajattelematon päätös oli sulkea digitaaliset lähettimet myös juuri Tornionlaaksosta, sillä alueen kunnissa suomen- ja meänkielet olivat saaneet virallisen aseman hallintoaluekielinä.

Sisuradio oli erityisesti panostanut meänkieleen. Uuden kanavan ohjelmiin kuului kolmen tunnin Pajalassa toimitettu ja meänkielellä juonnettu luonto-ohjelma ”Puuta ja heinää”. Paikallinen radiokauppias oli uusien markkinoiden toivossa tuonut toimitukseen DAB-vastaanottimen, mutta se mykistyi seitsemän päivän jälkeen, kun Tornionlaakson DAB-lähettimet suljettiin. Kun ohjelmaa ei enää kuulunut radiosta, ei toimituksessakaan tiedetty meneekö Pajalan lähetys ulos, joten siitä seurasi tuotanto-ongelmakin.

Itä-Norrbottenin Haaparannan perspektiivistä katsoen Ruotsin radio ei täytä kuntien suomenkieliselle enemmistölle julkisen palvelun radion tehtävää, koska maalähettämiä ei ole, eikä Sisuradio ole kuultavissa tavallisesta radiosta. Niinpä Sisuradio ei ole muodostunut luontevaksi vaihtoehdoksi Suomen Yleisradion ohjelmille, sillä kuuntelu on mahdollista vain internetin kautta. Sen sijaan Radio Norrbottenin P4 taajuuksilla lähetettävät Meänration ja Norrlannin alueen ohjelmat kuuntelijat mieltävät Sisuradion tuotannoksi. Tilanne on sama kaikissa Ruotsin pohjoisimmissa kunnissa (Kiiruna, Jällivaara, Pajala, Övertorneå, Haaparanta), joissa väestön enemmistö on juuriltaan meän- ja suomen kielistä.

Ruotsinsuomalaisten asema ei ole mainittavasti parantunut kansalliseksi vähemmistöksi julistamisen jälkeen. Ruotsin radion johto ei ole toteuttanut

valtiopäivien sille myöntämää viiden valtakunnallisen kanavan toimilupaa, eikä SR Sisuradiolla ole muiden koko Ruotsin kanavien P1, P2, P3 ja P4 tapaan analogisia FM-lähetyksiä, joita voisi kuunnella tavallisesta radiosta.

Kun Sisuradio perustettiin, pidettiin varmana, että koko radiotoiminta siirtyisi digitaaliseen lähetystekniikkaan vuoteen 2007 mennessä. Televisiossa näin tapahtuikin, mutta radion digitaaliset DAB-lähetykset eivät menestyneet Ruotsissa ja Suomen Yleisradiokin luopui lyhyen kokeilujakson jälkeen kokonaan DAB-lähetyksistä.

Digitaalisten lähetysten lopettaminen suurimmasta osasta Ruotsia Teracom ja SR:n kustannusriidan seurauksena oli suuri periaatteellinen isku. Sen seuraukset jäivät vähäiseksi ongelmaksi käytännössä, koska uusia digitaalisia vastaanottimiakaan ei kohtuuhinnalla tullut kauppojen hyllyille. Sen sijaan Sisuradio sai oman internetkanavan ja pääsi koko ohjelmistollaan mukaan Sveriges Radion kotisivuille ja maailmanlaajuinen kuuntelu tuli mahdolliseksi.

Jos joku haki vuonna 2005 Ruotsin Radion kotisivulta suomenkieltä, hän teki turhaa työtä. Sisuradion kanavaa ei löytynyt, jos ei hallinnut ruotsinkieltä. Ruotsin radion virallisiin papereihin ei 2005 kirjattu, mitä kansallisille vähemmistöille luvataan vuoteen 2010 tähtäävissä tulevaisuuden suunnitelmissa, mutta sisäpiirin tietoja tihkui työryhmistä, jotka suunnittelivat alueellisten suomenkielisten lähetysten poistamista P4 kanavalta.

DAB-kanavan ja lähettimien alasajon jälkeen Sisuradiolle annettiin kompensatioksi P4 kanavalle oma lähes tunnin lähetyisaika maanantaista perjantaihin klo 18.10–19.00. Luvattu aika ärsytti erityisesti ruotsinkielistä urheilutoimitusta, joka tuon tuostakin ajoi Sisuradion ohjelmien yli ja lähetti suomenkielisellä ajalla omia urheiluselostuksiaan. Ylimielinen tapa syrjäyttää suomenkieli ja väheksyä Sisuradion toimittajien työtä aiheutti paljon porua sekä kuuntelijoiden että toimittajien keskuudessa. Lopulta siitä muodostui työympäristöongelma, jota käsiteltiin Ruotsin Radion ylimmässä työsuojeluliemessä centrala arbetsmiljö kommité (CAMK).

Olen ollut työsuojelutyössä mukana lähes koko radiotyöurani ajan. CAMKin kokouksissakin olin ammattiliitto SIF:n ja Unionenin edustajana yli 30 vuotta. Muistan hyvin, mitä siinä työympäristöongelmaa käsittelevässä kokouksessa puhuttiin. Ennen kokousta oli korviini tihkunut sisäpiiritietojen

tuntijalta varoitus, että asian vieminen CAMKiin saattaa johtaa siihen, että suomenkielinen lähetyksikkuna suljetaan P4 kanavalta. Tämä pahaenteinen ennustus toteutuu syksyllä, sillä alueelliset suomenkieliset lähetykset Ruotsin Radiossa (SR) loppuvat lokakuussa 2015.

Ruotsissa on suomen kielen asema muuttunut viimeisten vuosikymmenten aikana. Sysäys uuteen suuntaan tapahtui 1990-luvulla, kun suomen kieli sai virallisen vähemmistökielen aseman, ja sen rinnalle saatiin uusi itämerensuomalainen kieli: Tornionlaakson meänkieli. Ruotsin liittyminen Euroopan unioniin oli se ratkaiseva sysäys, joka päästi suomen kielen vuosisataisesta pannasta.

Kolmekymmentä vuotta Ruotsissa on saanut minut ajattelemaan, että ruotsalaisilla on alitajainen tarve painaa suomalaisia alas. Se paljastuu esimerkiksi urheiluselostuksien maaottelutermissä ”finnkampen – suomitaistelu”, mutta vaikka Talvisodan alkaessa oli ”Finlands sak är vår” – tuntuu tänään tilanne taas vaikealta eli voi hyvällä syyllä sanoa ”Finskans sak är svår i Sverige” eli suomenkielen asia on Ruotsissa vaikea.

Suomen kielen sortoa Suomen rajojen ulkopuolella voi seurata myös poliittisten päätösten valossa. Ruotsin, Norjan ja myös Venäjän arkistot ovat nyt avoinna tutkimukselle. Siksi halutessaan on mahdollista selvittää, miten valtiojohdon politiikka on vaikuttanut suomen kielen asemaan siinä osassa Fennoskandiaa, joka ei kuulu Suomelle.

Toisen perspektiivin aiheeseen saa, kun vertaa miten Suomessa ruotsinkielinen yleisradiotoiminta on kehittynyt, ja mikä on suomen kielen osuus Karjalan Tasavallan radio- ja TV-lähetyksissä tänään. Karjalassa alkoivat suomen- ja venäjänkieliset lähetykset samaan aikaan, kuin Suomessa ruotsin- ja suomenkieliset lähetykset.

Suomenkielinen radiotoiminta Suomen rajojen ulkopuolella

Ensimmäiset suomenkieliset radio-ohjelmat Suomen rajojen ulkopuolella syntyivät oman aikansa ideologisena peilinä Petroskoin radioon yli 90 vuotta sitten. Myöhempää kehitystä ovat Ruotsin ja Norjan suomenkieliset ohjelmat sekä entisen Neuvosto-Viron nyt jo loppuneet suomenkieliset ohjelmat. Myös Varsova, Moskova, Vatikaani ja Lontoo ovat lähettäneet ohjelmaa suomen kielellä. Amerikassa ja Australiassa tehdään suomenkie-

lisiä radio-ohjelmia, sekä nykyään myös suomalais-ten suosimalla Espanjan Aurinkorannikolla ja Kanarian saarilla.

Kylmän sodan vuosina radiolla oli selkeä propagandistinen tehtävä. Se pyrittiin Ruotsissa erottamaan julkisen palvelun yleisradiotoiminnasta ja ulkomaanpalvelun ohjelmien rahoituskin tuli suoraan ulkoministeriöstä.

Neuvostoliitossa koko radiotoiminta oli valtiojohtoista ja niinpä kaikki suomenkieliset ohjelmat olivat luonteeltaan selvästi propagandistisia. Myöhemmin sekä Virossa että Karjalassa niiden rinnalle tuli tai ne muuttuivat omalle kansalliselle suomenkieliselle vähemmistölle suunnatuiksi lähetyksiksi.

Internetin ja uuden tekniikan ansiosta koko kansallisten radioiden ohjelmatarjonta on kuultavissa radioasemien nettiosoitteiden kautta. Kaikki yleisradioiden, julkisen palvelun, ohjelmatarjonta on tavallaan samaa kuin vanha ulkomaanpalvelu. Radio Sweden, jota tehtiin ennen Ruotsissa ulkoministeriön erityisen rahoituksen turvin, on nyt siirtolaiskielten, uusien maahanmuuttajien radio ja osa normaalia luparahoitteista julkisen palvelun radiotoimintaa.

Norjan Radio NRK on viime vuosina merkittävästi vahvistanut saamenkielistä julkisen palvelun radio- ja TV-toimintaa. Vuonna 2002 alkoivat myös pohjoismaiset saamenkieliset TV-uutiset, joiden päämies on NRK. Ruotsin televisio SVT on ollut mukana alusta alkaen omalla panoksellaan ja pian startin jälkeen myös YLE liittyi mukaan. Saamenkielinen julkisen palvelun radio ja TV työllistää Norjassa noin 70 henkilöä. Se on likimain sama kuin Ruotsin Radion Sisuradion ja Ruotsin Television SVT:n uutisten suomenkielinen henkilökunta yhteensä. Pohjois-Norjan suomenkielistä väestöä varten on parinkymmenen vuoden ajan ollut yksi 12 minuutin alueellinen ohjelma viikossa. Se tuotettiin ensin Vesisaaresta ja nyt Tromssasta. NRK:n suomenkielisille lähetyksille Pohjois-Norjassa on puoliaikainen toimittaja.

Karjalan radiossa suomen kieltä on kuultu jo 90 vuoden ajan. Ruotsin Radion säännölliset suomenkieliset lähetykset alkoivat radiotoimittaja Pekka Arton mielestä juuri näiden Petroskoin Radion suomenkielisten ohjelmien takia. Sen sijaan Norrbotenin alueohjelmien vastaava toimittaja K-G Svensson ei muista, että tätä argumenttia olisi käytetty kun Pohjoiskalotti-ohjelmat alkoivat vuonna 1960.

Kuunnelllessani valtiopäivämies Ragnar Lassinantin Luulajasta vuosina 1957–1960 lähetettyjä suomenkielisiä ohjelmia tuntuu Pekka Arton väi-

te aika totuudenmukaiselta. Vuonna 1962 teke-mässä ohjelmassa Lassinantti kuvaa ruotsalais-ten osittain hyvin negatiivisia reaktioita siihen, että suomen kieli päästettiin Ruotsin Radioon. Hän käytti esimerkkinä lehtikirjoitusta, jossa ihmeteltiin, onko valtakunnan rajaa siirretty, kun radiosta rupeaa kuulumaan suomen kieltä.

Petroskoin Radion lähetykset kuuluivat hyvin koko Suomeen ja Pohjois-Ruotsiin saakka. Pekka Arto muisteli, että monissa suomenkielisissä kommunistikodeissa luotettiin enemmän Petroskoin Radion uutisiin kuin porvarillisen Suomen Yleisradi- on uutisiin. Kun Ruotsi sitten vihdoinkin vuonna 1957 aloitti suomenkieliset ohjelmat, tulivat ne ikään kuin vastapainoksi sille maailmankuvalle, joka Petroskoista välittyi Pohjois-Ruotsin suomenkielisiin koteihin. Erityisen suosittuja nämä Petroskoin Ra- dion lähetykset olivat Pohjois-Ruotsin metsäkäm- pillä, jossa ohjelmien kuuntelu oli suosittu iltahuvi. Lisäksi se antoi höystettä kiivaisiin poliittisiin kes- kusteluihin.

Petroskoin Radiossa suomen kieli oli vuonna 1926 yhtä itsestään selvä asia kuin ruotsin kieli Suo- men yleisradiossa samana vuonna. Molemmissa maissa oli perustuslaissa säädetty kielet tasa-arvoi- seksi toistensa kanssa. Silloin tämä päti myös karja- lais-suomalaisessa Neuvostotasavallassa. Perusta- misen aikaan lähes sata vuotta sitten suomen ja kar- jalan kielen puhujia oli 62 % väestöstä. Stalinin vuon- na 1937 käynnistämät puhdistukset veivät suuren määrän suomenkielisistä kansanvihollisina ennen- aikaiseen hautaan. Toinen maailmansota oli myös kova isku Neuvostoliiton suomenkielisille. 2000-lu- vulle tultaessa kansallisten vähemmistöjen osuus Karjalan tasavallan väestöstä oli noin 16 %. Kun in- keriläisten, Venäjän suomenkielisten paluumuutto Suomeen tuli mahdolliseksi parikymmentä vuotta sitten, on määrä vähentynyt vielä tästäkin. Lisäksi Putinin Venäjällä suomalais-ugrialaisten kielten har- rastamisesta on tullut jälleen uhka. Nuorten Karja- lan liitto, jonka kielipesätoiminta elvyttää karjala- ja suomen kieltä, on vastatulessa ja pitää rekiste- röityä ulkomaalaiseksi agentiksi.

Karjalan Radion perusti Suomesta vuonna 1918 Ruotsiin paennut tohtori Edvard Gylling. Radio oli alusta alkaen osa virallisesti kaksikielistä valtiota. Valtiomallin Gylling kehitti autonomisen Suomen pohjalta, jossa ruotsi ja suomi olivat hallintokieliä. Hän toimitti Tukholmasta Leninille ehdotuksen *kar- jalaisesta kommuunista*, jonka Lenin hyväksyi, ja kut-

sui Gyllingin suunnitelmaa toteuttamaan. Kesäkuussa 1920 neuvostohallitus julisti Karjalan itsenäiseksi työkommuuniksi, joka mahdollisti myös Karjalan radion suomenkielisten lähetysten aloittamiseen.

Kansainvälisen työväenliikkeen jakaantuminen vallankumousta suunnitteleviin kommunisteihin ja sosialidemokraatteihin oli Karjalan Radion lähetysten alkaessa tuore asia. Pohjois-Ruotsin metsätyömailla puhuttiin silloin lähes pelkästään suomea, kuunneltiin Petroskoin radion suomenkielisiä ohjelmia ja pohdittiin vallankumouksen kysymyksiä. Näillä työmailla Ragnar Lassinantti sai ensimmäiset työkokemuksensa. Monien siellä työskennelleiden mielestä luotettavin tieto maailman asioista tähän aikaan saatiin juuri Petroskoin lähetyksistä. Tästä kertoi minulle pitkään radiotyötä Norrbottenissa tehnyt Pekka Arto. Kirjailija Gunnar Kieri kertoi, että valtiovallan mielestä suomen kielen taito ja metsätyöläinen oli sama kuin kommunisti. Tämä pelko ei ollut aivan perusteeton, sillä Gyllingin suunnitelman kohdista 4 ja 5 voi lukea, että kommunismin uhka Suomelle, Ruotsille ja Norjalle oli todellinen ja mainittu tässä sitaatissa:

”Karjala on maantieteellisesti osa Skandinaviaa. Se on strateginen lähtökohta Skandinavian vallankumoukselliseksi tekemiselle. Siellä voitaisiin muodostaa samalla tavalla suomalaisia, ruotsalaisia ja norjalaisia rykmenttejä. Sekä Pohjois-Norjassa että Pohjois-Ruotsissa olisi löydettävissä hyvä pohja tällaiselle toiminnalle. Tuleva vallankumous Skandinaviassa saisi sekä materiaalisen että moraalisen turvan Karjalaisesta kommuunista. Tästä tulisi näin ollen tietynlainen skandinaavinen koe ja yhdessä muiden skandinaavisten maiden kanssa tulisi tästä osa Skandinaviasta Neuvostotasavaltaa. (Yläräkkölä 1976: 349)”

Karjalan tasavallan radion suomenkielisten lähetysten tilanne

Karjalan Radion kansallisten kielten toimituksen esimies Santeri Jerejemev sanoi häntä haastateltaessa, että suomen kieli oli mukana alusta alkaen sillä olihan tasavalta kaksikielinen. Sen sijaan muut Karjalan suomensukuiset kielet, Vienan ja Aunuksen karjala sekä vepsä, pääsivät eetteriin vasta 1960-luvulla, jolloin myös suomen kielen asema tasavallan toisena virallisena kielenä heikkeni.

Tällä hetkellä Karjala-nimisessä Venäjän federation tasavallassa on ainoana virallisena kielenä venäjä. Karjalaiset ovat pyrkineet saamaan omalle

karjalan kielelleen virallisen vähemmistökielen aseman, mutta tässä ei vielä ole onnistuttu. Jouluaattona vuonna 2000 vähemmistölakiesitystä muutettiin lakia säätävän neuvoston käsittelyssä viime hetkellä siten, että karjalan kielen asema vesittyi.

Karjalan Radion 60-vuotisjuhlien esite oli painettu sekä suomeksi että venäjäksi, mutta 75-vuotisen toiminnan pääjuhlassa Petroskoissa 26. marraskuuta 2001 suomenkielisiä lähetyskiä tuskin mainittiin. Ruotsin Radion suomenkielisen toimituksen ohjelmassa Santeri Jerejemev ja Arto Rinne kertoivat asiasta, mutta juhlien jälkeen sain kuulla, että virallisessa pääjuhlassa ainoa maininta suomen kielen olemassaolosta Karjalan tasavallan radiossa oli kansanmusiikkiryhmä Myllärin ansiota.

Ryhmän vetäjä, musiikkitoimittaja Arto Rinne on tehnyt tutkielman Petroskoin yliopistossa suomen kielen asemasta Karjalassa. Se on ollut myös Joensuun yliopistossa kirjoitetun tutkimuksen lähteenä. Tästä Kirsti Skölin ja Sinikka Torkkolan yhdessä kirjoittamasta pro gradu -työstä ”Täällä Petroskoi” eli Omakielisten radio- ja televisio-ohjelmien merkitys Venäjän Karjalan kansallisille vähemmistöille on luettavissa kansallisten kielten toimituksen nykytilasta ja kuuntelijoista.

Suomen kielen asema muuttui ratkaisevasti Karjalan Tasavallassa, kun sen asema toisena virallisena kielenä loppui, ja siitä tuli yksi kansallisten kielten toimituksen kielistä. Suomen lisäksi kansallisia kieliä ovat vepsä ja karjala. Tällä hetkellä ohjelmia tehdään vienan-, ja liivin- eli aunuksen karjalaismurteilla sekä vepsän ja suomen kielillä. Ohjelmia toimitetaan sekä TV:ssä että radiossa.

Haastattelin sananvapauden muutoksista ja Karjalan radion suomenkielisistä lähetyksistä Karjalan Sanomat -lehden kulttuuritoimittajaa Mikko Nezitskyä Barents Pressin vuosikokouksessa Altassa. Jo silloin, yli kymmenenvuotta sitten, hän suhtautui varsin pessimistisesti suomen kielen tulevaisuuteen Venäjällä. Itse hän oppi suomenkielen yliopistossa. Hän piti viimeisten parikymmenen vuoden aikana tapahtunutta suomalaisten paluumuuttoa Suomeen suurena vahinkona Karjalan suomenkielille kulttuurielämälle. ”Monelta vanhalta suomenkieliseltä kulttuuri-instituutiolta lähti pohja tämän muuton seurauksena. Karjalasta suomen kieli häviää jos Suomen valtion tuki ja apu loppuu”, hän sanoi ja pelkäsi, että Karjalan murteiden keskinäisessä kamppailussa heikkenee suomen kielen asema vielä nykyisestäänkin Karjalan Tasavallassa.

Fennoskandian ensimmäiset asukkaat, valtiot ja kansalliset vähemmistöt

Alkuperäiskansa vai ei? Ruotsin kaksi kansallista vähemmistöä, saamelaiset ja meänkieliset kveenit eli kainulaiset, kiistelevät oikeudesta maahan ja veteen.

Saamelaiset ovat maailmanlaajuisesti hyväksyty alkuperäiskansa. Vuosien työllä on luotu kuva eksoottisesta luonnonkansasta, joka on yleisesti tunnettu ja tunnustettu. Kveenit ovat huomanneet jääneensä tässä koko maailman kattavassa lobbauksessa toiseksi. Viime vuosina nämä kaskenpolttajien jälkeläiset Tornionlaakson ja Ruijan rannan asuttajat haluavat myös oikeuden isiensä raivaamaan maahan. On paradoksi, että ennen nämä vaarojen viljelijät asuivat sulassa sovussa ja vaihtotaloudessa tuntureissa poroja paimentavien saamelaisen kanssa. Silloin kullakin saamelaisperheellä oli oma ”väärttitalonsa”, jossa joka talvisydän asuttiin, vaihdettiin poronlihaa voihiin ja jauhoihin sekä opittiin toistensa kielet ja ymmärtämään, että vain yhteisvoimin saa pohjoisen karusta luonnosta ihmisen elantonsa.

”Kaikki me haluamme tietää enemmän tulevaisuudesta, mutta tulevaisuuden avain on menneisyydessä, juuret ovat meidän menneisyytemme”, sanoi Viron presidentti Lennart Meri haastattellessani häntä viidennen Roots-konferenssin alkaessa Ruotsin Ylitorniolla Matarengissä 26. huhtikuuta 2002.

Hänen kirjansa ja elokuvansa palauttavat virolaisen mieliin heidät omat juurensa. Meri totesi: *”Luuni on tullut idästä, lihani lännestä.”* Tästä alkoi prosessi, joka palautti Virolle itsenäisyyden. Kirja *”Hopeanvalkea”* sekä Lennart Meren suomalais-ugrilaiset elokuvat *”Vesilinnun kansa ja Linnunradan tuulet”* saivat 1980-luvulla suuren suosion myös Suomessa.

Meri oli hyvin ihastunut Ruotsin puoleiseen Tornionlaaksoon, jota sodat eivät koskaan ole tuhonneet. Kymmenien eturivin poliitikkovuosiensa jälkeen presidentti Lennart Meri oli Tornionlaakson tapaamisemme aikana jälleen vapaa mies ajattelemaan ja näkemään laajoja perspektiivejä. Hänelle tulevaisuuden ymmärtämisen edellytys on omien juurien ja historian tuntemus.

Näyttää siltä, että Lennart Meri oli oikeassa vakuuttaessaan, että Ruotsi on vahvasti suomalais-ugrilainen maa. Tätä asiaa on kuitenkin ruotsalaisissa tiedotusvälineissä hyvin vaikea huomata, eikä se myöskään näy poliittisissa päätöksissä. Ruotsalaisen tiedotuksen juuret ja suunta ovat Ranskassa.

Sieltä tuli kuningas, kun ”Itä-Ruotsi” eli nykyinen Suomi jäi Venäjän vallan alle. Ranskalaisten arvojen kuningashuone ryhtyi luomaan yhden kielen ja kulttuurin kansallisvaltiota Ruotsi-Norjan kaksoismonarkiaa. Sille kansalliset symbolit ja myytit löytyivät viikinkien tarustosta ja kansallisromantiikka oli Göttiska förbundetin – Jööttalaisten liiton aseena, kun luotiin kuva uudesta vain germaanisten skandinaavien viikinkivaltiosta, jossa Suomelle ja sen kielelle ei ollut tilaa. Ruotsin kieli ja kulttuuri – koko valtakunta, katsoo länteen. Itäinen – Ruotsin suomalaisen historia oli painettu pinnan alle.

Tietoisuus yhteisestä historiasta on vääristynyt viimeksi kuluneen sadan vuoden aikana. Tämän havaitsemiseen meni minulta vuosia. Aluksi en voinut käsittää, että Ruotsin historiankirjoitus ei tuntenut Ruotsi-Suomen suuruudenaikaa, vaan pelkästään Ruotsin suuruuden ajan ja että Suomi oli monen mielessä vain menetetty siirtomaa. Olen usein kokenut, että moni Ruotsissa asuva torjuu omatkin suomalaiset juurensa tyystin ja kokee melkein loukkauksena, jos niistä haluaa puhua.

Siksikö ”Ragnarin Raation” vuoden 1957 syksyllä aloittamat suomenkieliset alueelliset lähetykset lopetettiin 14.8.2015 ja syksyllä 2015 SR:n P4-kanava puhdistettiin kokonaan suomenkielisistä ohjelmista? Ruotsi on voittanut ”finnkampenin”, suomenkieli sysättiin sivuun, pois valtaväestön korvista.

Haastattelut

Presidentti	Lennart Meri
Emeritus radiopäällikkö YLE/SR	Jukka Häyrinen
Emeritus radio- ja TV-toimittaja	Pertti Pitkänen
Emeritus radio- ja TV-toimittaja	Pekka Arto
Sisuradion entinen kanavapäällikkö	Yrjö Risunen
Karjalan Radion esimies	Santeri Jerejemev
Karjalan Radion toimittaja	Lilja Suvanen
Karjalan Radion toimittaja	Arto Rinne
Karjalan Sanomien toimittaja	Mikko Nezvitsky
Eesti Raadion toimittaja	Reet Valing
Ruijan Kaiku lehden toimittaja	Liisa Koivulehto
Kirjailija, dokumentti toimittaja	Maja Hagerman
Tutkija	Birger Vinsa
Tutkija	Ainur Elmgren
Kirjailija	Gunnar Kieri

Kirjallisuus

- Djerf-Pierre, Monika & Weibull, Lennart (2001): Spegla, granska, tolka. Aktualitetsjournalistik i svensk radio och TV under 1900-talet. Prisma Stockholm.
- Elmgren, Ainur (2008): Allra käraste fienden, Sekel bogförlag, Lund.
- Hadenius, Stig (1998): Kampen om Monopolet Sveriges radio och TV under 1900-talet Bokförlaget Prisma Värnamo.
- Hagerman, Maja (2006): Det rena landet – konsten att uppfinna sina förfäder Prisma Stockholm.
- Kemppainen, Pentti (2001): Radion murros, Julkiradioiden kanavauudistus Norjassa, Ruotsissa ja Suomessa, Helsingin yliopiston viestinnän laitos Yliopistopaino.
- Matti, Bengt & Mattsson Barsk, Marita (toim. 2005): Ragnar Lassinantti i tal och skrift – ett urval, Tornedalica nr 55.
- Meri, Lennart (1983): Hopeanvalkea, matka menneeseen oppaina aurinko, fantasia ja folklore Gummerus Jyväskylä.
- Nordmark, Dag (1999): Finrummet och lekstugan. Kultur- och underhållningsprogram i svensk radio och TV Prisma Värnamo.

- Peura, Markku & Skutnabb-Kangas, Tove (toim.1994): Man kan vara tvåländare också... Sverigefi nnarnas väg från tystnad till kamp. Sverigefi nländarnas arkiv.
- Skön, Kirsi & Torkkola, Sinikka (1997): ”TÄÄLLÄ PETROSKOI” Omakielisten radio- ja televisio-ohjelmien merkitys Venäjän Karjalan kansallisille vähemmistöille. Joensuun yliopisto. Karjalan tutkimuslaitoksen monisteita University of Joensuu. Karelian Institute. Working Papers N:o 2/1997.
- Ingermar, Stenroth (2005): Sveriges rötter, en nations födelse, Atlantis.
- Tamminen, Tapio (2015): Kansankodin pimeämpi puoli, Atena kustannus Oy. Otavan kirjapaino Keuruu.
- Tveito, Terje (2005): Pohjoiskalottikonferenssit ja pohjoiskalotin tulevaisuus, Pohjola Norden, Suomi, Norden yhdistykset Norja ja Ruotsi, Oslo, Helsinki, Tukholma tammikuu 2005.
- Winsa, Birger Editor (2005): Finno-Ugric People in the Nordic Countries, Roots V: The Roots of Peoples and Languages of Northern Eurasia, Meän akateemi-Academia Toredaliesnsis, Lumio förlag & skrivbyrå, Hedenäset.
- Yläräkkölä, Arvo (1976): Edvard Gylling: Itä-Karjalan suomalainen rakentaja, Helsinki, Otava.

Otamme vastaan lahjoituksia

Siirtolaisuusinstituutilla on sääntöjensä mukaan oikeus ottaa vastaan lahjoituksia ja testamentteja Suomesta ja ulkomailta. Aikaisemmin saamansa lahjoitukset instituutti on sijoittanut mm. tutkimusrahastoonsa, josta tuetaan vuosittain suomalaiseen siirtolaisuuteen liittyvää tutkimusta, dokumentaatiota ja konferenssitoimintaa.

Instituutissa ylläpidettävä siirtolaisuusarkisto ottaa myös vastaan lahjoituksena erilaisia dokumentteja jälkipolville säästettäväksi. Tällaista materiaalia ovat mm. käsi- kirjoitukset, kirjeet, valokuvat, äänilevyt ja pienimuotoiset tarve-esineet.

Yhteydenotot:

Arkistonhoitaja Jarno Heinilä,

jshein@utu.fi

+358-2-28 404 60

MIPEX 2015: Finland ranks 4th out of 38 countries

Elli Heikkilä

The Migrant Integration Policy Index (MIPEX) is a unique tool which measures policies to integrate migrants in different countries. MIPEX was first published in 2004 as the European Civic Citizenship and Inclusion Index. The second edition of it was conducted in 2007, and the third one in 2011. The fourth edition, *Integration Policies: Who Benefits?* (MIPEX 2015) has been recently published. This project was led by the Barcelona Centre for International Affairs (CIDOB) and the Migration Policy Group (MPG). Institute of Migration was the partner from Finland.

MIPEX 2015 is covering 38 countries, i.e. all EU Member States, Australia, Canada, Iceland, Japan, South Korea, New Zealand, Norway, Switzerland, Turkey and the USA. There are included eight policy areas: labour market mobility, education, political participation, access to nationality, family reunion, permanent residence, anti-discrimination, and health (a new addition this year). 167 policy indicators have been developed to create a rich, multi-dimensional picture of migrants' opportunities to participate in society. Finland ranks the fourth in MIPEX 2015 as does Norway, while Sweden is the first. Portugal is the second and New Zealand the third. Turkey ranks the 38th, Latvia 37th and Cyprus 36th in the other end of the list.

Labour market integration of immigrants is one of the major components for measuring successful integration. According to results, Finland ranks the sixth in labour market mobility. Labour market integration is improving, but there is still clearly higher unemployment rate for immigrants compared to native Finns. These levels also vary by citizenship: unemployment rate for example for Germans was

12 percent, which is same level as for native Finns, Estonians 15 percent, Russians 38 percent, and Somalis 69 percent in 2013. Finland does not delay labour market access, making integration a priority. Potential gaps and difficulties are in recognizing the academic and professional non-EU qualifications.

In education, Finland ranks the eighth among 38 countries. Finland's slightly favourable targeted policies are reaching and helping immigrant pupils. MIPEX 2015 -report evaluates that piloting new ideas could make Finland a world-leader on social integration and mobility not only for Finnish pupils, but also for immigrant pupils. Immigrant pupils in Finland, according to report, certainly have a great need for support, both language and catch-up at school, and potentially encouraging levels of participation in these extra support measures.

MIPEX 2015 -report emphasis the strong link between integration policies and public opinion, as they help the public to trust migrants and see benefits, while restrictive policies hardens distrust and perceptions of threat. Political will may matter more than a country's tradition of immigration, since more inclusive integration policies may both encourage more immigrants to settle permanently and the public to trust immigrants more.

Sources

Migrant Integration Policy Index (MIPEX 2015): <http://www.mipex.eu>
 MIPEX 2015, International Press Release 30.6.2015: http://www.migrationinstitute.fi/files/pdf/news/MIPEX_Final_Press_Release.pdf

Emigrationen som en förenande faktor

Magnus Enlund

Man kan fråga sig vilka element som förenar finlandssvenskarna. Språket är naturligtvis en förenande faktor. Men vad annat? Räcker språket att skapa en förenande identitet bland finlandssvenskarna? Enligt min mening utgör rörlighetskulturen ett oerhört viktigt element i den finlandssvenska identiteten. Det är genom färderna till utlandet som gjort att finlandssvenskarna överlag är mer toleranta gentemot främmande kulturer som t.ex. Mattila och Björklund visat i sin forskning om invandringen till Närpes. Den allt mer ökande invandringen kan således knytas samman med emigrationstraditionen.

Emigrationen är ett fenomen som påverkat så gott som alla finlandssvenskar genom tiderna. Nästan alla har någon släkting som emigrerat eller som återvänt till Finland. Jag ser detta som en slags rörlighetskultur. Det finns vetenskapliga belägg för att finlandssvenskarna är proportionellt sett mera rörliga av sig än de finskspråkiga finländarna. Mellan 10–15 % av alla finländare som flyttar utomlands nu för tiden är finlandssvenskar, medan de svenskspråkigas andel av Finlands befolkning är ca 6 %. Andelen utflyttade finlandssvenskar har varit betydligt större exempelvis på 1960–70-talet.

Varför är då finlandssvenskarna mer rörliga av sig? En förklaring ligger i att finlandssvenskarna bott under långa tider vid kustområdet. Tröskeln att flytta har tack vare den geografiska placeringen varit överlag låg. Finlandssvenskarnas emigration i större skala kan anses ha börjat under 1800-talet.

Enligt ytterligare en förklaring utgjorde gästarbetandet till Ryssland vid mitten av 1800-talet och Sverige efter mitten av 1800-talet en slags drivkraft för en allt mer stigande emigrationsfrekvens. Vana att bosätta sig under längre perioder utomlands ledde till att steget till att flytta till fjärran länder inte längre var så stort. Givetvis följde också finlandssvenskarna ett mycket allmängiltigt mönster. Också andra folkgrupper emigrerade i stora skaror. Emigrationen blev med tiden även ett slags ”modefenomen”.

De diskussioner som förts bland oss som har emigranter i släkten, har fascinerat stort. Amerikabreven, legenderna om det förlovade landet har gjort att sammanhållningen inom den finlandssvenska befolkningen ytterligare stärkts. Finlandssvenskarna har något gemensamt, en emigrationskultur i form av ett arv, ett riktigt kulturarv, som är värt att värna om. Arvet har bestått av hisnande berättelser, innovationer, positivare attityder gentemot det som känns främmande, men framför allt utgjort ett kitt som bundit samman finlandssvenskarna under olika tidsepoker.

Visserligen har också emigrationen bland finskspråkiga varit relativt livlig. Det är viktigt att finlandssvenskarna inte heller monopoliserar emigrationstraditionen. Men när man på ett naturligt sätt tar vara på den skatt som emigrationen utgjort, kan man skapa en sammanhållning som är en ytterst viktig faktor i dagens tidvis rotlösa samhälle.

Siirtolaisuusinstituutin vastaanottamaa arkisto- ja museomateriaalia 17.4.–7.8.2015

Jarno Heinilä

Arkistot ja kokoelmat

- Hulya ”Hissu” Kydön arkisto. Sisältää pääasiassa työaineistoa, kuten lehtileikkeitä, projekti- ym. asiakirjoja, televisio-ohjelmasarjan raakanauhoja ja valokuvia. ”Hissu” Kytö (1947) muutti Suomeen Turkista v. 1971. Hän on 1980-luvulta alkaen toiminut Turussa useissa maahanmuuttoon liittyvissä työ- ja luottamustehtävissä, kuten esimerkiksi Turun kansainvälisen kohtauspaikan ensimmäisenä vetäjänä vv. 1989–1994. Vuodesta 2003 lähtien hän on keskittynyt ikääntyneiden Suomeen muuttajien asioiden hoitamiseen perustamiensa Daisy-yhdistysten kautta. Lahjoittanut: Hulya Kytö, Turku.
- Espanjassa toimivan Kulttuuriyhdistys Kaleva-yhdistyksen arkiston täydennys. Sisältää mm. pöytäkirjat vv. 2010–2013, jäsentiedotteita sekä lehtileikkeitä. Lahjoittanut: Kulttuuriyhdistys Kaleva, Fuengirola, Espanja.
- Esa Hakalan kokoelman täydennys, jossa erityisesti muutamiin floridansuomalaisiin yhteisöihin (esim. Amerikan Suomalainen Lepokoti) sekä Hakalan perheeseen liittyvää aineistoa, kuten valokuvia, lehtileikkeitä ja kaitafilmejä. Lahjoittanut: Esa Hakala, West Palm Beach, Florida, USA.

Puheet, esitelmät

- ”30th anniversary of the League of the Finnish-Australian Societies in Turku 6th June 2015” Professori Olavi Koivukankaan juhlapuhe, Finnish-Australian Society, Turku, 6.6.2015. Kopion antanut: Olavi Koivukangas, Turku.
- ”ANZAC:n 100-vuotismuisto 25.4.2015”. Professori Olavi Koivukankaan juhlapuhe Australi-

an ja Uuden-Seelannin ystävyysseurojen järjestämässä ANZAC-100-vuotisseminaarissa Helsingin yliopistossa 24.4.2015. Kopion antanut: Olavi Koivukangas, Turku.

Asiakirjat

- Paavo Kempopilälle myönnettyjä kansainvälisiä ajokortteja, 2 kpl (Suomi, Australia). Lahjoittanut: Ulla Kempopilä, Järvenpää.

Kirjeet

- Oscar Emil Salosen omaisilleen lähettämiä kirjeitä Australiasta vv. 1929–1974. Salonen saapui maahan alkujaan merimiehenä v. 1911. Kopiot antanut: Sirke Uussarri, Lokalahti.
- Heikki Huttusen Amerikasta (DeKalb, Illinois) lähettämät kirjeet sisarelleen v. 1902 sekä v. 1946. Kopiot antanut: Marketta Partanen, Helsinki.

Kirjoitukset

- Muistelmakirjoitus vahtolaisen Niemisen perheen Kanadan-siirtolaisuudesta Port Arthurissa ja Vancouverissa 1966–1970. Lähettäjä: Lau-no Nieminen, Vahto.
- Mirjam Kempopilän pitämä päiväkirja perheensä muutosta Australiaan sekä ensimmäisistä kuukausista uudessa kotimaassa. 10.6.1970–7.8.1970. Huom! Käyttörajoitus v. 2035 asti. Lahjoittanut: Ulla Kempopilä, Järvenpää.

Videotallenteet

- ”Onnen kaukomaan”- ja ”Petettyjen paratiisi”-televisiodokumenttien raakanauhat. Dokumentit käsittelevät Boliviaan 1980- ja 1990-lukujen taitteessa maata viljelemään lähteneitä

suomalaisia. Luovutetussa materiaalissa on kymmeniä tunteja videohaastatteluja. Lahjoittanut: Jouni Flinkkilä, Helsinki.

Äänitallenteet

Musiikki:

- Amerikansuomalaisia LP-levyjä, 7 kpl. Esittäjät: Viola Turpeinen (3), Severi Suhonen [Esa Pakarinen], Sylvia Aarnio, The Finland Singers featuring Veikko Ahvenainen & Walter Erickson's Orchestra, Lasse Pihlajamaa. Lähettäjät: Anja & Mauno Laurila, Hypoluxo, Florida, USA.
- Antero Kivilä Trio: Polttaa, Polttaa. 1979. LP-levy. Lähettäjä: Sinikka Tenlen, Lake Worth, Florida, USA.

Valokuvat

- Värivalokuvia Kemppilän perheestä ja tuttavista Australiassa, 1970–1995. Lahjoittanut: Ulla Kemppilä, Järvenpää.
- Valokuva, jossa ilmeisesti amerikansuomalaisen Kaleva-veljeskunnan jäseniä Suomen itsenäisyyspäivän kunniamerkkien jakotilaisuudessa, n. 1965. Kopion antanut: Hanneleena Hieta, Turku.

- Kälviäläislähtöisen Matti Hassisen työ- ja vapaa-ajan kuvia Australian-ajoiltaan vv. 1924–1931. Kopiot antanut: Ami Hassinen, Kokkola.

Muu arkistomateriaali

- Kielikurssi. ”Austraalia esittää englanninkieltä suomalaisille – Australia presents English for Finns”. Department of Immigration, Canberra, Australia. Kirja + 8 flexi-äänilevyä. Lahjoittanut: Ulla Kemppilä, Järvenpää.
- British Airways-lentoyhtiön lentokokikirja lapsille. Sisältää yhden lentomerkinnän: Lontoo-Sydney 11.6.1970. Lahjoittanut: Ulla Kemppilä, Järvenpää.

Esineistö

- Paavo Kemppilän Australiassa 1980-luvulla nikkaroimia puisia säilytysastioita ja hierontavälineitä, 4 kpl. Lahjoittanut: Ulla Kemppilä, Järvenpää.

Australiansuomalaisen Paavo Kemppilän nikkaroima kannellinen saavi, 1980-luku.

Siirtolaisuusinstituutti kiittää lämpimästi kaikkia edellämainittuja siirtolaishistorian tallentamisesta arkistoomme!

Riivatusta sitruunasta mahasylikirauhaseen – 1900-luvun alun amerikansuomalaisten ruokareseptejä

Asta Honkala

“Pane kilpikonna elävänä kiehuvaan veteen ja keitä sitä 5 minuuttia. Sen jälkeen pese se puhtaaksi ja poista nahka päästä ja jaloista hieromalla sitä vaatteella. Aseta se sitten uudelleen tulelle puhtaaseen veteen ja keitä siksi, kunnes liha on pehmeätä. Sen pehmeyttä voi koettaa hieromalla sen jalkoja sormien välissä.”

Näin reippaasti neuvoo New Yorkin Suomalaisten Naisten Osuuskodin julkaisema keittokirja vuodelta 1919. Kirja on alunperin suunniteltu työläistäustaisille naisille yleiseksi opaskirjaksi. Neuvot ovat tarkkoja ja selkeitä, kirjassa monia erilaisia vaihtoehtoja. Sangen monet niistä kuulostavat tänä päivänä erikoisilta. Esimerkiksi “mähnä” oli mätiä ja “putinki” tai “pai” piirakka. Eikä myöskään kilpikonna, varsinkaan elävältä keitetty, tunnu olevan nykyisten ruokatottumusten mukainen.

Myös mahasylikirauhanen kiinnittää huomiota. Sitä pidettiin arvossa ja suurena herkkuna ja siitä löytyy monenlaisia eri reseptejä. Ilmeni, että tästä herkkurauhasesta käytetään nykyisin nimeä “kateenkorva” ja se löytyy jokaisen nisäkkään rintaontelosta. Tämä hieman munuaista suurempi ruuminosa on nisäkkäille ilmeisesti yhtä tärkeä, kuin umpisuoli, mutta maistuu herkulliselle.

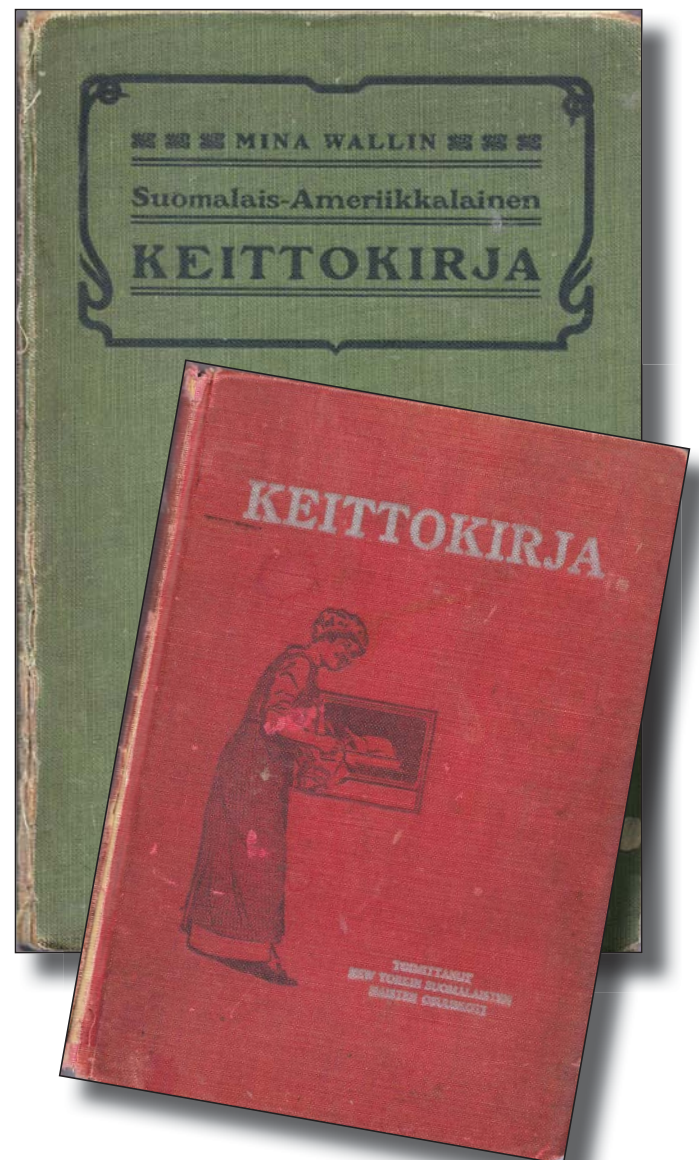
Nokkela on myös tapa, jolla siirtolaiset ovat oppineet yhdistelemään sekä englantia, että suomea. Mina Wallin *Suomalais-Ameriikkalaisessa keittokirjassa* vuodelta 1911 on ohjeet sekä suomeksi, että englanniksi. “Sitruuna pai” on yksinkertainen resepti: vettä, sokuria, munaa, voita, cornstarchia ja riivattua sitruunaa. Jälkimmäisin ainesosa ei liene demoninen vaan tarjoillaan raastetussa muodossa.

Eläinten oikeuksista ja ruuan eettisyydestä on puhuttu jo tuhansia vuosia. Vuonna 1918 siitä muistuttaa H. M. O. kirjassaan “Yksinkertainen kasviskeittokirja”.

Onneksi on se aika jo sivuutettu, jolloin vielä väiteltiin siitä, onko ihminen lihansyöjä. Nykyään enää tuskin kukaan aikaansa seurannut ihminen puolus-

taa lihaa ihmisravintona, muuta kuin välttämättömänä pahana, johon on totuttu.

Kirjailija myös muistuttaa kasvissyönnin vaikutuksista ruumiin tasapainoon, kasvien ja yrttien erilaisista parantavista voimista ja terveydelle edullisista vaikutuksista. Jää vain arvailun varaan, mitä H. M. O. olisi tuuminut tämän päivän lihansyöntikulttuurista ja tehotuotannosta.

Tutkijan hikinen kesä – päiväkirja

Jaana Anglé

Vieraskieliset lapset eteläisellä Pohjanmaalla -projekti

Tutkimuksemme kohteena ovat Seinäjoen sekä sen ympäryskuntien ja Vaasan kaupungin 3–17-vuotiaat vieraskieliset lapset ja heidän sosiaalistumisensa paikallisväestöön. Vieraskielisten lasten elämänhallinta ja sosiaalistuminen ovat suorassa suhteessa heidän tulevaisuuteensa. Tutkimus onkin erittäin ajankohtainen eteläisellä Pohjanmaalla, jossa maahanmuuttajataustaisten alle 18-vuotiaiden lasten ja nuorten määrä kasvaa lastentarhoissa, kouluissa ja vapaa-ajan harrastuksissa.

Aineisto kerätään SurveyPal-nettikyselylomakkeella, osallistuvan havainnoinnin ja haastattelujen avulla. Nettikyselylomake lähtee noin 1 000 perheeseen, koska vastaajat on valittu siten, että jokaisesta perheestä vastaa yksi lapsi. Havainnoiteja toteutetaan niin vapaa-ajalla kuin päiväkodeissakin. Yli 15-vuotiaita nuoria haastatteleminen.

Otteita päiväkirjasta

Projektimme sai kuvainnollisesti siivet kesän aikana. Olimme päättäneet, että aloitan kentällä tapahtuvan havainnoinnin kesäkuussa. Pontevasti nostin kissan hännän pöydälle ja käärin hihat ylös. Nyt olisi luvassa hikinen kesä. Sitä se totta totisesti oli, toki se taisi olla suurelta osin tuskanhikeä. Olin pitänyt itseäni suhteellisen sosiaalisena ja mukautuvana persoonana, ensimmäiseen havainnointipäivään saakka. Tällöin karisi pienimmätkin luulot itsestäni ja itsetunnon rippeitä piti pihdeillä poimia kotipihasta päivän päätyttyä.

Lapset ja varsinkin nuoret osasivat kyllä haastaa tämmöisen pikkuhiljaa keski-ikäistyvän pylleröisen tutkijan. Ohjatuissa toiminnoissa tapahtuva havainnointi oli niin ikään mielenkiintoinen sekameteliosoppa, kun se oli vielä maustettu aikuisilla toimijoilla. Eipä olisi tutkija uskonut, kuinka tähän vaadittiin kaikki elämässä opittu käytöskoulu sekä oman sosiaalisuuden ja itsetunnon uudelleen arviointi. Ha-

vainnointi ei tietenkään ollut vierasta minulle ja olin tehnyt vankan pohjatyönkin tähän – nyt vain kuvailen tuntojani näiltä päiviltä.

Muistan tuon ensimmäisen illan, kun päätin käydä havainnoimassa nuorisoa kaupungilla, viikonloppuna ilta-aikaan. Aiheutin lievästi sanottuna pientä ihmetystä yksin istuvana, selkeästi tilanteen vaatiman keski-ikäni pari vuotta sitten ylittäneenä. Kävi siinä pari tyyppiä kyselemässä, olisinkohan hakenut kaupasta jotakin johon tarvittiin jo 18-vuoden ikä. Eipä saaneet nuoret haluamaansa. Tämän jälkeen päätin hiljaksen poistua taka-alalle ja käydä katselemassa muita paikkoja. Ehkäpä näiden nuorten olisi hyvä tutustua ja tottua tähän yksikseen hiippailevaan Kassi-Almaan. Täytyy tunnustaa, että tämä ensimmäinen havainnointi kaupungilla jäi sillä kertaa yhteen tuntiin. Kotijoukoissa nopea kotiinpaluuni aiheutti lievää hilpeyttä. Sain kommentteja esimerkiksi väärästä pukeutumisesta ja hiustyylistä, niitä nämä tukijoukkoni ehdottivat muutettaviksi. En nähnyt tässä mitään huvittavaa, he sitäkin enemmän.

Havainnointipäiviä kertyi kesä-heinäkuussa yli kaksikymmentä. Sulauduin porukkaan ensimmäisten päivien kipuiluista huolimatta. Opin tuntemaan näitä lapsia, nuoria ja aikuisia. Aloin viihtymään kentällä. Tutkimuspäiväkirjani alkoivat saada positiivista sävyä. Ihmiset ympärilläni alkoivat luottaa minuun. Ensimmäisen kerran huomattessani tämän, teki mieleni tuulettaa. Tyydyin luonnollisesti tutkijalle ominaiseen vaisuun hymyyn ja pään nyökkäykseen.

Olin kyseenalaistanut paikkani useita kertoja. Millä oikeudella minä tunkeudun toisten yksityiselämään? Tiesin, että tämä oli tyyppillistä muillekin tutkijoille, mutta ei se oloani helpottanut. Olin usein kuin kala kuivalla maalla.

Kun kesä päättyi ja työni joillakin näistä kentistä, tunsin haikeutta. Huomasin kaipaavani niitä kiljuvia pirpanoita, jalkapallon mäiskettä, nopeasti syötyjä lounaita (lämmenneitä juustoleipiä), sadetta, sitä koko kesän jatkunutta sadetta. Se oli kesäni se. Yksi parhaista!

Siirtolaisuusmuseon kuulumisia Tellervo Lahti

Siperiaa ja Lännen meininkiä Siirtolaisuusmuseon kesässä

Suomen Siirtolaisuusmuseo järjesti heinäkuussa kaksipäiväisen tapahtuman, jonka aloitti 21.7. järjestetty seminaari Siperiaan karkotetuista. Seuraavan päivän kansainvälisen Siirtolaisjuhlan pääteema oli inkerinsuomalaisuus.

Siperiaan karkotetut -seminaarin pääpuhujana professori Alpo Juntunen kertoi Siperian suomalaisten historiasta perinpohjaisessa ja selkeässä esityksessään. Ylihärmästä Siperiaan viedyn Matti Unkurin neljännen polven jälkeläinen Valentina Korbelainen toi Unkurin suvun tervehdyksen ja kertoi suvussa perinteenä kulkeneita tietoja. Erityisen ylpeitä suvun edustajat ovat Matti Unkurin talon pelastamisesta ja siirtämisestä Peräseinäjoelle Suomen Siirtolaisuusmuseon Maailman Raitille.

Kirjailija Ulpu Takatalo kertoi kirjoittamastaan Matti Unkuria käsittelevästä kirjasta. Siperian matkojen matkanjohtajana toimiva Leena Kakko näytti matkakuvia ja kertoi matkoistaan. Mahdollisesti lähivuosina toteutetaan hänen edustamansa yhteisön ja Siirtolaisuusmuseon yhteinen jäsenmatka Siperiaan. Tarkoitus on vierailla muun muassa Matti Unkurin kotikylässä ja hänen haudallaan.

Jalasjärvellä syntyneen Siperiaan karkotetun Matti Nybackan eli Pakkalan jännittävistä vaiheista ja yllättävistä sukuselvitysten tuloksista kertoi suvun edustaja Maia Vilu Virosta. Matti Pakkala tunnettiin myös sukunimellä Finska.

Kuulijoita oli saapunut paikalle eri puolilta Suomea Kulttuuritalon salin täydeltä. Seminaarin puheenjohtajana toimi professori Olavi Koivukangas. Keskustelu aiheesta oli vilkasta. Seminaarin osallistujat saivat parhainta mahdollista tutkimustietoa Siperiaan karkotetuista sekä mielenkiintoista tietoa Siperiaan joutuneiden jälkipolvilta.

Maailman Raitin tilavassa kodassa vietetyssä iltatilaisuudessa seminaarivälle esitettiin videolta Siirtolaisuusmuseon tuottama pienoisyhteinen Matti Unkurin tarina Ylihärmästä Kakolaan ja Siperiaan. Samalla tutustuttiin Matti Unkurin taloon.

Siirtolaisjuhlaan oli saatu puhujiksi inkerinsuomalaisuuden asiantuntijoita. Toimitusjohtaja Hannu

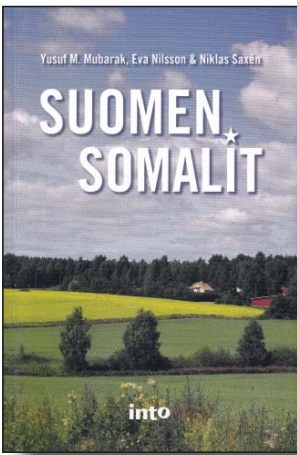
Kippo kertoi kokemuksistaan inkeriläisistä ja Vienan karjalaisista. Suomen Inkeri-liiton puheenjohtaja Aina-Sinikka Salonen toi liiton tervehdyksen. Puhujille esitettiin toivomus inkerinsuomalaisen rakennuksen etsimisestä Maailman Raitille. Seinäjoella asuva inkerinsuomalainen paluumuuttaja Niina Karhu kertoi vaiheikkaan ja vaikuttavan elämäntarinansa.

USA:n Kaliforniassa San Josessa jo lähes 40 vuotta asunut monipuolinen taiteilija Pirjo Polari-Khan toi amerikansuomalaisten tervehdyksen ja esitti omia laulujaan. Hän on myös kuvataiteilija, hänen keramiikkaveistoksiaan ja maalauksiaan on esillä Suomen Siirtolaisuusmuseossa parhaillaan.

Siirtolaisjuhlassa esittivät musiikkia myös Niina Karhu ja Erkki Nyman, Peräseinäjoen Pelimannit Juho Lähteenmaan johdolla sekä Ajattomat-kvartetti ja Raimo Moisio. Seinäjoen kaupungin tervehdyksen juhlaan toi kaupunginhallituksen jäsen Markku Haapasalmi.

Lännen Päivää vietettiin elokuisena sunnuntaina Maailman Raitilla jo viidennen kerran. Esa Hakala Floridasta ja hänen Floridan suomalaiset ystävänsä esiintyivät. Finlandia Foundation Floridan edustajana tervehdyksen toi professori Kaarina Langeland. Esa Hakalan syntymäpäivän merkeissä esiintyi ilmajokelainen kuoro Marit ja Mikot Erkki Rajamäen johdolla. Floridan terveisiä toi myös Suomessa maankuulu muusikko Unto Haapa-aho klarinetteineen. Seinäjoen eläkkeensaajien kantritanssijat esiintyivät juuri valmistuneessa sopivan kovapohjaisessa Maailman Raitin ohjelmatteltassa. Australian suomalaisten laulutervehdyksen toi Pertti Kämppe kitaroinen. Tuomas Yli-Luukko soitti Lännen musiikkia savikiekoilta isoisänsä Amerikasta tuomalla grammarilla. Komeita Amerikan dollarihymyjä esittelivät autojen omistajat yleisön ihastellessa. Markkinatorilla oli tarjolla tuotteita kirjallisuudesta kirpputoritavaraan. Lännen Päivän tapahtumassa Maailman Raitilla kävi n. 400 vierasta.

Suomen Siirtolaisuusmuseon kesän päätapahtumien ohella Maailman Raitilla on jälleen laulettu yhdessä keskiviikkoiltoisin paikallisten pelimannien säestyksellä. Pysyvät ja tilapäiset siirtolaisnäyttelyt ovat avoinna kävijöille ympäri vuoden. Erityistapahtumat jatkuvat syksyllä.

Mubarak, Yusuf M., Nilsson, Eva ja Saxén, Niklas: Suomen somalit. 312 s. In-Print, Riika 2015. ISBN: 978-952-264-363-6.

Monumentaalinen teos Suomen somaleista

”Barasho horteed ha i nicin – Tutustu minuun, ennen kuin hylkää minut” on somalialainen sananlasku. Kirja ”Suomen somalit” on teos, jota siirtolaisuuteen ja vähemmistökysymyksiin hurautanut ei laske helposti käsistään. Mikä kirjasta tekee sitten luettavan? Ensimmäiseksi tulee yksinkertaisesti mieleen puuttuvan tiedon saanti. Vaikka somaleja on asunut maassamme etnisenä ryhmänä jo 25 vuotta, on heihin liittyvää fakta- ja tutkimustietoa ällistytävän vähän. Tässä suhteessa kirja antaa melkein enemmän vastauksia kuin kysyjä ehtii esittää. Toisaalta kirja on erinomaisesti kirjoitettu: kynä luistaa eikä lukijaa rasiteta liioilla faktoilla tai detaljitiedoilla. Ääni annetaan somaleille ja kirjoittajat pysyvät viisaasti taka-alalla.

Somalien joukkomuutot Suomeen alkoivat 1990-luvun alussa. Asenteet tulijoihin olivat tylyt. Maamme oli valmistautumaton pakolaisten vastaanottoon. Osasyynsä kovalla asenneilmastolla oli päälle puskevalla lamalla. Helpotusta ei tuonut myöskään Helsingin Sanomien pilapiirtäjä Kari Suomalainen, joka aikansa somaleja irvittyään sai lähtöpässit johtavasta aviisistamme. Vaan osasipa se HS:n toimituskin uutisoidessaan 18.5.1990: ”Noin 60 Neuvostoliitosta Suomeen junalla saapunutta somalialaispakolaista on täyttänyt Suomen pakolaiskeskukset ääriään myöten”.

Kirja on lukijalle sekä elämys että myös pettymyksen syvä lähde. Pettymyksen tuottaa nimenomaan se, miten väärinymmärretty somali-vähemmistömmä on. Somalit ovat käyneet kovan koulun, mutta siitä huolimatta optimismi heidän keskuudessaan on päällimmäisenä. Kirjassa on nasevia somalialaisia sananparsia. Somaliassa sanotaan jostain turhasta, että ”se on kuin lypsäisi kamelinmaitoa hiekkään”. Tällaiselta vaikuttaa somalien saama kohtalo Suomessa. Lahjakkaitakin ylioppilaita opot

kehottavat hakeutumaan lähihoitajakoulutukseen, vaikka mieli palaa lääkäriksi. Kirjasta ilmenee suomalaisen kotouttamispolitiikan kompastuskivet muutenkin sangen selvästi: työttömyyttä riittää ja kielikoulutusta kaivataan.

Kirjoittajat tuovat haastateltaviensa kautta esiin monia kipeitäkin asioita, joissa maamme somaleilla on peiliin katsomisen paikka: miksi klaanikysymys on jatkuvasti akuutti, miksi naisten sukuelinten silpomisesta ei päästä eroon, miksi uskonnollinen radikalismi puskee päälle, miksi somalien keskuudessa sukupolvien välinen kuilu laajenee jne.

Viimeisessä luvussa tekijät vetävät ansiokkaasti yhteen kirjansa keskeiset havainnot – samalla he luotaavat katseen tulevaisuuteen. Suomessa keskustellaan tälläkin hetkellä suvaitsevaisuuden lisäämisestä. Tekijät toteavat, että ”suvaitsevaisuudella viitataan valtaväestön kykyyn sietää ja hyväksyä erilaisuutta. Vähemmän kuitenkin puhutaan kaikkien yhdenvertaisesta yhteiselmästä”. Ei ole uusi tieto, että somalit eivät saa työtä. Sen sijaan tuntuu suorastaan koomiselta, että autokauppias ei myy somali-asiakkaalle autoa, vaikka tällä on kädessään koko hinta käteisenä.

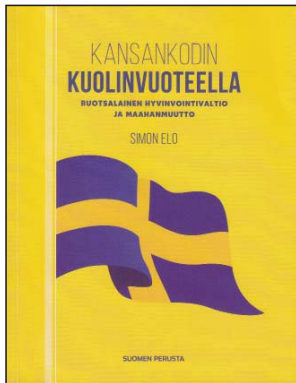
Paljon puhutaan nykyisin pohjoismaisesta yhteistyöstä, jolle tuntuu joskus olevan vaikea löytää todella konkreettista sisältöä. Kirjassa tekijät toteavat, että pohjoismaisissa korkeakouluissa ei anneta opetusta somalin kielessä ja kulttuurissa. Kirjassa esitetään tutkija Suzanne Liliukseen viitaten, että Pohjoismaat voisivat tehdä yhteistyötä yhteisen koulutuslinjan saamiseksi.

Toki kirjassa on petrattavaakin, mutta jätän tämän urputusosaston suppeaksi. Varsinkin tilastotiedot ovat pahimmillaan kymmenenkin vuotta vanhoja. Joitain nimiä on kirjoitettu väärin (Teemu Metsä on itse asiassa Teemu Metsäpelto). Samoin entisenä siirtolaisuusinstituuttilaisena olisin toivonut, että laitoksen sarjassa julkaissut kaksi Somaliaa ja somaleja koskevaa teosta olisivat löytäneet tiensä kirjan sivuille. Esimerkiksi Tuija Wetterstrandin teos ”Kirjeitä Somaliasta” antaa silminnäkyvän kuvauksen siitä, miten maa ajautui anarkiaan 1980-luvun lopussa.

Kirja on yli 300-sivuinen. Pienellä editoinnilla siitä olisi helposti saanut 50-sivua lyhyemmän ja samalla luettavamman ilman, että informaatio olisi suuremmin kärsinyt. Erityisesti loppupuolen luvut

hieman polkevat paikallaan sisältönsä osalta. Nämä ovat kuitenkin pieniä huomioita kokonaisuuden kannalta, lähinnä kauneuspilkkuja. Somalialaisen sanonnan mukaan ”*Kaikki sormet ovat eripituisia, vaikka ovat samasta kädestä*”. Kaikki ihmiset ovat erilaisia, mutta kuitenkin samanlaisia. Tämän itsestäänselvyyden ymmärtäminen nyky-Suomessa onkin sitten toinen asia.

Ismo Söderling

Elo, Simon. Kansankodin kuolinvuoteella. Ruotsalainen hyvinvointivaltio ja maahanmuutto. Raportti. 102 s. Suomen Perusta. Tammerprint Oy, Tampere 2015. ISBN 978-952-7145-00-5.

Salminen, Samuli. Maahanmuutot ja Suomen julkinen talous. Osa I: Toteutuneet julkisen talouden tulot ja menot. 103 s. Suomen Perusta. Helsinki 2015. ISBN 978-952-7145-04-3. Verkkojulkaisu. <http://www.suomenperusta.fi/wp-content/uploads/2015/04/Maahanmuutot-ja-Suomen-julkinen-talous-osa-1-toteutuneet-julkisen-talouden-tulot-ja-menot.pdf>

Ajatushautomo haastaa ottamaan kantaa

Osallistuin heinäkuussa Porissa SuomiAreenalla perussuomalaisien ns. suureen maahanmuuttokusteluun. Kauniissa kesäsäässä käyty asiallinen mielipiteiden vaihto perustui kahteen julkaisuun, joita seuraavassa tarkastelen postuumisti.

Suomen Perusta -säätiö on oman ilmoituksensa mukaan Perussuomalaisia lähellä oleva ajatushautomo. Säätiön hallituksessa istuu lähinnä puolueen kansanedustajia ja ministereitä. Hautomon keskeisenä missiona tällä hetkellä on selvittää maahanmuuttoon liittyviä kysymyksiä. Jo viime eduskuntavaalien alla puolue ilmoitti, että pakolaisuuteen liittyvät kustannukset on selvitettävä. Itse olen samaa mieltä: jos meillä on tietoa äitiyteen, vanhus- ja terveydenhuoltoon, kansanterveyteen yms. liittyvistä yhteiskunnallisista palveluista, niin mikäpä estää tekemästä kustannuslaskelmia myös maahanmuu-

tosta ja siihen liittyvistä erityiskysymyksistä. Verorahoistahan ja niiden käytöstä siinä on kuitenkin kysymys. Ajatuspajassa onkin valmistunut rivakasti tutkija Samuli Salmisen julkaisu ”Maahanmuutot ja Suomen julkinen talous”.

Salmisen kysymyksenasettelu on selkeä: hän selvittää, kuinka suuria ovat olleet toteutuneet julkisen talouden vuotuiset tulot, menot ja nettovai- kutukset, kun niitä tarkastellaan syntymävaltion mukaan. Tämän lisäksi tarkastelussa erittelyä tapahtuu sukupuolen, iän, maassaolovuosien sekä pääasiallisen toiminnan mukaan.

Salmisen aineisto on vakuuttava, sillä hän perustaa analyysinsä Tilastokeskuksen ja THL:n rekisteriaineistoihin, maahanmuuttoviraston rekistereihin sekä julkishallinnon yleisiin tietoihin. En ryhdy tarkemmin analysoimaan Salmisen tuloksia tai tutkimusasetelmaa. Totean lyhyesti, että sinällään tulokset ovat kiistattomia. Niinpä tekijä kirjaa tunnontarkasti 10:stä eri maasta tulleiden yhteiskunnalliset nettokustannukset. Ei liene suurikaan yllätys, että saksalaisten maahanmuuttajien saamat tulonsiirrot ovat vähäisemmät kuin Somaliasta tulleiden. Samoin eurooppalaiset maksavat enemmän veroja, käyttävät vähemmän perusterveydenhuoltoa jne. Eli tässä lähestytään Salmisen ja samalla maahanmuuttokriittisten sokeaa pistettä: he niputtavat eri syistä maahan tulleet ja vertaavat keskenään asioita, jotka vaatisivat omaa erillistä tarkasteluaan.

SuomiAreenan etupenkeillä istui paikallisia perussuomalaisia, jotka taputtivat ansiokkaasti Salmisen valuttaessa lukujaan yleisön korviin. ”Miksi kotoutuminen tökkii, miksi maahanmuuttajien työttömyysaste on korkea ja työllisyysaste alhainen”, siihen raportti ei ota kantaa. Salminen onkin raportteineen joutunut hieman puolustuskannalle, ja Suomen Perustan kotisivuilla onkin hänen pitkiä vastineitaan raporttia arvostelleille. Itse olisin lempeämpi: minusta on hyvä, että tutkimusmateriaalia tuotetaan ja keskusteluyhteys säilyy. Tässä, kuten monessa muussakin asiassa, on vain käymässä tuttuun tyyliin: kantaväestö keskustelee asiasta, jonka asianosaiset eli maahanmuuttajat puuttuvat. SuomiAreenan maahanmuuttopaneelissa keskusteli neljä kantasuomalaista – kaikki miehiä.

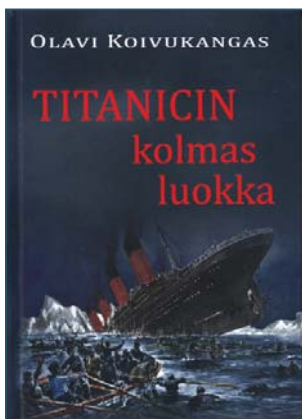
Samaisessa paneelissa jaettiin myös perussuomalaisien kansanedustajan Simon Elon pamfletti ”Kansankodin kuolinvuoteella”. Julkaisu esittäy-

tyy paljastuskirjana, jossa tarkastellaan ”poliittisen korrektiuden vuoksi vaiettuja asioita”. Niinpä kirjainen lupaa selvittää, miksi ambulanssit ja paloautot eivät uskalla Ruotsissa mennä tiettyihin lähiöihin ilman poliisisuojelua. Samoin luvataan tuoda esille se, miten maahanmuutto näkyy rikostilastoissa.

Ruotsissa asuu tällä hetkellä liki kaksi miljoonaa maahanmuuttajaa. Lisää tulee vuosittain liki satatuhatta. Ruotsi on kiistämättä maahanmuuton osalta kokenut viime vuosina melkoista turbulenssia: lähiöissä autot roihuavat, kivet lentävät ja moskeijat palavat. Sen todistamiseen ei olisi tarvittu Simon Elon kirjasta, asia selviää päivälehtiä seuraamalla. Miksi Ruotsissa on näin tapahtunut, siihen Elon julkaisu ei anna vastausta. Itse olen sosiaalipoliitikkona vuosia seurannut ruotsalaisten lähiöiden alasajoa. Palveluja on yksityistämishojelman puitteissa karsittu ankaralla kädellä vuosituhannen alusta alkaen. Samalla koulujen, päiväkotien ja terveysasemien koot ovat kasvaneet ja matkat niihin pidentyneet. Ruotsissa on tapahtunut suurimittainen lähipalvelujen alasajo. Täytyy vain toivoa, että maassamme maltetaan pitää lähipalvelut kunnossa. Ilman toimivia palveluja ja ilman omaa alueellista identiteettiä on vaikea kuvitella menestyksellistä kotoutumista.

Kansanedustaja Simon Elo on toiminut saattohoitajana ruotsalaiselle hyvinvointivaltiolle. Se hänelle toki sallittakoon. Ruotsi on valinnut oman yhteiskuntapolitiittisen linjansa, Suomi omansa. Ovatko Elon maalaamat uhkakuvat todellisuutta tulevaisuuden Suomessa, se riippuu paljolti omista poliittisistä päättäjistämme.

Ismo Söderling

Olavi Koivukangas: Titanicin kolmas luokka. 165 s. OK-kirja, Turku 2015. ISBN: 978-952-67997-2-8.

Titanicin tragedialla ja tragediaan kytkeytyvillä tarinoilla näyttäisi olevan pysyvää suosiota Suomessa.

Vuoden 2012 muistoseminaari oli Siirtolaisuusinstituutissakin iso yleisömenestys. Samoin Ilta-Sanomien samoihin aikoihin aiheesta julkaisema muistoliite myi merkittäviä määriä. Myös globaali viihdetelollisuus on kokenut aiheen omakseen.

Mielenkiinnon siirtyminen uudelle vuosituhannelle ei välttämättä ole ihme, onhan Titanicin tarina myös osa suomalaista kansanperinnettä. Vuonna 1912 venäläistämistoimenpiteiden ja yleisen taloudellisen näköalattomuuden keskellä elettiin kuumimman maastamuuton aikaa. Erityisen vahvaa vuosisadan alun muuttoliike oli Etelä-Pohjanmaalla, josta lähti arviolta viisikymmentä prosenttia ajankohdan Amerikan siirtolaisista. Kun lähtijöitä pienistä piireistä oli kymmeniä tuhansia ja osan heistä tarina päättyi traagisesti uppoamattomaksi arvioidun valtamerilaivan mukana, on selvää, että prosessin jäljet jättävät syvän jäljen alueelliseen kollektiiviseen muistiin. Kyse on paitsi tapahtuneen tutkimisesta, myös trauman purkamisesta. Osa tätä traumaa purkavaa prosessia on myös uskoakseni myös Koivukankaan aiheesta kirjoittama tuore kaunokirjallinen teos.

Titanicin kolmas luokka on, nimensä mukaisesti, tarina Titanicin halvimmassa hyttikategoriassa matkanneiden siirtolaisten viimeisestä matkasta kohti ”Amerikan kultamaata”. Tarkemmin kirja kertoo Maria Panulan (os. Ojala) ja hänen lapsiensa traagisesti päättyneen tarinan Yliuoman kylästä lähdeistä alkaen. Mukaan mahtuvat talon myynti, uudelle mantereelle jo siirtyneen Juho Panulan kaipaus ja vanhaan maahan jääneille läheisille jätetyt jäähyväiset erilaisine toteutumatta jääneine lupauksineen. Matka kohti Hangon satamaa ja uutta maailmaa saattoi alkaa. Tarina etenee kronologisesti ja se turvautuu kaunokirjalliseen ilmaisuun silloin, kun puuttuva lähdeaineisto ei anna tukea havainnoille. Ratkaisu toimii ongelmitta, sillä Koivukangas on paitsi sujuva kirjoittaja, myös aihepiirin syvällinen tuntija tutkijanuransa kautta. Myös tutkimustekstin ammattilaisen siirtymä dialogimuotoiseen fiktion sujuu yllättävän jouheasti. Etenkin pohjalaisella murteella kirjatut vuorosanat ovat nautinnollista luetavaa. Katastrofitilanteen kuvaukset Koivukangas käy läpi hyvää maltillisuutta osoittaen.

Itseasiassa se, että kaunokirjallinen ilmaisu istuu Koivukankaan käteen kuin moukari konsanaan, on hyvin positiivinen signaali Siirtolaisuusinstitu-

tin pitkäaikaisen johtajan pelivireestä. Tutkijana ja kirjoittajana hänellä on vielä paljon annettavaa. On paitsi syvällistä rutiinia, myös halua ja kykyä uudistua. Se olisiko seuraava aihe amerikansuomalaisten myöhempää historiaa, voisi olla kiinnostava pohdinnan aihe. Etnisestä multietniseksi ja myöhemmin alueelliseksi suomalaistaustaiseksi amerikkalaisuudeksi muuttunut tarina odottaa vielä kertojaansa.

Jari Nikkola

Tamminen, Tapio, Kansankodin pimeämpi puoli. 262 s. Jyväskylä: Atena 2015, ISBN 978-952-300-127-5.

Ruotsalaisessa kansankodissa on viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana alettu nähdä epäilyttäviä piirteitä. On havaittu, että yhteisön luominen edellyttää rajan vetoa ja yhteisöön kuulumattomiksi katsottujen sulkemista sen ulkopuolelle. Tämän toivomattomien ihmisten ja kansankodin diskursiivisen yhdistämisen eräs alkupiste oli vuonna 1991 julkaistun – sinällään erittäin ansiokkaan – tutkimuksen otsikko *Oönskade i folkhemmet: Rashygi-en och sterilisering i Sverige* (vapaasti suomennettuna *Toivomattomat kansankodissa: rotuhygieniä ja sterilointi Ruotsissa*). Myöhemmin tätä puhuntaa on jatkettu sellaisten teosten otsikoissa kuin *Sterilointi kansankodissa tai Puhtaat ja ne toiset: Pakkosteriloinnista, rotuhygieniasta ja perisyntistä*.¹

Tähän nimeämisperintöön liittyy Tapio Tamminen uuden kirjan otsikko *Kansankodin pimeämpi puoli*. Tamminen käyttää polttopisteenään ”puhtoisena” pidettyä ja ”koko maailman omatuntona” esiintynyttä ”kansankoti-Ruotsia”. Sen läpi hän luo yleiskatsausta länsimaisen eugeniikan eli rotuhygienian, arjalaisen rotuteoretisoinnin, natsismin ja uusnatsismin sekä islamofobian polveilevaan historiaan.

Tammisen polttopiste toimii sikäli, että se tuo muutoin vaikeasti yhtenäisesti esitettävään asia-

kokonaisuuteen kaivattua koherenssia. Toisaalta vaarana on, että Ruotsi alkaa näyttäytyä eräänlaisena ”pahan valtakuntana”: rotujen luokituksen käytetty kalloindeksi keksittiin siellä (Anders Retzius 1842); arjalaisen herrarodun teorian teoksesaan *Essai sur l'inégalité des races humaines* (1853–1855, ihmisorotujen eriarvoisuudesta) luonut ranskalainen Joseph Arthur de Gobineau oli Ruotsissa diplomaattina vuosina 1872–1877 ja imi vaikutteita aikalaiskeskustelusta, joka koski muun muassa ruotsalaisten uljasta germaanista menneisyyttä; termi kansallissosialismi (national socialism) on peräisin ruotsalaiselta valtio-oppineelta (Rudolf Kjellén 1910); maailman ensimmäinen valtiollinen² rotubiologinen instituutti avattiin Ruotsin Upsalassa (1921); ruotsalaiset natsit olivat mukana toisen maailmansodan jälkeisessä eurooppalaisen natsismin rivien kokoamisessa (Malmön kokous 1951) ja niin edelleen. Kaikki sinänsä paikkansa pitäviä yksityiskohtia, mutta muodostavatko ne ehyen kuvion ja suorastaan ”saatanallisen salaliiton” vai ainoastaan satunnaisen yhtymäkohtien verkoston? Vaikka käytetty polttopistetekniikka saattaa saada asian näyttämään ensimmäisen vaihtoehdon kaltaiselta, on jälkimmäinen vaihtoehto kuitenkin totuudellisempi.

Polttopistetekniikan muassaan tuomaa ”sala-liittoharhaa” olisi pitänyt tekstissä tarmokkaammin purkaa. Se olisi edellyttänyt esitettyjen asioiden voimakkaampaa suhteellistamista ja kontekstualisointia. Sen vahvempaa esiin tuomista, että ”kansankoti-Ruotsi” ei ollut tapauksena erityinen, vaan tyypillinen. Seuraavassa tästä muutamia esimerkkejä.

Eugeniikan saralla useassa maassa pyrittiin samoihin päämääriin ja käytettiin tai oltiin valmiit käyttämään samoja keinoja kuin ”kansankoti-Ruotsissa”: vaikkapa muissa Pohjoismaissa, Saksassa (sekä Weimarin että natsien Saksassa) tai Pohjois-Amerikan osavaltioissa. Joka puolella maailmaa eugeniinen liike saavutti kannatusta nimenomaan sen takia, että sen päämäärä – syntyvien jälkeläisten ”hyväsyntyisyys” ja sen seuraukseksi väitetty hoivakustannusten lasku – olivat laajasti hyväksyttävissä. Se puhutteli yhtä lailla naisia kuin miehiä, poliittista oikeistoa ja vasemmistoa, radikaaleja feministejä ja perinteisemmiksi ymmärrettyjä naiseuden malleja kannattavia. Sen vastustajakunta koos-

tui niistä harvoista, jotka vastustivat sosiaalisten asioiden biologisointia tai kannattivat universaaleja ihmisoikeuksia.³ Edes Paavi tai Katolinen kirkko ei yhtenä rintamana vastustanut eugeenista sterilointia.⁴ Tässä kehyksessä Ruotsin tapahtumat olivat edustavia, eivät poikkeuksellisia.

Kirjassa todetaan, että Ruotsin maahanmuuttopolitiikka tiukkeni 1920- ja 1930-luvuilla (s. 148 ff.). Tiukkeneminen esti omalta osaltaan Saksasta paenneiden juutalaisten saapumisen Ruotsiin. Maahanmuuttopolitiikan tiukentaminen ei noina aikoina kuitenkaan ollut ruotsalainen ilmiö. Hyvin tunnettua on Pohjois-Amerikan Yhdysvaltojen sulkeutuminen siirtolaisuudelta 1920-luvun alkupuolella. Tämä vaikutti omalta osaltaan siihen, että myöskään USA ei ottanut Euroopasta pakenevia juutalaisia mitenkään avosylin vastaan. Tunnettua on myös Suomen nihkeä pakolaispolitiikka Hitlerin valtakaudella.⁵ Tässäkin Ruotsi paremminkin seurasi yleistä kehityssuuntaa, kuin oli poikkeus joukosta.

Seuraava esimerkki koskee romaneja steriloinnin kohteena. Kirjassa tuodaan esiin, miten sterilointipolitiikka kohdistui Ruotsissa suhteellisesti paljon raskaammin romaniväestöön kuin kanta- väestöön (s. 121). Tämäkään ei ole ruotsalainen tai kansankodin erikoisuus. Esimerkiksi myös Suomessa sterilointipolitiikka kohdistui romaninaisiin suhteellisesti paljon raskaammin kuin valkolaisnaisiin.⁶ Kanadassa se kohdistui intiaaneihin⁷, Yhdysvalloissa mustiin⁸ ja Hitlerin Saksassa mitä luultavimmin Roma ja Sinti väestön edustajiin: ainakin mikäli heidän korkea suhteellinen menehtymisensä toisen maailmansodan aikaisen joukkotuhonnan uhreina⁹ on yleistettävissä myös sterilointiin.

Neljäs esimerkki koskee (viranomais)valtaa. Lähteeseen nojaten Tamminen kirjoittaa, että ”[Ruotsin sterilointi]lait heijastivat kansankodin ideologista paternalismia: valtiolla oli oikeus päättää yksittäisten kansalaisten ruumiista ja sopivimpien lisääntymisestä” (s. 116). Suomessa, jossa vielä 1920- ja 1930-luvuilla ei voida puhua minkäänlaisesta ”kansankodista”, sama asia ilmaistiin muun muassa näin:

Yleisesti tunnustettu oikeusperiaate on, että yksilön edun on väistyttävä, silloinkuin hänen ja yhteiskunnan edut jollakin alalla joutuvat ristiriitaan keskenään. Kun ei ole yhteiskunnan etujen mukais- ta että siihen uusiksi jäseniksi tulee heikkomielisiä,

mielisairaita ja kaatumatautisia, on katsottava voitavan vaatia, että niiden yksilöiden, joilla on tällaisia tauteja synnyttäviä perintöaiheita, on alistuttava sterilisoitaviksi.¹⁰

Tai näin:

Yhteiskunnan, joka monella eri tavalla pitää huolta yksilöistä ja sosiaalisen huollon avulla viimes- jassa vastaa hänen toimeentulostaan, täytyy voida pakollakin estää suvun jatkaminen, josta voidaan odottaa sosiaaliseen elämään täysin kelpaamattomia yksilöitä ja joka vain lisäisi sitä taakkaa, mikä yhteiskunnalla on sellaisten henkilöiden huollosta ja ylläpitämisestä.¹¹

”Kansankodin ideologiseen paternalismiin” huomauttaisin, että siteerattu kohta kuulostaa kovin samalta, kuin antiikin Spartan käytännöt tai roomalainen isänvalta, joka tunnetaan termillä patria potestas. Kyseessä on ilmiö, joka on syvällä eurooppalaisessa kulttuurissa, ei kansankodissa. Ja kyseessä on ennemminkin puhdas vallankäyttö tai holhous, kuin isällinen (pater) eli miehinen vallankäyttö. Samanlaista valtaa käyttivät ja ovat pyrkineet käyttämään valtaa omanneet naiset, vaikkapa vähäisempiin sisariinsa tai sosiaalisesti alempiin miehiin nähden.¹²

Palaan tekstin alussa mainitsemaani seikkaan yhteisön luomisesta ja sen yhteydessä tapahtuvasta ulos sulkemisesta. Yhteisön luominen vaatii aina myös siihen kuulumattomien määrittelyä ja pois sulkemista. Esimerkiksi Suomessa, kun sosiaaliturvaa 1900-luvun alussa laajennettiin, vaati se kump- panikseen siihen oikeutetun ryhmän koon pienentämisen. Ei ole sattumaa, että samalta ryhmältä riistettiin sekä poliittiset oikeudet – oikeus asettua ehdokkaaksi tai äänestää – että oikeus avioitua tai saada lapsia.¹³ Tällä ulossulkemisella on taipumus kohdistua aina kyseisen yhteiskunnan vähäväkisimpiin ja vallattomampiin. Yhteiskunnasta ja ajankohdasta riippuu, onko ryhmä köyhät, mustat, työväen- luokka vai pitääkö ryhmä peräti ensin itse rakentaa, kuten Ruotsin tattarien ryhmä (s. 115–122).

Tästä samasta mekanismista oli kyse myös Suomessa, kun toisen maailmansodan jälkeen roma- neista tuli sosiaalinen ongelmaryhmä par excellens sekä ryhmä, johon vuoden 1950 sterilointilain sää- dökset ”epäsosiaalisesta elämäntavasta” sopivat kuin nakutettuna. Aina sisällissodasta lähtien so- siaalinen ongelmaryhmä oli ollut työväenluokka

ja köyhälistö – juuri sehän oli noussut ”[puna]kapinaan laillista hallitusvaltaa vastaan”. Kun talvi- ja jatkosota kuroi työväestön ja porvarien juopaa umpeen, piti löytää uusi ”vaarallinen luokka” ja sosiaalinen ongelmaryhmä. Ongelmaryhmän viitta sovitettiin romanien harteille. Ennen kaikkea sodan aluemenetysten ja väestön evakuoinnin takia läntiseen Suomeen – esimerkiksi Helsingin Malmille – muodostui itäsuomalaisien evakkoromanien leirikyliä. Kasvanut lukumäärä, länsisuomalaisista poikkeava habitus, eloisuus ja puheenparsi sekä kurjat olosuhteet, joiden taustalla oli perinteisten itäsuomalaisien elinkeinojen menetys saivat katseet kääntymään romaneihin.¹⁴ Ruotsin tattareiden kokema kehityskulku on Suomen tapahtumille rinnasteinen siten, että Ruotsissa koulutus, teollistuminen ja sosiaalinen lainsäädäntö paransivat työväestön ja maalausköyhälistön asemaa. Alimmalle portaalille piti kuitenkin edelleen saada joku, ja sinne rakennettiin tattareiden ”rotu”.

Viimeinen esimerkki on ”Skandinavia arjalaisuuden kehtona”. Tamminen kirjoittaa (s. 20–35, 218–226) siitä, miten Ruotsille ja ruotsalaisille luotiin mahtava ”gööttiläinen” menneisyys. Jo kirkkoisä Jordanes (500-luvulla) oli kirjoittanut gööttien kronikan, jossa piti pohjoiseen sijoittamaansa Scandzan saarta maailman kansojen alkukotina. Adam Bremeniläinen (1100-luvulla) puolestaan samaisti göötit ja ruotsalaiset. Baselin kirkolliskokouksessa (1430-luvulla) Växjön piispa esitti, että Ruotsin hallitsijat polveutuivat Nooan pojanpojasta Magogista. Johannes Magnus kirjoitti teoksessaan Göötan ja Svean kaikkien kuninkaiden historia (Historia de omnibus Gothorum Sveonomque regibus 1554, ruotsinnos 1620) siitä, miten Magog rantautui vedenpaisumuksen jälkeen Ruotsiin ja miten hänestä lähti alueen kuninkaiden katkeamaton ketju aina Kustaa Vaasaan saakka. Teemaa kehitteli edelleen Olof Rudbeck teoksessaan Atlantica (1679–1702). Muinainen Atlantis oli sijainnut Ruotsissa ja sen pääkaupunki Upsalan paikalla. Vanhat korkeakulttuurien edustajat – egyptiläiset, kreikkalaiset ja latinalaiset – olivat kaikki itse asiassa olleet ruotsalaisia. Nämä ajatukset toi 1800-luvulle historioitsija Erik Gustaf Geijer kumppaneineen. Aikakauden muodikkaan kansallisromantiikan innoittamina he popularisoivat ja markkinoivat tätä sanomaa perustamansa lehden ja ”gööttiläisen yhdistyksen” avul-

la. Saman vuosisadan jälkipuoliskolla kehiteltiin geijeriläisessä hengessä myös näkemys sankarillisista viikingeistä ja viikinkiajasta (Oscar Montelius ja Hans Hildebrand).

Ruotsille oli siis luotu suuri menneisyys. Tämäkään ei ole mitenkään omaperäinen ”ruotsalainen” keksintö. Esimerkiksi Titus Livius oli jo keisari Augustuksen aikana kirjoittamassa kirjassaan *Ab urbe condita* glorifoinut Rooman kaupungin alkuperän ja historian johtamalla sen troijalaiseen sankariin ja puolijumalaan, Afroditen eli Venuksen poikaan *Æneakseen*. Samoihin aikoihin myyttisen esi-isän ylistystä täydensi runoilija Vergilius *Aeneis*-eepoksellaan. Suomalainen taiteilija Sigurd Wettenhovi-Aspa puolestaan kehitteli 1900-luvun alussa täysin ”gööttiläisessä” hengessä teoriaa siitä, miten kaikki kulttuuri oli lähtöisin suomalaisista.¹⁵ Brittiläinen, anglo-israelismina tunnetun aatesuunnan edustaja Edward Hine puolestaan kirjoitti teoksessaan *The English Nation identified with the Lost House of Israel* (1871) siitä, miten – vastoin yleistä uskomusta – Israelin heimot eivät hävinneet Baabelin vankeudessa, vaan vaelsivat vuosisatojen saatossa pohjoiseen asuttaen Saksan, Skandinavian ja Englannin. Täten Aatamin jälkeläiset ja Jumalan valittu kansa on yhtä kuin Pohjois-Euroopan valkoinen väestö, joka myöhemmin levittäytyi myös Pohjois-Amerikkaan, todelliseen luvattuun maahan.¹⁶

En malta olla puuttumatta vielä pieneen yksityiskohtaan. Lähteeseen tukeutumatta Tamminen ilmoittaa, että eräs 1900-luvun antisemitismin eurooppalainen kivijalka Siionin viisaitten pöytäkirjat olisi käännetty Ruotsiksi jo vuonna 1903 (s. 180). Tätä on syytä epäillä. Suuren yleisön tietoisuuteen teos nimittäin tuli alkuperäisessä venäjänkielisessä asussaan loppukesällä 1903, kun pietarilainen antisemiittinen lehti *Znamja* julkaisi siitä lyhyen version. Tunnetuimman ja käännettyimmän edition julkaisi Sergei Nilus vuonna 1905 osana kirjaansa *Suurta vähässä: Antikristus läheisenä poliittisena mahdollisuutena. Oikeauskoisen muistiinpanoja (Velikoe v malom i Antihrist kak blizkaja politiceskaja vozmoznostf. Zapiski pravoslaunago)*. Kuten olen jo pro gradussani osoittanut, Suomessa pöytäkirjat julkaisi pilalehti *Fyrenin ja Blinkfyrenin toimittajana tunnetuksi tullut Herman Lindqvist*. Hän käänsi ne venäjän kielestä ruotsiksi ja julkaisi niistä neljä painosta vuosina 1919–1924. Kolmas näistä painok-

sista (1920) oli suunnattu suoraan Ruotsin markkinoille.¹⁷ Ruotsin kansallisbibliografinen tietokanta Libris¹⁸ vahvistaa näkemystä siitä, että pöytäkirjat eivät olleet ruotsiksi saatavissa vielä vuonna 1903. Aikaisimmat tietokannasta löytämäni editiot pöytäkirjoista ovat nimenomaan Lindqvistin ruotsintamia ja kustantamia ja Niluksen nimissä julkaisemia.

Vaikka käytetty ”polttopistetekniikka” paljastaa vielä erään seikan. Se, että näinkin monia asiakokonaisuuksia voidaan valottaa ”ruotsiperspektiivistä” ja pelkkään tutkimuskirjallisuuteen nojautuen, tarkoittaa, että Ruotsissa asioita on tutkittu. Kansankodilla ei ole pimeää puolta siinä merkityksessä, etteikö asioita olisi tutkittu. Sillä saattaa olla pimeä puoli siinä merkityksessä, että tutkijoiden tulokset eivät tunnu kiinnostavan ketään, ellei iltapäivälehdistö tee niistä sensaatiota. Oönskade i folkhemmet kirjan toinen kirjoittaja Gunnar Broberg ”päivitteli” minulle aikanaan sitä, että kun heidän kirjansa vuonna 1991 ilmestyi, kukaan ei ollut siitä kiinnostunut. Mutta kun Maciej Zaremba julkaisi Dagens Nyheterissä (1997) aiheesta kirjoittamansa raflaavat artikkelit ja ”kansankodin” sterilointipolitiikasta sen myötä tuli kansainvälinen kohu-uutinen, asia alkoi kiinnostaa. Tuolloinkin esitettiin väitteitä siitä, että kyseessä olisi ollut vaiettu ja haudattu asia, vaikka Brobergin ja Tydénin kirjoittama kirja oli ollut saatavilla yli puoli vuosikymmentä, kuten Broberg minulle kuivasti totesi.¹⁹

Tammisen kirjoittaman kirjan kaltaista teosta ei Suomesta (”suomiperspektiivistä”) voisi kirjoittaa. Ei siksi, että meillä ei olisi ollut ja on vastaavia ilmiöitä. Vaan siksi, että meiltä puuttuu tutkimusta. Kyseessä lienee mentaalinen tai asenteellinen ero. Esimerkiksi kun edellä mainittu kansainvälinen kohu Ruotsin sterilointipolitiikasta puhkesi, laitettiin siellä liikkeelle aihetta tutkinut projekti. Sen tuloksena oli kolmiosainen tutkimusraportti, joista yksi osa tarkastettiin väitöskirjana. Steriloiduille alettiin myös maksaa korvauksia. Suomessa pääministeri Paavo Lipponen ilmoitti, ettei Suomen vastava sterilointipolitiikka anna aihetta mihinkään virallisiin tutkimushankkeisiin.

Tammisen teos on asiantuntevasti kirjoitettu. Kirjoittaja tuntee aiheensa, onhan hän sivunnut aihepiiriä ennenkin, esimerkiksi kirjassaan Pahan viehätys: natsismin ja terrorin lähteillä (2004). Teos on myös sujuvasti kirjoitettu: tekijän toimittajataustan

muassaan tuoma rutiini näkyy hyvällä tavalla. Usean erilaisen aihepiirin käsittely samassa teoksessa aiheuttaa kuitenkin sen, että teos tarjoaa eniten aihepiireihin jo aiemmin tutustuneelle. Aivan ensimmäiseksi luetuksi esitykseksi käsitellyistä aiheista teos saattaa olla hieman liian virtaviivainen.

Markku Mattila

Viitteet

- 1 Alkukielellä Steriliseringar i folkhemmet (Maija Runcis 1998) ja De rena och de andra: om tvångssteriliseringar, rashygien och arvsynd (Maciej Zaremba 1999).
- 2 Yksityisesti rahoitettuja tutkimuslaitoksia oli toki ollut olemassa jo ennen tätä, esim. Galton Laboratory (Britannia, 1904), Eugenics Record Office (Yhdysvallat, 1910) ja Vinderen laboratorium (Norja, 1905).
- 3 Esim. Mattila, Markku, ”Old Arguments, New Truths: The Picture of the Eugenics Movement Today”. Teoksessa Johanna Perheentupa & Kristina Karppi (ed.), Cross-Cultural Encounters: Perspectives on Multicultural Europe. Publications of the Doctoral Program on Cultural Interaction and Integration 7. Turku: Graduate School of Cultural Interaction and Integration, Cultural History, University of Turku, 2002, 171–191; Mattila, Markku, Kansamme parhaaksi: Rotuhygienia Suomessa vuoden 1935 sterilointilakiin asti. Helsinki: SHS 1999, passim.
- 4 Mattila, Markku, ”Eugeniikka ja Saksan kirkko”. Julkaisematon seminaariesitelmä, pidetty Historian opiskelijoiden liiton syysseminaarissa 30.10.2004, Tampereen yliopisto.
- 5 Torvinen, Taimi, Pakolaiset Suomessa Hitlerin valtakaudella. Helsinki: Otava 1984.
- 6 Mattila, Markku, ”Sterilointipolitiikka ja romanit Suomessa vuosina 1950–1970”. Teoksessa Antti Häkkinen & Panu Pulma & Miika Tervonen (toim.), Vieraat kulkijat – Tutut talot: Näkökulmia etnisyyden ja köyhyyden historian Suomessa. Helsinki: SKS 2005, s. 407–410.
- 7 Esim. Kanadan Albertan provinssin Red Deerissä sijainneen kehitysvammaisten erityiskoulun sterilointiskandaalin ja korvausoikeudenkäyntien yhteydessä 1990-luvulla viitattiin siihen, että neljännes laitoksessa steriloiduista oli intiaa-

- neja, kun heidän osuutensa provinssin väestöstä oli vain 2,5%. Steriloinnit tapahtuivat Albertan sterilointilain mukaisesti vuosina 1928–1971. Dyer, Owen, ”Canadian women compensated for sterilisation”, *British Medical Journal*, 312:330 (1996). URL <http://bmj.bmjournals.com/cgi/content/full/312/7027/330/b>, luettu 26.01.2004.
- 8 Ks esim. Kaelber, Lutz, ”Eugenics/Sexual Sterilizations in North Carolina”. URL <http://www.uvm.edu/~lkaelber/eugenics/NC/NC.html>, luettu 27.5.2015.
 - 9 On arvioitu, että joka toinen eurooppalaisen Sinti ja Roma väestön edustaja menetti henkensä natsien käsissä. Bastian, Till, *Sinti und Roma im Dritten Reich: Geschichte einer Verfolgung*. München: Verlag C.H. Beck 2001, 79.
 - 10 Komiteamietintö 1929:5 [Sterilointikomitea], s. 14.
 - 11 Valtiopäivät 1934, Asiakirjat III, Hallituksen esitys No 112 [esitys sterilointilaiksi], s. 18.
 - 12 Tästä esim. Mattila 1999, passim.
 - 13 Mattila, Markku, ”Rotuhygienia ja kansalaisuus”. Teoksessa Ilpo Helén & Mikko Jauho (toim.), *Kansalaisuus ja kansanterveys*. Helsinki: Gaudeamus 2003, s. 110–127.
 - 14 Ks. esim. Pulma, Panu, *Suljetut ovet: Pohjoismaiden romanipolitiikka 1500-luvulta EU-aikaan*. Helsinki: SKS 2006, 161 ff.
 - 15 Halén, Harry, *Elämän ja kuoleman kello: Sigurd Wettenhovi-Aspan elämä ja teot*. Helsinki: Otava 1984.
 - 16 Flynn, Kevin & Gerhardt, Gary, *The Silent Brotherhood: Inside America’s Racist Underground*. New York & London: The Free Press & Collier Macmillan Publishers, 1989, s. 51–52; Lodenius, Anna-Lena & Larsson, Stieg, *Extremhögern*. Stockholm: Tidens Förlag 1994, s. 173–174. Hinen mukaan Eeva oli Paratiisissa ollessaan sukupuoliyhteydessä sekä Aatamin että käärme-hahmoisen Saatanan kanssa. Eeva synnytti kaksi poikaa: Aatamin jälkeläisen (Abel) ja Saatanan jälkeläisen (Kain), joka tappoi veljensä. Tämän jälkeen Eeva synnytti Aatamille vielä yhden pojan (Seth), josta Jumalan valittu kansa, valkoinen rotu, polveutuu. Alkuperäinen Israelin kansa koostui Eevan ja Aatamin sukulinjasta. Hinen mukaan nykyisin juutalaisena tunnettu kansa ei ole Aatamin, vaan Eevan ja Saatanan jälkeläisiä. Esimerkiksi Euroopan juutalaiset ovat Etelä-Venäjältä peräisin olevia kasaareja, jotka myöhemmin kääntyivät juutalaiseen uskoon. Muut rodut Hine työntää ihmiskunnan ulkopuolelle. Heillä ei ole lainkaan sielua ja he ovat henkisiltä ominaisuuksiltaan eläinten kaltaisia. Täten heitä voidaan kohdella kuin karjaa tai muita kotieläimiä
 - 17 Mattila, Markku, *Förlåten faller ... Nimimerkki S. ja Siionin pöytäkirjojen tulo Suomeen*. Suomen historian painamaton pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto, Historiatieteen laitos 1990.
 - 18 URL <http://www.kb.se/>.
 - 19 Zaremban artikkeleista ja niistä seuranneesta kohusta ks. esim. Peltonen, Matti, ”Modernin pimeä puoli”. Teoksessa Marja Härmänmaa & Markku Mattila (toim.), *Uusi uljas ihminen eli modernin pimeä puoli*. Jyväskylä: Atena 1998, 9–17.

Helsinki 16.6.2015

ACCESS YOUTH CAFÉ -seminaari: Osallisuutta ja osallistamista maahanmuuttajataustaisille nuorille

Salla Korhonen

Kiasmassa järjestettiin kesäkuisena tiistaina Kansainvälisen siirtolaisuusjärjestö IOM:n koordinoiman ja Euroopan Komission rahoittaman, joulukuusta 2013 toukokuuhun 2015 ajoittuneen ACCESS -hankkeen seminaari. Paikalle oli kutsuttu yhteistyökumppaneita, hankkeeseen osallistuneita nuoria, sekä maahanmuuttajataustaisten nuorten kanssa toimivien tahojen edustajia ympäri Suomen. Aamupäivän aikana käytiin läpi saavutettuja tuloksia, kuultiin osallistuneiden nuorten kokemuksia ja tutustuttiin lyhyesti hankkeen yhteydessä kehitettyyn itsearviointityökaluun. Iltapäivän ohjelma koostui learning café -menetelmällä toteutetuista työryhmistä, joiden aiheet liittyvät hankkeen aikana esiin nousseisiin teemoihin.

ACCESS -hankkeen tavoitteena oli edistää maahanmuuttajataustaisten nuorten halukkuutta osallistua yhteiskunnalliseen ja poliittiseen keskusteluun, sekä parantaa nuorille tarjottavia vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuuksia. Hankkeen aikana arvioitiin kuntien toteutuneita käytäntöjä nuorten kuulemisessa viidessä eurooppalaisessa kaupungissa: Helsingissä, Barcelonassa, Marseillessa, Prahassa ja Cluj Napocassa. Tavoite oli myös lisätä monikulttuuristen nuorten ja kuntien välistä yhteistyötä. Lähtökohtana on ollut havainto siitä, että poliittisesti ja yhteiskunnallisesti aktiiviset nuoret omaavat todennäköisemmin eurooppalaisen identiteetin ja ovat valmiimpia osallistumaan oman yhteisönsä ja yhteiskunnan kehittämiseen.

Hankkeen yhteydessä järjestetyissä koulutuksissa käytiin läpi teemoja niin paikallisella, kansallisella kuin EU:n tasolla. Paikallisryhmien vetäjinä eli vertaisohjaajina toimivat maahanmuuttajataustaiset nuoret, ja ryhmiin osallistuneet nuoret pääsivät vaikuttamaan niiden teemoihin ja sisältöihin. Helsinkiin muodostui kolme vertaisryhmää, joiden teemoiksi nuoret valitsivat muun muassa koulukiu-

saamisen, rasismien, työllistymisen sekä syrjäytymisen ehkäisyn. Paikallisten toimintaryhmien ja koulutusten lisäksi hankkeen aikana kehitettiin yhteistyössä vertaisarvioijien kanssa itsearviointityökalu, jota erilaiset maahanmuuttajataustaisten nuorten kanssa toimivat tahot voivat hyödyntää toimintansa osallistavuuden arviointiin. Itsearviointityökalun avulla on mahdollista pohtia oman organisaation vahvuuksia ja kehittämisalueita. Arviointityökalun pohjana toimivat väitteet pohjautuvat eri organisaatioiden tekemiin tutkimuksiin ja niissä on huomioitu muun muassa Euroopan neuvoston, Euroopan Komission, Ihmisoikeus- ja tasa-arvokomission sekä Nuorisotutkimusverkoston antamia suosituksia. Myös vertaisohjaajat ja kuntien edustajat osallistuivat vertaisarviointiin ja viitekehyksen rakentamiseen. Vertaisarviointien pohjalta on julkaistu myös loppuraportti, joka on suunnattu ensisijaisesti päättäjille ja nuorten kanssa toimiville tahoille. Hankkeen aikana ja sen yhteydessä julkaistuissa materiaaleissa keskeinen näkökulma on ollut osallisuuden näkeminen monitasoisena ja erilaisia ulottuvuuksia sisältävänä. Poliittinen osallisuus ei ole pelkästään äänestämistä vaaleissa, vaan siihen voi sisältyä myös muun muassa säännöllisesti järjestettäviä nuorten ja päättäjien välisiä tapaamisia tai vastademokratiaa, kuten graffiteja tai protesteja.

Iltapäivän työryhmissä syntyi vilkasta keskustelua ja paljon käytännön ehdotuksia nuorten osallisuuden ja osallistumisen edistämiseksi. Esiin nousi esimerkiksi se, miten nuoret ilmaisevat itseään yli-päättään usein toisin kuin edustuksellisen demokration konsensus-ideaali edellyttää. Eräs osallistuja toi esiin, että olisikin tärkeä tunnistaa niitä erilaisia hetkiä ja juttuja, eräänlaisia ”kipinöitä”, jotka herättävät nuorissa innon vaikuttaa asioihin. Myöskään nuorisovaltuustot ja oppilaskunnat eivät osallistujien kokemuksen perusteella ole vielä riittävän laajal-

ti tavoittaneet niitä nuoria, jotka muutenkin jäävät esimerkiksi puutteellisen kielitaitonsa tai erilaisen sosiaalisen pääoman vuoksi syrjään. Osallistujat toivoivat, että muun muassa näiden tahojen toimintaa kehitettäisiin jatkossa sellaiseen suuntaan, että ne tavoittaisivat mahdollisimman monenlaisista taustoista tulevia nuoria. Esiin tuli useaan otteeseen myös ajatus siitä, että nuoret itse ovat oman elämänsä parhaita asiantuntijoita, ja siksi heidän osallistumismahdollisuuksiensa edistäminen on tärkeää. Valtaosalla kohderyhmän nuorista ei esimerkiksi vielä ole äänioikeutta joko ikänsä tai kansalaisuutensa perusteella, joten siksi myös osallisuuden ja osallistumismahdollisuuksien monimuotoisuuden näkökulma on olennainen.

Kommentti:

Päivän aikana käytiin läpi paljon tärkeitä teemoja ja ryhmäkeskustelujen anti oli kiinnostavaa ainakin osallistujan näkökulmasta. Nähtäväksi jää, kuinka hyvin eri tahot ja toimijat omaksuvat hankkeen aikana kehitetyt työkalut käyttöönsä. Tilaisuuteen

osallistujista valtaosa oli eri alojen aikuisia ammattilaisia, ja itse maahanmuuttajataustaisten nuorten edustus oli lopulta varsin vähäinen. Tarkoituksena onkin varmasti ollut tavoittaa ensisijaisesti päättäjiä ja nuorten kanssa toimivia ammattilaisia ja jakaa hyviä käytäntöjä heidän kauttaan. **Jäin** kuitenkin pohtimaan erilaisia rakenteita ja käytäntöjä, jotka saattavat hankaloittaa nuorten omaa osallistumista tämän tapaisiin hankkeisiin tai tilaisuuksiin ylipäätään. Mikäli tavoitteena on edistää erilaisista taustoista tulevien nuorten osallisuutta ja tulosten hyödyntämistä myös nuorten omaehtoisessa toiminnassa, tulisi nähdäkseni huomiota kiinnittää vielä lisää esimerkiksi materiaalien ja nettisivujen selkokielisyyteen ja helppokäyttöisyyteen. Etenkin vasta hiljattain Suomeen tulleille nuorille ei vielä ole ehtinyt kertyä laajaa kielitaitoa tai käsitystä monimutkaisista vaikuttamis- ja päätöksentekoprosesseista, joten mikäli heidätkin halutaan tavoittaa, tulisi näihin seikkoihin kiinnittää huomiota.

Hankkeen tuloksia ja materiaaleja sekä itsearviointityökalu löytyvät sivustolta: accessyouth.eu.

Helsinki 17.6.2015

Ennakoivaa yhteistyötä uskonnollisten yhteisöjen ja viranomaisten kesken

Sari Vanhanen

Juhannusviikolla järjestettiin Helsingissä Kanava ry:n tiloissa keskustelu- ja seminaaritalaisuus, jossa käsiteltiin eri tahojen välistä yhteistyötä väkivaltaisen ekstremismin tunnistamiseksi ja ehkäisemiseksi Suomessa. Tilaisuuden järjestäjinä olivat Kirkon Ulkomaanapu, Sisäministeriö sekä Uskonnollisten ja perinteisten johtajien rauhanvälitysverkosto.

Seminaarin pohjana oli analyysi ja palautekeskustelu em. tahojen toteuttamasta, aiheeseen liittyvästä opintomatkaista Yhdysvaltoihin. Kirkon Ulkomaanavun ja Uskonnollisten ja perinteisten johtajien rauhanvälitysverkoston järjestämän opintomatkan tarkoituksena oli tarjota viranomaisille ja yhtei-

söjen edustajille tilaisuus yhdessä tutustua kansainvälisesti toimiviksi osoittautuneisiin yhteistyömahdollisuuksiin sekä vahvistaa yhteisöjen ja viranomaisten välistä vuoropuhelua. Kirkon Ulkomaanapu tukee uskonnollisia johtajia ja yhteisöjä sekä näiden ja viranomaisten välistä yhteistyötä useissa maissa. Edellä mainittujen seminaarin järjestäjätahojen lisäksi opintomatkaalle osallistui eri uskontokuntien, poliisin, työ- ja elinkeinoministeriön sekä kansalaisjärjestöjen (Kehitä ja Arvosta ry. sekä Nuoret Muslimit ry.) edustajia. Tilaisuudessa esiteltiin matkan lähtökohtia ja tavoitteita sekä vierailun tuloksina kriittisiä huomioita ja kehittämisehdotuksia.

Paneelikeskustelussa eri uskontokuntien edustajat toivat esiin omat näkökulmansa sekä ottivat kantaa esitettyihin kehittämisajatuksiin. Keskustelussa tuli esiin yhteinen huoli tämänhetkisestä tilanteesta sekä tarve kehittää edelleen uskontokuntien välistä yhteistyötä. Yhtenä esimerkkinä tuotiin esille Yhdysvalloissa toteutettava ”Shoulder to shoulder” -hanke, jossa eri uskontokunnat suojaavat toisiaan vihaa ja väkivaltaa vastaan. Yhteisöjen aktiivista osallisuutta ja kumppanuutta uusien työkäytäntöjen rakentamisessa pidettiin erittäin tärkeänä.

Irtiotto yhteisöjen leimaamisesta

Väkivaltaisen ekstremismin uhka on esillä julkisuudessa erityisesti ISIS-järjestön toiminnan sekä Syyrian ja Irakin konfliktien vuoksi. Seminaarissa eri edustajat korostivat, että myös Suomessa tulee olla tarkkana terminologian ja sanojen suhteen, joita käytetään aiheesta puhuttaessa. Erityistä vastuuta peräänkuulutettiin median edustajilta, mutta myös virkamiehiltä ja asiantuntijoilta. Vaarana on uskonnollisten yhteisöjen, erityisesti islamilaisten yhdistysten ja yhteisöjen, kielteinen leimaaminen.

Sisäministeriön kehittämisspällikkö Tarja Mankinen totesi, että on tärkeää tunnistaa väkivaltainen ekstremismi ja radikalisoituminen, jotta sitä voidaan ennalta ehkäistä. Myös Suomessa tulee edelleen vahvistaa ilmiöön liittyvää asiantuntemusta laaja-alaisesti. Tehokas ennaltaehkäisy vaa-

tii yhteistyötä viranomaisten, järjestöjen ja yhteisöjen välillä.

Kehittämis ehdotuksena tuotiin esille yhteisöjen tasaveroinen rooli sekä suunnittelussa, toteutuksessa että arvioinnissa. Tämä edellyttää lisäresursseja muun muassa nuorille suunnattuun toimintaan, mutta myös yhteisöjen omaa kiinnostusta ja sitoutumista verkostotyöhön eri tahojen kanssa.

Myönteisten vaihtoehtojen rakentaminen

Tilaisuudessa puhuttiin useaan kertaan ’vaihtoehtoisista narratiiveista’ (kertomuksista) ja näiden esille tuomisesta nykyistä laajemmin. On tärkeää, että erityisesti nuoret saavat muutakin tietoa tilanteesta taistelualueilta kuin vain ISIS-järjestön välittämää propagandaa. Konkreettisia evästyksiä haettiin sekä nuorten, perheiden tukemisen, viranomaistyön että uskonnollisten yhteisöjen näkökulmasta. Ehdotuksina tulivat esiin muun muassa yhteisöjen voimavarojen ja toimintaresurssien lisääminen; paikallisen yhteistyön vahvistaminen eri viranomaisten ja yhdistysten kesken; matalan kynnyksen palveluiden ja neuvonnan tarjoaminen perheille (anonyymisti) sekä eri uskontokuntien nuorten yhteisten kohtaamisten järjestäminen.

Seminaarissa tuli voimakkaasti esiin monialaisen dialogin tarve. Tämä vaatii keskinäistä luottamusta sekä uudelleenajattelua ja mahdollisten ennakoasenteiden murtamista puolin ja toisin.

KOVE – Kotouttava verkosto – ja yhteistyöhanke Turussa uskonnollisten yhteisöjen kanssa

Turussa toteutetussa (1.3.2014–15.6.2015) KOVE – kotouttava verkosto- ja yhteistyö -hankeessa on rakennettu aiempaa tiiviimpää yhteistyötä Turun kaupungin ja paikallisesti toimivien eri uskonnollisten yhdistysten kanssa. Hanketta on koordinoitu Turun kaupungin ulkomaalaistoimiston kautta. KOVE-hanke on panostanut sekä yhdistyskohtaiseen että yhdistystenväliseen toimintaan, mikä on synnyttänyt uudenlaista yhteistyötä eri toimijoiden kesken.

Lähtökohtana on ollut uskonnon merkityksen ja vaikutusten huomioiminen sekä kotoutuvan yhteisön että yksilöllisen identiteetin kannalta. Toiminnassa on korostunut erityisesti miehiin kohdistuva, ja heidän kanssaan toteutettu, työote. Yhtäältä on pyritty vahvistamaan yhdistysten, eri viranomaisten, poliisin ja koulujen välistä yhteistyötä väkivaltaisen radikalisoitumisen ehkäisemiseksi. KOVE-hankkeen tuloksina syntyntä, hedelmällistä yhteistyötä jatketaan edelleen aktiivisen vuoropuhelun kautta. Tälle vaikutuksiltaan moniulotteiselle toiminnalle tullaan hakemaan myös jatkorahoitusta.

Did you know?

Home of the Sontiainen

Driving down Highway 2 south of Moose Jaw, Saskatchewan, one can see a large ship named Sontiainen ("Small Dung Bug"). It turns out the ship was built by a Finn named Tom Sukanen (1878–1943) during the Great Depression. His plan was to use the vessel to sail back to Finland.

Tom Sukanen was born in Kurjenkylä, Finland, as Tomi Jaanus (Domianus) Alankola. He immigrated in 1899 to Minnesota, where he married Sanna Liisa Rintala (1888–1914) born in Korttesjärvi, Finland, and became a farmer. In 1911, he left his family and walked 600 miles to his brother Svante in Saskatchewan and set up a homestead. Returning to Minnesota seven years later, he found that his wife had died, their children living in foster homes, and their farm abandoned.

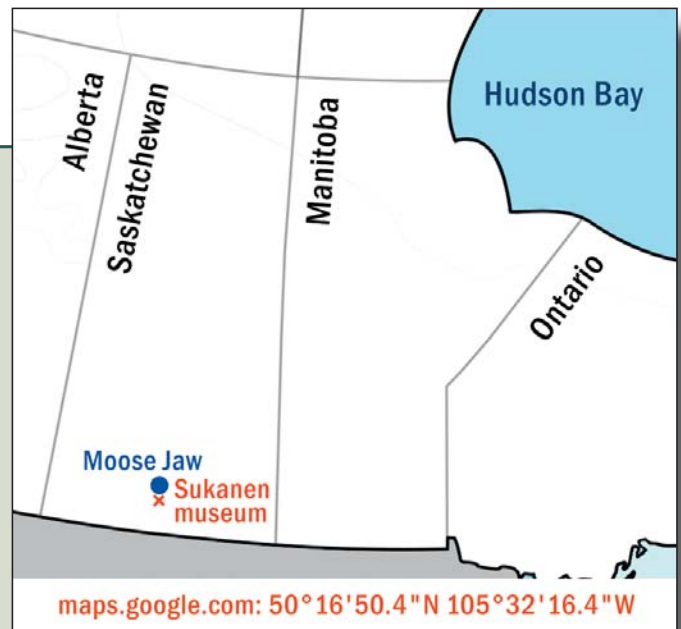
In 1929 he made a visit to Finland. The journey encouraged him to begin his dream project – making the next trip home on his own sea faring ship. Finally, after six long years he had almost completed his work. Neighbors, however, found him so weak that he had to be helped to his feet, and took him to the mental hospital. While he was in hospital, some locals looted and vandalized the ship and scattered his gear across the prairie. 29 years later the ship was reconstructed and sited to what is now the Sukanen Ship and Pioneer Village Museum.

Tom Sukanen has been the inspiration for a number of plays and artworks like Ken Mitchell's play *The Shipbuilder* (1979), Andreas Schroeder's novel, *Dustship Glory* (1987), the 1985 short film *Shipbuilder* by Stephen Surjik and the 2009 film *Sisu*, by Chrystene R. Ells.

Read more: <http://www.sukanenmuseum.ca>

Text: Jouni Korkiasaari (joukork@utu.fi)

”Unkarilaiset vapaaehtoiset Suomen talvisodassa” -näyttely Sotamuseossa

Talvisodan syttyä hyökkäyksen kohteeksi joutunutta Suomea kohtaan tunnettu myötätunto konkretisoitui joissakin maissa vapaaehtoisina, jotka halusivat lähteä rintamalle auttamaan Suomen puolustustaistelussa. Pohjoismaalaisten, englantilaisten ja virolaisten ohella vapaaehtoisiksi ilmoittautui etenkin unkarilaisia. Maasta lähetettiin helmikuussa 1940 vapaaehtoispataljoona ja asekuljetuksia (Richly 1996: 134). Tätä kirjoittaessa Suomeen 75 vuotta sitten saapuneista 350 vapaaehtoisesta on enää korkeintaan pari elossa (Blomgren & Richly 8.4.2015).

Suomen Sotamuseon uusittua perusnäyttelynsä avattiin sen tiloissa talvisodan päättymisen 75-vuotispäivänä 13.3.2015 unkarilaisista vapaaehtoisista kertova näyttely ”Unkarilaiset vapaaehtoiset Suomen talvisodassa”. Sen on laatinut Sotamuseo yhteistyössä Unkarin kulttuuri- ja tiedekeskuksen kanssa. Aloite näyttelyyn saatiin Unkari-Keskukselta, jonka johtaja Gábor Richly osallistui näyttelyn suunnitteluun ja käsikirjoittamiseen. Hän myös hankki materiaaleja ja kontakteja. Muina kuraattoreina toimivat Richlyn lisäksi Riitta Blomgren ja Lauri Haavisto.

Tummanpuhuvassa näyttelytilassa riittää tutkittavaa. Näyttelyssä on esillä vapaaehtoisiin liittyvää materiaalia ja runsaasti valokuvia. Suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi laaditut näyttelytekstit avautuvat helposti maallikoillekin. Näyttelyssä voi tutustua myös aiheesta tehtyihin kirjoihin sekä vapaaehtoisista kerättyihin artikkeleihin. Mainittakoon, että Gábor Richlyn vuonna 1996 *Sotahistorialliseen Aikakauskirjaan* kirjoittama artikkeli unkarilaisista vapaaehtoisista on vapaasti ladattavissa Suomen Sotahistoriallisen Seuran verkkosivuilta.

Suuri ansio kiinnostavista materiaaleista on Osmo Wilkunalla, jonka kokoelmasta on näytteillä kiehtovia esineitä ja kuvia. Tiloissa on myös katsottavana vuonna 1993 valmistunut Wilkunan elokuva *Sisu – Unkarilaisen pataljoonan salainen tehtävä*. Elokuvaan haastateltiin 29 unkarilaista veteraania. Vuonna 1991 tehtyjen haastattelujen kymmenen tunnin raakamateriaalista valmistui tunnin mittainen elokuva.

Suomeen tulleet vapaaehtoiset sijoitettiin koulutettaviksi Lapualle (Talvisodan historia 4: 46–47).

Unkarilaiset eivät olleet paikkakunnalla kuin kaksi kuukautta, mutta he jättivät paikallisille vahvat muistot muun muassa paprikalla tuliseksi maustetuilla liharuoillaan sekä pelaamalla jalkapalloa paitahiasillaan pakkasessa. Sotamuseon näyttelyn mielenkiintoisimpia osioita on Lapualla vuosina 2008 ja 2009 ”Tavallisia tarinoita” projektissa kerätyn muistitiedon esittely. Projektin toteuttivat Lapualta kotoisin oleva Niina Ala-Fossi ja hänen unkarilaisyntyinen puolisonsa Ferenc Vilisics. Haastattelujen ohella saatiin kerätyksi valokuvia ja muistoesineitä. Oli mielenkiintoista havaita valokuvista, että nämä esineet muistuttavat suuresti jatkosodan (1941–1944) asematavaiheen aikana tehtyjä puhdetöitä. Unkarilaiset eivät myöskään ole unohtaneet Suomea: näyttelyssä esillä olevat sodan jälkeen kirjoitetut artikkelit kertovat, että unkarilaiset vierailivat maassa. Myös veteraanien lapsenlapset ovat käyneet Suomessa veteraanitapaamisissa (Blomgren & Richly 8.4.2015).

Aikaisemmin unkarilaisia vapaaehtoisia on esitelty Suomessa Sotamuseossa vuonna 2003 Unkarin sotahistoriallisen museon käsikirjoittamassa näyttelyssä. Nykyinen näyttely on avoinna vuoden 2015 loppuun asti. Näyttelyn jatkosta muissa museoissa ei ole toistaiseksi tietoa, mutta Budabestin sotamuseo on alustavasti ilmoittanut olevansa valmis ottamaan näyttelyn tulevaan ohjelmistoonsa.

**Näyttely on esillä Sotamuseossa 31.12.2015 asti.
Museo on suljettu maanantaisin.
Osoite: Liisankatu 1, Helsinki.**

Kirjoittaja Riku Kauhanen on filosofian maisteri arkeologiasta (2012) ja folkloristiikasta (2014) ja on erikoistunut konfliktiarkeologiaan.

Lähteet

Richly, Gábor (1996): Unkari ja Suomen talvisota. Julkaisussa *Sotahistoriallinen aikakauskirja* 15. 134–196. Sotatieteen laitoksen sotahistorian toimisto (1979): *Talvisodan historiaa 4. Sodasta rauhaan, puolustushaarat ja eräät erityisalut*. WSOY. Tutkija Riitta Blomgreniltä ja Gábor Richlyltä sähköpostitse 8.4.2015 saadut tiedonannot.

Dynaaminen ruotsinsuomalaisuus -seminaari

OHJELMA

10.05 Avaus

Johtaja Tuomas Martikainen, Siirtolaisuusinstituutti

10.15 Ruotsinsuomalaiset ja suomalaiset voimavaroina toisilleen

Tutkimusjohtaja Elli Heikkilä, Siirtolaisuusinstituutti

10.30 "Siirtolaisista kansalliseksi vähemmistöksi"

Professori Jarmo Lainio, Tukholman yliopisto

11.00 Raskas metalli – suomalaiset laivanrakentajina Göteborgissa

Kulttuuritieteilijä, verkostotutkija Inkeri Lamér, Siirtolaisuusinstituutti

11.30 Ruotsinsuomalaisten uudet sukupolvet esittäytyvät

Esittelyssä Arvet-näyttely ja hallintoalueuudistus

Johtaja Erkki Vuonokari ja projektikoordinaattori Sanja Honkanen Skoog, Ruotsinsuomalaisten arkisto

Pj. tutkimusjohtaja Elli Heikkilä, Siirtolaisuusinstituutti

Ruotsinsuomalaiset goes Åbo

(järj. Kulttuuri.se yhteistyössä Suomen arvostelijain liiton ja Turun yliopiston kotimaisen kirjallisuuden opiskelijoiden kanssa.)

12.00 Mitä ruotsinsuomalainen kirjallisuus on?

Vähemmistökirjallisuuden professori Satu Gröndahlia haastattelee kirjailija Maarit Turtiainen

12.20 Kustantaja ja kirjailija samassa persoonassa

Kirjailija Kaino Ranén pyörittää ruotsinsuomalaista kirjallisuutta julkaisevaa kustantamoaa Compania Comderia ja on myös itse tuottelias kirjailija. Romaani Pilvet Kannaksen yllä on saanut kauan odotetun jatko-osan, Mierontie. Turun yliopiston kirjallisuuden opiskelijat haastattelevat

12.40 Ruotsinkielistä ruotsinsuomalaista runoutta

Runoilija Tuija Nieminen Kristofersson ammentaa sävyjä tekstiinsä kahdesta kielestä ja kulttuurista. Toimittaja Liisa Paavilainen haastattelee

Siirtolaisuusinstituutti
Migrationsinstitutet
Institute of Migration

www.migrationinstitute.fi

Ruotsin kirkko

Sunnuntaina 4.10.2015 klo 10–16
Turun kirjamessuilla, Bankettisali 1

- 13.00 "I skuggan av Jarmo – stand-up -esitys ruotsinsuomalaisesta naisesta"**
 Kulttuurituottaja Lina Puranen ja tanssija-näyttelijä Majula Drammeh, Ruotsi
- 13.30 "Ragnarin Raatio" ja suomen kieli Ruotsin radiossa**
 Emeritustoimittaja, verkostotutkija Juha Tainio, Sisuradio, Ruotsi/Siirtolaisuusinstituutti
- 14.00 Suomen kielen merkitys elinkeinoelämälle Ruotsissa**
 Viestintäpäälikkö Mikko Viitala, Tieto, Ruotsi
- 14.30 Kirkon vähemmistötyö**
 Monikielisyysasioiden käsittelijä Tiina Kiveliö, Ruotsin kirkko
- 15.00 Suomesta äidinkielenä ja suomen äidinkielen opetuksesta Ruotsissa**
 Opintorehtori Sari Pesonen, Tukholman yliopisto
- 15.30 Rap-esitys, Ruotsinsuomalainen identiteetti**
 Rap-artisti Jesse Piisinen, Ruotsi
- 16.00 Seminaarin päätössanat**
 Johtaja Tuomas Martikainen, Siirtolaisuusinstituutti ja
 professori Jarmo Lainio, Tukholman yliopisto

Pj. professori Jarmo Lainio, Tukholman yliopisto

Tervetuloa!

Suuri inkeriläinen on poissa *Rudolf Pakki* *1933–2015*

Merkittävä inkeriläinen vaikuttaja Rudolf Pakki poistui keskuudestamme 11.8.2015 Helsingissä. Rudolf Pakki syntyi 28.1.1933 Tärölän kylässä lähellä Pietaria. Suomalaisena ja inkeriläisenä Rudolfin nuoruus oli karu. Vuodet 1943–44 Rudolf Pakki vietti Suomessa kymmenien tuhansien muiden inkeriläisten kanssa. Paluu itärajan taakse katkaisi yhteydet Suomeen vuosikymmeniksi. Presidentti Koiviston kuuluisa lausuma inkeriläisistä paluumuuttajina vaikutti voimakkaasti myös Rudolfin elämään, sillä hän pääsi perheineen muuttamaan Suomeen vuonna 1990. Tässä yhteydessä on painotettava, että Rudolf Pakki oli jo ennen presidentti Koiviston inkeriläis-lausumaa yhteistyössä presidenttiin, pääministeriin ja ulkoministeriin esittämällä inkeriläisten paluumahdollisuutta Suomeen.

Rudolf Pakki oli niitä harvoja, jotka saivat olemaan ja toimimaan oikeaan aikaan oikeassa paikassa. Lähtölaukauksen inkerinsuomalaisten toiminnalle 1980-luvun Neuvostoliitossa tapahtui vuonna 1987, kun Venäjän Karjalassa ilmestynyt Punalippu-kulttuurilehti julkaisi Inkeri-teemanumeron. Pääsihteeri Gorbatšovin aloittama liennytyks mahdollisti sen, että inkerinsuomalaiset perustivat Viroon vuonna 1988 oman Inkerin liiton. Liiton aktiivit ryhtyivätkin puheenjohtajansa Rudolf Pakin johdolla rakentamaan yhteyksiä Suomeen. Seuraavan kahden vuoden aikana vastaavat liitot perustettiin Inkerinmaalle, Leningradiin ja Venäjän Karjalaan. Virossa ja erityisesti Tallinnassa Rudolfista tuli inkerinsuomalaisen liikkeen eittämätön keulahahmo. Hän toimikin Tallinnan Inkerin-

suomalaisten seuran puheenjohtajana vuosina 1988–1990, ja Viron Inkerinsuomalaisten liiton puheenjohtajana vuosina 1989–1990.

Rudolf Pakki teki pitkän uran Tallinnassa lähinnä ATK-alan opettajana ja Tallinnan tietokonekeskuksen johtajana vuoteen 1990 asti. Hän toimi myös Viron aikanaan freelancer-oppaana ja -kielenkääntäjänä. Näin hän tuli tutuksi lukuisille suomalaisille. Samalla Pakin Suomi-tietous säilyi ajan tasalla muuten suljetussa Neuvostoliitossa.

Siirryttyään Suomeen Rudolf Pakki toimi mm. Paluumuuttajat ry:n puheenjohtajana (1993–1996), Inkerikeskus ry:n varapuheenjohtajana (1995–1996) ja keskuksen hallituksen jäsenenä vuoteen 2002.

Vuosien aikana Suomeen on muuttanut noin 50 000 inkerinsuomalaista perheineen. Ilman Rudolf Pakkia ja hänen kaltaisiaan suunnannäyttäjiä paluu ei olisi mahdollistunut nyky muodossaan.

Tapasin Rudolf Pakin viimeisen kerran vuonna 2014, kun Siirtolaisuusinstituutissa avattiin Rudolfin veljen Nikolai Pakin taidenäyttely. Lämminhenkisessä tilaisuudessa veljekset kertoivat välillä karustakin elämästään Neuvostoliitossa. Toisaalta ilokin osattiin ottaa irti – sirmakka soi nuoruudessa ja tulevaisuuteen jaksettiin uskoa. Toivoa ei menetetty vaikeimpana aikoinakaan. Rudolf Pakin elämä inkerinsuomalaisten hyväksi olisi perusteellisen akateemisen selvityksen arvoinen. Sen hän ja inkeriläiset ovat ansainneet.

Ismo Söderling

Siirtolaisuusinstituutin johtaja 2010–2015

Kiitän Rudolf Pakin tytärtä Nelli Pakkia ja dosentti Toivo Flinkiä Rudolf Pakin elämään liittyvistä yksityiskohtaisista tiedoista.

Kirjoitusohjeet

Otamme mielellämme vastaan erilaisiin muuttoliikkeisiin liittyviä artikkeleita.

Lisätietoja: kirsi.sainio@utu.fi

- Artikkelin enimmäispituus on 5 000 sanaa sisältäen tiivistelmän (abstractin), taulukot sekä kuvat (yhteensä noin 10-12 liuskaa). Muiden kirjoitusten kuten kirja-arvostelujen, konferenssi-esittelyjen jne. enimmäispituus on 1 000 sanaa.
- Materiaali lähetetään Microsoft Word- tai yleisenä rtf-muotoisena tiedostona. Käsikirjoitukset kirjoitetaan 1,5 rivivälillä ja fonttikoolla 12. Kirjoitus lähetetään sähköpostin liitetiedostona.
- Kuvioden tulee olla excel-muodossa ja tarvittaessa tulee toimittaa niiden mukana alkuperäisdata kuvioden mahdollista uudelleen tekemistä varten. Tekstin sekaan valmiiksi upotettuja kuvioita ei tule käyttää.
- Taulukot ja kuvat merkitään järjestyksessä ("taulukko 1 tähän") tekstiin siihen kohtaan, mihin tekijä(t) sen haluavat. Kukin taulukko ja kuvio tulee artikkeliliitteen loppuun omalle sivulleen siinä järjestyksessä kun se esiintyy tekstissä. Taulukot ja kuvat liitetään mukaan myös korjattuun käsikirjoitukseen. Taulukoiden desimaaleissa käytetään pilkkua.
- Valokuvien tulee olla hyvälaatuisia ja riittävällä tarkkuudella skannattuja. Digitaalikameralla otetut valokuvat voidaan lähettää sellaisenaan. Kuvia skannattaessa tulee käyttää resoluutiota 300 dpi (pistettä tuumalle) ja pidemmän sivun kohdekokona (target size) 20 cm. Web-sivustoilta tallennettuja kuvia ei käytetä. Kuvat pitää toimittaa erillisinä kuvatiedostoina. Tekstitiedostoon valmiiksi upotettuja valokuvia ei tule käyttää.
- Tekstiä ei tule tavuttaa etukäteen. Kappaleen jälkeen painetaan rivinvaihtoa (enter) – ei siis sisennyksiä, tyhjiä rivejä tms.

HUOM! Yksityiskohtaiset kirjoitusohjeet löytyvät nettisivuiltamme:
<http://www.siirtolaisuusinstituutti.fi/art/smlehti.php>

Ilmoitushinnat

Sivukoko B5, 176x250mm (leveys x korkeus)

Takakansi; aina 4-värinen

1/1 sivu	176x250mm	500 €
½ sivu vaaka	176x125mm	300 €
1/3 sivu vaaka	176x83mm	200 €

= leikkaukseen (reunaan) asti

Takakannen sisäpuoli; aina 4-värinen

1/1 sivu	176x250mm	400 €
½ sivu	176x125mm	250 €
1/3 sivu	176x83mm	170 €

= leikkaukseen asti

Sisäsivut; aina mustavalkoinen (mv)

1/1 sivu	154x204mm	250 €
1/2 sivu	154x102mm	150 €
1/3 sivu	154x68mm	100 €

= marginaalit huomioitu, joten ilmoitus ei ulotu leikkaukseen asti

Emme tarjoa ilmoitusten suunnittelupalveluja.
Hintoihin ei lisätä alv:tä.

Ilmoitusmyynti:

Kirsi Sainio
Puhelin 02-2840 465
kirsai@utu.fi

Ilmoitusaineisto

Luovuta ilmoituksesi meille julkaisuvalmiina aineistona. Julkaisuvalmis ilmoitusaineisto on digitaalinen Adobe PDF-tiedosto. Ilmoitusvalmistuksessa suosituksena on Adoben CS3–CS4 grafiikkaohjelmistot, Illustrator ja InDesign. Väriarvot määritellään prosessiväreinä (cmyk). Värikuvat cmyk- väritilassa ja mustavalkoiset gray-väritilassa. Kuvat muodoissa jpeg, eps tai tiff. Kuvien resoluutio 300dpi.

Aineiston toimitus:

Sähköposti: kirsai@utu.fi
Postitse: CD-ROM-levy, UBS-massamuisti

Aineiston deadline seuraavaan numeroomme on 15.10.2015.

IX Valtakunnallinen Muuttoliikesymposium

**Maassamuutto ja siirtolaisuus kehityksen moottoreina?
Näkökulmia Suomen alueelliseen ja väestölliseen tulevaisuuteen**

19.-20.11.2015

Siirtolaisuusinstituutti
Erikink. 34, 20100 Turku

**Lisätietoa seminaarista ja ohjelmasta löydät kotisivujemme
etusivulta uutisista, tai suoraan oheisesta linkistä:**
[http://www.migrationinstitute.fi/fi/news/ix-valtakunnallinen-muuttoliikesymposium-
maassamuutto-ja-siirtolaisuus-kehityksen-moottoreina-0](http://www.migrationinstitute.fi/fi/news/ix-valtakunnallinen-muuttoliikesymposium-maassamuutto-ja-siirtolaisuus-kehityksen-moottoreina-0)

ILMOITTAUTUMISET 30.10.2015 MENNESSÄ:
<http://kauppa.siirtolaisuusinstituutti.fi/>

Tervetuloa!